

The background of the cover is a photograph of a light-colored, multi-story building with classical architectural features like columns and arched windows. In the foreground, a bronze statue of a seated female figure is positioned on a stone pedestal. The statue is in profile, facing left, with her hands resting on her lap. The overall tone is sepia or aged black and white.

Petdeset let mature:

Generacija 1971–1975, 4. b

Milan Jazbec
Dušanka Bulut
Alenka Dular Koritnik

Gimnazija Brežice
Brežice 2025

Petdeset let mature:

Generacija 1971–1975, 4. b

Milan Jazbec, Dušanka Bulut, Alenka Dular Koritnik
(ur.)

 Gimnazija Brežice
Brežice 2025

Petdeset let mature: *Generacija 1971–1975, 4. b*

Milan Jazbec, Dušanka Bulut, Alenka Dular Koritnik (ur.)

© Uredniški odbor za knjigo in avtorji prispevkov

Izdala in založila:	Gimnazija Brežice
Zanjo:	Uroš Škof, ravnatelj
Lektorski pregled:	Nina Hadžimulić
Urednik fotografije:	Zdenko Bautin
Fotografije:	Arhiv generacije
Oblikovanje in prelom:	Kolortisk Krško
Tisk:	Kolortisk Krško
Naklada:	100 izvodov
Naslovnica:	Gimnazija Brežice, arhiv
Izid knjige so podprli:	Občine Brežice, Krško in Sevnica ter T&T AOP d.o.o., Kovis d.o.o., HGEM d.o.o. in GEN Energija ter še nekateri posamezniki.

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

373.5(497.4Brežice)"1971/1975"
821.163.6-94

PETDESET let mature : generacija 1971-1975, 4. b / Milan Jazbec, Dušanka Bulut, Alenka Dular Koritnik (ur.) ; [fotografije arhiv generacije]. - Brežice : Gimnazija, 2025

ISBN 978-961-90258-2-6
COBISS.SI-ID 231591939

Uvodni del	5
Predgovor in zahvale (ur.)	7
Gaudeamus – Veselimo se	9
Bili smo gimnazijci ... (<i>Erna Škvarč, por. Petrun</i>)	10
Kronologija pomembnejših šolskih dogodkov (<i>Samanta Pilpah</i>)	12
Pozdravne besede:	
Uroš Škof, ravnatelj Gimnazije Brežice	13
Ivan Molan, župan občine Brežice	15
Janez Kerin, župan mestne občine Krško	16
Srečko Ocvirk, župan občine Sevnica	17
Gimnazija in mesto na brežcu – o stavbi in njenem snovnem in nesnovnem pomenu (<i>Alenka Černelič Krošelj</i>)	18
 Prvi del: Spominski prispevki generacije 4. b	 23
Jadranka Andjelič, por. Kržan	25
Branko Balog	27
Zdenko Bautin	33
Franc Curhalek	43
Alenka Dular, por. Koritnik	47
Dušanka Goljevšček, por. Bulut	54
Nina Hadžimulić	58
Milan Jazbec	64
Irena Kastelic, por. Dvoršek	80
Darinka Munič	82
Darko Petauer	85
Erika Povh, por. Jesenšek	90
Niko Rainer	92
Matjaž Štajner	94
Erna Škvarč, por. Petrun	105
Vladimir Vilman	108

Drugi del: *Literarno-umetniški prispevki* **115**

Jadranka Andjelić, por. Kržan	117
Slavko Cerjak	118
Franc Curhalek	121
Alenka Dular, por. Koritnik	123
Milan Jazbec	124
Vladimir Vilman	138
Odmevi, 1974, 4. b	142
Dramski krožek 1975	151

Tretji del: *Različni prispevki* **159**

Naše obletnice	161
Spominski prispevek učiteljev	165
Nekrologi:	166
Adolf de Costa, naš razrednik (1933–2023)	166
Danica Metelko, por. Doberšek (1956–1979)	167
Slavko Cerjak (1956–2008)	168
Ivanka Piltaver, por. Žibert (1956–2024)	170

Naš seznam (4. b) **171**

Seznam učiteljev **172**

Naši podpisi danes ... **173**

Summary **174**

26 **Uvodni del**

Predgovor in zahvale

Drage sošolke in sošolci ter vsi, ki prebirate našo knjigo!

Pol stoletja je za vsakogar dolga, velika in pomembna doba, tudi za našo generacijo, še posebej, ko to doživljamo na svoji koži. Ideja za knjigo se je porodila na našem srečanju v Radečah konec oktobra 2023; redna so, ves ta čas. Potem je pa kar steklo in sedaj je izdelek pred nami. Knjige so nekaj pomembnega, imajo veliko moč in večne so. Morda pa tudi mi skozi njih.

Veseli smo, da nam je uspelo. V njej smo poskušali čimbolj zajeti tista štiri gimnazijska leta in v kratkem še ostalih 50 let. Na splošno smo kar dobro prebrodili vse skupaj. Le med nami ni več treh: Danica Metelko, por. Doberšek, je umrla štiri leta po maturi, Slavko Cerjak – Pero leta 2008 in v januarju 2024 tudi Ivanka Piltaver, por. Žibert; vsi trije po težki bolezni. Hudo nam je za njimi in z nami ostajajo, velikokrat se jih spomnimo in se kljub žalosti nasmejimo skupnim dogodivščinam. Tako je najbolje.

Kar nekaj sošolcev in sošolk nas je na gimnazijski poti zapustilo in so odšli drugam. Po prvem letniku Metka Knific, Toni Koršič, Marjetka Mirt Doles in Marjan Urek. V drugem letniku je k nam prišel Vlado, direktno z Jesenic, in pridružil se nam je tudi Slavko Cerjak, v tretjem pa je v Ljubljano odšel Dare. Vse teče in se spreminja, pravi zlato pravilo življenja.

Seveda, čas je neizprosni, kar nekaj gimnazijskih profesorjev tudi ni več med nami, med njimi naš tedanji razrednik Adolf de Costa (spominjamo se ga, kakor tudi treh pokojnih sošolcev, s kratkim nekrologom na koncu knjige). Veseli smo, vsak posebej in vsak po svoje, tistih, s katerimi se občasno srečamo in malo poklepetamo. Vsi so prispevali pomemben delež k temu, kar smo postali in dosegli.

S knjigo želimo prikazati naša gimnazijska leta, osvetliti našo življenjsko pot ter predvsem poudariti, da je pomembno v življenju ostati v stiku. Naša generacija, se pravi 4. b, to počenja z vsakoletnimi srečanji oz. obletnicami mature, praviloma jeseni in minula leta praviloma v Posavju; doma je pač najlepše. Ne poznamo, ne moremo se spomniti generacije, ki bi to počela tako pogosto, upamo, da je še kakšna. Tudi knjig o brežiških gimnazijskih letih je sila malo. Zato naj bo naša knjiga pričevanje, spomin in navdih, pa tudi posebno osebno zadovoljstvo naše generacije in vsakega od nas posebej. Knjiga bo med drugim tudi pokazala, v koliki meri smo postali intelektualci,

kar nam je kot popotnico podarila gimnazijska profesorica biologije Dušanka Lipej.

Spomini so pestri, različni in dragoceni ter se dopolnjujejo in vzajemno potrjujejo. Nevede in nehote, saj smo jih pisali vsak zase. Kažejo nam podobo tistih naših časov, vsak s svojega zornega kota jo prispeva in v tem dopolnjevanju, četudi se včasih pogledi razlikujejo, kakopak, je poseben življenjski nauk. Naj dodamo, da nas je pot po opravljeni maturi vse odpeljala na nadaljnje šolanje v višje in visokošolske, univerzitetne ter podiplomske (magistrske in doktorske) programe in smeri. Velika večina, 85%, nas je zaključila najmanj sedmo stopnjo izobrazbe.

Naši spomini so torej raznovrstni in bogati, dopolnjujejo se, tu in tam pa najdemo tudi različne poglede na iste dogodke – kakor jih je kdo takrat videl in razumel ter kako se tega spomnimo danes. Takšno je tudi življenje. In veseli smo, da imamo v knjigi kar precej primerov našega literarno-umetniškega ustvarjanja, tako iz gimnazijskih kot tudi iz poznejših časov. Mi jih letos merimo s petdesetletnico mature, naša gimnazija pa z osem-desetletnico svojega delovanja. Kako lepo smo se našli.

Ob tem nas preveva hvaležnost do vseh, ki so nam to omogočili, nam pri tem pomagali in nam stali ob strani: poleg naštetih še naše tedanje in sedanje družine, ter vsi, ki so prispevali k tej knjigi in jo podprli, pa tudi vsi vi, ki jo berete in vas zanima, čeprav niste ravno del naše generacije. Posebna zahvala gre sponzorjem oz. donatorjem, njihov seznam je objavljen na koncu knjige. Naj ob tem jubileju spregovorimo še s srcem: da smo segali in dosegali mnogokrat nemogoče, gre velika hvala našim staršem, ki so nas podpirali v tem, a jih večina žal ni več z nami. Velika hvala pa tudi takratnim gimnazijskim profesorjem, brez njihove predanosti ne bi postali to, kar smo.

Zahvaliti pa se moramo tudi nam, naši generaciji, in nazdraviti drug drugemu; vsem, o katerih zgodbah in življenju beremo na naslednjih straneh, direktno ali posredno. Povezujejo nas naša lepa in draga gimnazijska leta ter prijateljstvo, ki smo si ga takrat spletli in traja vse do danes. In tako bo tudi ostalo.

Srečno, naša generacija 4. b v letih 1971–1975!

Brežice, v maju 2025
Uredniki

Gaudeamus – Veselimo se

GAUDEAMUS IGITUR

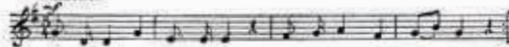
Veseli-mo-torej se,
mlada nam je de-še
po pri-jes-otih ml-a-dostih,
po na-dlo-žni bo sta-rosti
vse nas kri-že ru-sa.

Naj žive pro-fes-orji,
vsa o-kla-de-ma,
už naj sle-dnji nje-n žit,
naj žon-ja u-že vsi,
traj-no naj čre-š-ja;

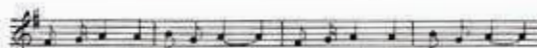
Priznati: Anton Sovra

Študentovska prava: imajo najhuj in najo stare
spokojne pravi (1267). Dnevnica oblik je je
dal 1781 C. W. Kiedrich pod naslovom De
vitate vitar (O knjižnici življenja). Melodija je
nastala leta 1717

Allegretto

Gau-de-a-mus i-gi- gur, tu-ve-nes-dum tu-mus,
Vi-vat a-ca-de-mi-a, vi-vant pro-fes-so-res,

post tu-cum-dum tu-ven-tu-tem, post-qua-m se-nesci-mus,
vi-vat mem-brum qua-dri-be, vi-vant mem-bra qua-dri-be,

nos ha-be-bi-mus, flo-re, nos ha-be-bi-mus, flo-re,
sem-per sint in, sem-per sint in

MOJI PROFESORJI IN ŠOŠOLCI V ŠOLSKEM LETU 19...19...

Ravnatelj:

Razrednik:

Predst	Prispevek in ime profesorja	Podpis profesorja	Predst	Prispevek in ime profesorja	Podpis profesorja

Bili smo gimnazijci

Krištof Rajnar
 Miran Korošič
 Danica Džalica
 Dušica Golopšček
 Erika Puh
 Ema Ševc
 Marija Štut
 Jasminka Čoklić
 Hovstelič Irena
 Anica Tulaj
 Ljudi Kelov
 Pina Ito
 Novoselič Ivanha
 Dražka Munco
 Pitarov Jovovska

Učenika
 Bojan Kapan
 Klemen Kolar
 Bjan Čunovšek
 Metka Šmitc
 Wilo-Rita-Jagla Reine
 Tony Koröc
 Peter
 Milong Jazbec
 Otko Kostec
 Ania Kladžiunski

1974/75 - 1.6
 Frančišek

Naj znanee mladik dui pozabimo,
ne mislimo več manj?

Naj znanee mladik dui pozabimo
in z njimi dobre zlate čase? (R. Drums)

Daj mi res - pa vendar je: zlata obletnica mature je pred
vrati! Gotovo se bo v teh dneh misel pogostje vlačila v
dijakiška leta, po luč, po mladost, po spomine, po moč "kot
pravi pesem. Da se duša za nazaj napiže spominov, ki s
petdesetletni razdalje delujejo nekoliko zamegljeno, skoraj
mexermično. Kakor da jih je čas dobrohotno previjal in obvijal
in s njih okramil le svetle, pozitivne strani. Da s toplota hvalež-
nostjo obudi imena in obraze svojih mladostnih sopotnikov,
sošolcev in profesorjev.

Morda kdo porci: kaj pa pomemijo tista štiri
skupna leta v našem skoraj redem desetletij dolgem življenju?
Ampak vsakdo bo najbrž priznal, da je to obdobje priporočila
žive pomladi v najlepšim razcvetu. Obdobje, ki je imelo prednost
pred vsemi drugimi - pripadalo je nam. Takrat se mismo zavedali,
da bode leta mladosti, odrasčanja in izobraževanja najtežnje
zraščena, z bistjem in spominom vrake od nas, vsaj zame se.

Pogled na pulklost me vodi skozi bliskovito minevanje let-
hako prijetno nekokrat poživijo lahkotna vračanja v
zgodbijo mladost in takratni utrip časa mi življenja,
takratne skibi in problemi dobijo z leti nekaj lahkotnega,
priščnega, celo komičnega.

*P*omembni dogodki šolskega leta 1971/72

Leta

- 31. 8. 1971: prva konferenca profsorskega zbora.
- 9. 10. 1971: geološka ekskurzija tretjih letnikov na Pohorje.
- 12. 10. 1971: obvezno cepljenje za dijake četrlih letnikov proti tuberkulozi.
- 14. 10. 1971: ogled filma Na klancu v Prosvetnem domu Brežice.
- 17. 10. 1971: pripravili proslavo ob razvitju praporja borcev za severno mejo.
- 30. 10. 1971: dijaki sodelovali pri radijski oddaji Spoznajmo svet.
- 17. 11. 1971: prva ocenjevalna konferenca.
- 6. 12. 1971–10. 1. 1972: sistematski pregled dijakov.
- 30. 12. 1971: novoletna zabava za dijake in profesorje.
- 20. 1. 1972: druga ocenjevalna konferenca.
- 21. 1. 1972: smučarski tečaj za vodnike v Pečicah.
- 8. 2. 1972: zdravniški pregled za učne moči.
- 25. 3. 1972: maturantski večer v Termah Čatež.
- 7. 4. 1972: cepljenje dijakov proti črnim kozam.
- 26. 6. 1972: zaključna šolska proslava s podelitvijo spričeval, nagrad in priznanj.
- 30. 6. 1972: zaključna konferenca profsorskega zbora.

Vir: Pilpah, Samanta. 2015. Zgodovina Gimnazije Brežice od 1945 do danes. Magistrsko delo. Maribor: Univerza v Mariboru, Pedagoška fakulteta, Oddelek za razredni pouk. Str. 62–63.

<https://dk.um.si/lzpisGradiva.php?id=48063&lang=slv&prip=rup:1742943:d4>

Gimnazija Brežice – izobraževalno in kulturno središče lokalnega in širšega okolja

Povezovalna in razvojna vloga Gimnazije Brežice v širšem prostoru

Gimnazija Brežice ima osrednjo izobraževalno, kulturno in družbeno vlogo v Občini Brežice in širši regiji Posavja. Njena bogata zgodovina, ki sega v leto 1945, jo umešča med ključne izobraževalne ustanove v vzhodnem delu Slovenije. Kot ena izmed osrednjih izobraževalnih institucij v Posavju ponuja kakovostno splošno izobrazbo ter omogoča mladim dostop do srednješolskega izobraževanja, ki jih pripravlja na nadaljnji študij in poklicno pot.

V regijskem kontekstu Gimnazija Brežice povezuje dijake iz celotnega Posavja, pa tudi širše. S tem šola ne le omogoča kakovostno izobraževanje, ampak prispeva tudi k izobrazbeni in gospodarski dinamiki regije. Njeni dijaki dosegajo vrhunske rezultate na maturi in številnih državnih ter mednarodnih tekmovanjih, kar krepi njen ugled kot institucije znanja in inovativnosti. Povezanost z lokalnim okoljem se kaže tudi v sodelovanju z občinami, podjetji ter kulturnimi in športnimi organizacijami.

V minulih treh desetletjih je Gimnazija Brežice doživela številne pomembne spremembe in dosežke, ki so oblikovali njeno podobo kot sodobne in uspešne izobraževalne ustanove. Ena izmed ključnih sprememb je uvedba splošne mature leta 1995, ki dijakom omogoča nadaljevanje izobraževanja na fakultetah. Leta 2018 je gimnazija odprla tudi športne oddelke, kar je pomemben korak k podpori mladim športnikom pri usklajevanju šolskih obveznosti in treningov. Leta 2013 je bil zaradi prostorske stiske zgrajen novi prizidek, ki vključuje sodobne učilnice, športno dvorano in razdelilnico hrane. Ta investicija je bistveno izboljšala pogoje za izvajanje pouka in obšolskih dejavnosti.

Na nacionalni ravni Gimnazija Brežice izstopa kot ena izmed nosilk inovativnih pedagoških pristopov. Vključena je v mrežo Talent točk, evropske projekte (Erasmus+, Unesco ASPnet) ter sodeluje v nacionalnih izobraževalnih reformah. Njena odprtost v svet se kaže tudi v sodelovanju z mednarodnimi partnerji in vključevanju tujih učiteljev ter dijakov v izmenjavah. Prav tako šola sledi sodobnim trendom digitalizacije in inovativnega poučevanja, kar jo postavlja ob bok najboljšim gimnazijam v Sloveniji.

Gimnazija Brežice ostaja pomemben dejavnik razvoja izobraževanja in družbenega življenja v regiji. V prihodnje se bo soočala z izzivi digitalne preobrazbe, prilagajanja učnih vsebin hitro spreminjajočemu se svetu ter potrebam dijakov po sodobnih pedagoških metodah. Šola že danes krepi digitalne kompetence, uvaja interdisciplinarne pristope ter spodbuja podjetnost in raziskovalni duh. Z načrtovanimi izboljšavami in stalnim prilagajanjem izobraževalnih programov potrebam časa bo Gimnazija Brežice tudi v prihodnje ohranjala in krepila svoj pomen v lokalnem in širšem slovenskem prostoru.

V novem tisočletju je šola doživela številne spremembe in napredke, ki so prispevali k izboljšanju izobraževalnega procesa. Uvedene so bile nove učne metode, prilagojene sodobnim tehnološkim trendom, ki omogočajo bolj interaktivno in dinamično poučevanje. Šola je sledila digitalizaciji, uvedla e-učilnice ter izboljšala dostop do informacij in učnih gradiv.

Poleg tehnoloških izboljšav so bile izvedene tudi organizacijske spremembe, ki so pripomogle k boljši povezanosti med učitelji, učenci in starši. Poudarek je bil na individualnem pristopu k učencem, razvoju kritičnega mišljenja in ustvarjalnosti. Povečana je bila tudi skrb za dobro počutje učencev, saj se je šola osredotočila na duševno zdravje, medvrstniško povezovanje in razvoj socialnih veščin. Organizirani so bili številni projekti, ki spodbujajo vključevanje in enake možnosti za vse učence.

Od leta 1945 so šolanje zaključile številne generacije, ki so pridobile dragoceno znanje za življenje. Tudi v prihodnosti bodo vrata šole ostala odprta novim generacijam, saj znanje ostaja neprecenljiva vrednota.

Med njimi pa je tudi vaša generacija, ki ji ob prav tako visokem jubileju – petdeseti obletnici mature – želim vse dobro! Veseli me in veseli nas, da ste tudi vi nekoč bili v naših vrstah in da ostajate povezani z vašo matično srednješolsko institucijo.

Srečno, 4. b, generacija 1971–1975!

Uroš Škof, ravnatelj

*Šola je zgradba s štirimi stenami
in prihodnostjo vmes.*

Lon Watters

Spoštovane jubilantke in jubilanti!

Tam, kjer je šola, tam se ohranja in razvija življenje, je vodilo naše Občine Brežice, zato skrbimo za mrežo osmih osnovnih šol in ene podružnične.

V Brežicah smo ponosni na kakovosten sistem vzgoje in izobraževanja, ki se odvija vse od vrtca do fakultete, pomemben del te mreže je zagotovo Gimnazija Brežice, ki že 80 let združuje dijake iz celotnega Posavja. Prvo poslanstvo šole ostaja učenje, ki omogoča nadaljevanje šolanja in pridobitev izobrazbe za želeni poklic in za uspešno samostojno življenje. Poleg izobrazbe daje šola v odnosih med profesorji in dijaki tudi zgled, kako graditi spoštljive medsebojne odnose, kako postati in biti ne samo uspešen, ampak tudi dober človek, kako se soočiti s svetom in kako sooblikovati skupnost.

Generacija dijakinj in dijakov 1971–1975, 4. b je dokaz, da je bila gimnazija uspešna pri svojem poslanstvu, saj ste se tedanji maturanti uspeli uveljaviti na različnih področjih življenja. Spoštovanja vredno je, da po pol stoletja še vedno ohranjate redna letna srečanja, saj je druženje z ljudmi, s katerimi je človek odraščal in se oblikoval v osebnost, nekaj neprecenljivega.

Iskrene čestitke ob 50. obletnici mature in vse dobro vam želim!

Ivan Molan
Župan Občine Brežice

*Spoštovane nekdanje dijakinje, spoštovani nekdanji dijaki 4. b razreda
generacije 1971–1975,*

petdeset let je minilo, odkar ste maturirali na Gimnaziji Brežice – pet desetletij spominov, izkušenj in življenjskih poti, ki so vas vodile vsakogar v svojo smer. A ne glede na to, kam vas je zaneslo, ostaja gimnazijsko obdobje neizbrisen del vaše zgodbe, ki vas povezuje in oblikuje še danes.

Posebej izjemno je, da ste ena redkih – če ne edina – generacija, ki neprekinjeno ohranja tradicijo letnih srečanj vse od zaključka gimnazije. To govori o trdnih vezeh, ki ste jih spletli, o pripadnosti in prijateljstvu, ki presega čas. Takšna povezanost je redkost in hkrati dragocenost, ki jo velja negovati še naprej.

Gimnazija Brežice je bila in ostaja pomemben steber izobraževanja in osebnostnega razvoja mladih, vi pa ste del njene bogate zgodovine. Prav zato je izjemno, da ob tem jubileju nastaja knjiga, ki bo ohranila spomine in pričevanja vaše generacije ter jih predala tudi mlajšim rodovom.

Ob tem vam iskreno čestitam. Naj bodo obujeni spomini navdih za nova srečanja in naj prijateljske vezi ostanejo trdne še naprej.

Janez Kerin

Župan Mestne občine Krško

**MESTNA
OBČINA KRŠKO**

Spoštovane maturantke in maturanti generacije 1971–1975!

Petdeset let je minilo, odkar ste skupaj stopili na življenjsko pot, ki se je začela v šolskih klopih Gimnazije Brežice. Pol stoletja kasneje ste še vedno povezani, kar je izjemno in vredno globokega spoštovanja. Ohranjati vez s sošolci skozi desetletja ni samo dragoceno, temveč tudi redko – vaša generacija je v tem prav posebna.

Vsako leto se srečate, delite spomine, obujate zgodbe in s tem negujete duh mladosti, ki nikoli zares ne zbledi. Skupna doživetja iz gimnazijskih let so zaznamovala vsakega izmed vas, prav tako kot ste vi, s svojo energijo in talenti, zaznamovali gimnazijo in kraje, iz katerih prihajate.

Posebno mesto v knjigi bo imela tudi vaša povezanost s Sevnico. Branko Balog, Bojan Dernovšek, Ksenija Keršič Lupšina in Ivanka Piltaver Žibert, ki se je žal lani poslovila, so bili del te zgodbe, del našega kraja in skupne dediščine. Spomin na njih in na vašega razrednika, Adolfa de Costo, je dokaz, da vezi, stkanе v mladosti, ostanejo del nas tudi takrat, ko se poti razidejo.

Vaša pobuda, da ob jubileju izdate knjigo, je več kot le zbirka spominov – je poklon preteklosti in darilo prihodnjim generacijam. Naj bo to delo dokaz, da prava prijateljstva in vez s koreninami ne zbledijo s časom.

Ob tej priložnosti vam iskreno čestitam in vam želim še mnogo let druženja, toplih srečanj in novih spominov.

S spoštovanjem,

Srečko Ocvirk
Župan Občine Sevnica

Gimnazija in mesto na brežcu – o stavbi in njenem snovnem in nesnovnem pomenu

Brežice so na »brežcu« (Brežice – 'breg, brežci') nastale okoli leta 1200 ob gradu, ki je prvič omenjen leta 1249. Bil je sedež okrožnega zemljiškega gospostva in v njem so prebivali upravniki gospostva s posadko. Tu je bila tudi kovnica denarja, ki se omenja leta 1252. Kmalu so Brežice dobile potrjene mestne pravice, saj je 18. 5. 1353 salzburški nadškof Ortolf podpisal listino, ki je mestu omogočila sejme, sodnika in druge mestne ugodnosti.

Staro mestno jedro, ki ima od 20. stoletja status spomenika lokalnega pomena, leži na skalnatem pomolu, ki se dviguje nad danes suho strugo reke Save. Lega mesta ob pomembnih trgovskih poteh z zahoda na Balkan in v Malo Azijo je mestu vedno zagotavljala pomemben položaj na meji katerekoli pokrajine, dežele, države, torej tiste upravne enote, ki je ustrezala določenemu zgodovinskemu obdobju. Brežice so se razvijale in razvile v trgovsko in obrtniško mesto, v mesto, ki je nudilo vse potrebno ob poti v druge kraje in vse potrebno za širše območje Spodnjega Posavja.

V Brežicah sta dve točki, ki že od daleč zaznamujeta in označujeta prostor. Prva je grad Brežice, renesančna utrdba, ki so jo zgradili italijanski gradbeniki v 16. stoletju. Stari grad je bil zaradi kmečke oplentitve (1515) in požara (1528) tako poškodovan, da so ga podrli in zgradili novega. Najslavnejši lastniki gradu – družina Attems – so grad v začetku 18. stoletja barokizirali in takrat je poslopje dobilo veliko poslikano slavnostno dvorano – današnje Viteško dvorano – reprezentančno stopnišče in kapelo. Od leta 1948 je v gradu muzej, Posavski muzej Brežice. Druga vedutna točka pa je leta 1914 zgrajen vodovodni stolp, ki je bil v celoti prenovljen in z novimi vsebinami kot »spomenik vodi« predan javnosti leta 2022. Tudi s tem spomenikom in ob njem s Centrom za obiskovalce upravlja Posavski muzej Brežice.

Mesto je leta 1781 prizadela velika poplava. Ta je uničila bližnjo vas Zasavje, v mestu odnesla 14 hiš in močno poškodovala župnijsko cerkev, ki so jo kasneje nadomestili z nasproti zgrajeno cerkvijo sv. Lovrenca. Takrat je Sava naredila novo strugo, staro pa ohranila kot stranski rokav, ki so ga leta 1870 ločili od glavne struge in ga osušili. Leta 1862 je izven mesta zgrajena železnica, leta 1872 bolnišnica, v zadnjih letih 19. stoletja pa je mesto že imelo pločnike in mestno razsvetljavo.

V 20. stoletju so Brežice prestopile meje »brežca« (brega) ob reki in se razširile na vse strani.

Mestno jedro s svojo glavno ulico, danes je poimenovana Cesta prvih borcev, ostaja center oziroma najbolj privlačna točka mesta in kljubuje težavam, ki jih imajo vsa stara mesta v Sloveniji in Evropi: zapiranje trgovin, maloštevilni prebivalci v starih hišah, pomanjkanje parkirnih mest, neurejen promet idr. Kljub temu Brežice niso »mrtvo« mesto, saj v njih domujejo razne ustanove (občina, upravna enota, glasbena šola, center za socialno delo, pošta, knjižnica, Fakulteta za turizem, Posavski muzej Brežice), med katerimi ima posebno mesto Gimnazija Brežice, ki vsak delovni dan s svojimi dijaki poskrbi, da mesto čuti utrip mladosti, zagnanosti, zamisli in pozitivne energije.

Stavba, ki služi gimnaziji od leta 1945, ima zanimivo in dolgo zgodovino.

Stavba Gimnazije Brežice leta 2025 je sestavljena iz osrednjega dela, ki je preostanek nekdanjega frančiškanskega samostana, ki je bil zgrajen v fazah. Priprave za gradnjo so stekle leta 1660, do leta 1674 je bila končana cerkev sv. Antona Padovanskega, celoten stavbni kompleks pa do leta 1691/95. Prvi podatek o prizadevanjih brežiškega mestnega sveta predstavlja prošnja, datirana na 28. december 1657, naslovljena na frančiškanskega provinciala v Ljubljani, kjer so navedli tudi lokacijo gradnje pri romarski cerkvi sv. Roka, ki je bila tedaj pod upravo kostanjeviškega samostana, kar je otežilo pričetek gradnje, saj kostanjeviški opat cerkve ni želel prepustiti mestu. Pred gradnjo samostanskega kompleksa so tako frančiškani v Brežicah, kamor so prišli leta 1659, stanovali v hospicu blizu mestnih vrat. Samostan je bil ustanovljen in zgrajen pod pokroviteljstvom družine Frakopan, ki je bila v tem času lastnica gradu in gospostva Brežice Ko je grad z gospostvom leta 1694 kupil grof Ignac Marija Attems (1652–1732), je nadaljeval s podpiranjem delovanja samostana. V cerkvi sv. Antona Padovanskega je bila leta 1715 pokopana Marija Regina Attems, rojena Wurmbrandt (1659–1718), prva žena grofa Attemsa. Del ohranjenega nagrobnika hrani Posavski muzej Brežice in je postavljen v grajsko kapelo sv. Križa, kjer so večinoma maševali prav frančiškani.

Poslopja, ki so skupaj s cerkvijo obdajala arkadno dvorišče, so med letoma 1730 in 1732 dvignili za eno nadstropje, kar je finančno podprl grof Ignac Marija Attems. Naslednja večja prenova se je odvijala na prelomu med 19. in 20. stoletjem, ko so popravili notranjščino cerkve, jo na novo ometali, pobelili stene, tlakovali s črno-belimi kamnitimi ploščami idr. Prenovo je 26. avgusta 1893 posvetil lavantinski škof Mihael Napotnik, celota pa je bila zaključena leta 1905, ko je cerkev po načrtih krškega arhitekta Valentina Scagnettija (1876–1922) dobila novo fasado v neo /novem klasicističnem slogu.

Na ponedeljek 29. januarja 1917 ob 12. uri in 35 minut je okrajni glavar iz Brežic poslal cesarskemu namestniku v Gradec naslednji obupani telegram oz. klic na pomoč:

»Tukaj katastrofalni potres. Hiše neuporabne. Uradi ne morejo delovati. Prosim za takojšnjo pomoč vojaškega poveljstva v moštvu, ki bo pomagalo pri gradbenih delih in stražilo hiše. Mudi se, tudi smrtne žrtve. Okrajni glavar.«

Še istega dne ob 14. uri in 15 minut je dobil odgovor:

»Vojška pomoč pri vojaškem poveljstvu zahtevana. Inženir Steininger poslan v Brežice ...«

Telegramska komunikacija se je nadaljevala tudi kasneje, kar seveda kaže, da so oblasti, tudi vojaške, takoj reagirale na klic na pomoč.

Zelo hitro se je začelo zbiranje sredstev za obnovo prizadetih krajev. Najvišje deželne oblasti so izdale proglas, v katerem so pozvale prebivalstvo, da pomaga prizadetim krajem, čeprav so denarno pomoč nudile tudi deželne in državne oblasti. Tudi cesar Karl I. je iz osebnih sredstev daroval 15 000 kron. Skupna ocena višine škode je znašala okoli 2 milijona kron; danes bi to znašalo okoli 4 milijone evrov. Nabirki so se priključili tudi Lavantinski škofijski ordinariat, Judovska skupnost v Gradcu, Zveza avstrijskih nemških mest in »nemško« mesto Ptuj, ki je prebivalstvo zaprosilo za pomoč za »najjužnejše nemško mesto v deželi«. Široko zasnovana nabirka po deželah države je dala razmeroma dobre rezultate. Pomoč je prihajala, razmere pa so bile težke, saj je bila večina moških v vojski in to vojno je Avstro-Ogrska že izgubljala. Pomanjkanje, lakota, draginja, nalezljive bolezni, mobilizacijski pozivi in obvestila o smrti so bili vojni del vsakdanjika. V Brežicah z okolico pa so praviloma revnejši prebivalci, ki so se že tako ali tako komaj prebijali skozi življenje, trpeli še zaradi posledic potresa. Ta jim je, kot denimo v Zakotu, vzel pravzaprav vse in tudi fizično ogrozil njihov obstoj, pomoč pa je prihajala počasi in z zamudo.

Tudi samostan je bil močno poškodovan oziroma uničen. Po pregledu so ugotovili, da so zidovi razmaknjeni in polni poškodb, nobena stena ni ostala cela. Vojaki so jih zasilno podprli, komisija pa je ugotovila, da bo treba samostan podreti do tal. Prva popravila so opravili pod vodstvom Valentina Scagnettija, načrte za celovito prenovo pa je leta 1918 izdelal graški arhitekt Hans Hönel (1884–1964). Cerkev je bila, kot pišejo poročila, popravljena, povečana in olepšana ter ponovno blagoslovljena 19. marca 1918. Gradnja samostanskega kompleksa pa je potekala počasi in leta 1926 so na željo frančiškanov v ljubljanskem gradbenem podjetju Gustav Tönnies pripravili načrt za povečanje samostanskega kompleksa.

Leta 1941 so Nemci frančiškane izgnali, zasegli prostore in jih namenili gimnaziji, leta 1942 pa so porušili večino cerkve; ostal je prezbitერი, danes eden izmed vhodov v gimnazijo.

Frančiškani in izobraževanje

Leta 1669 so frančiškani začeli z rednim poukom za dečke meščanskih rodbin. Ko je ob koncu 18. stoletja prešla v državno upravo, se je šola naselila v Moškonovi hiši oz. hiši družine del Cott, nato pa je pouk potekal v starem župnišču. Frančiškani so poučevali do leta 1870, ko so bili nameščeni prvi posvetni učitelji. Poleg pridigarских, zdraviteljskih in pevskih sposobnosti so se frančiškani odlikovali s čutom za človeka v stiski, skrbjo za bolne in uboge, rokodelstvom, čebelarstvom, vrtnarjenjem in sadjarstvom. S prebivalci so živeli v posebno lepem sožitju. Po potresu januarja 1917 je bila stavba prezidana v dvonadstropnico. Aprila leta 1941 so Nemci patre izgnali, frančiškansko jedilnico pa spremenili v glavno pisarno za preseljevanje prebivalstva. Porušili so cerkev in del samostana ter tu ustanovili nemško gimnazijo, ki je nosila ime Anastazija Grüna – Prešernovega učenca, pesnika in politika grofa Antona Alexandra Auersperga (1806–1876). Od leta 1945 je stavba s številnimi prenovami in dopolnitvami dom Gimnazije Brežice.

Več kot 150 let je bil frančiškanski samostan tudi edino središče znanja in izobraževanja v Brežicah, vse do leta 1824, ko je bila na pobudo župnika Ignaca Fuchsa zgrajena nova šolska stavba na današnji Kržišnikovi 2, kjer je šola delovala do leta 1971 in občasno tudi dlje.

Frančiškani so močno vplivali na kulturo, šolstvo in socialo. Z zrušenjem in ukinitvijo samostana sta bili prizadeti tako urbana kot duhovna ubranost mesta.

Zaključne misli skozi brežec / Brežce

Danes oziroma od leta 1945 so dijaki in dijakinje srce stavbe in gimnazije, še posebej tisti, ki imajo poseben odnos tako do snovnega kot nesnovnega prostora ter se kljub številnim življenjskim potem vračajo v mesto, ki so ga zagotovo večkrat prehodili.

Zato za zaključek še nekaj povedi o delu mesta, kjer je bil v 17. stoletju zgrajen samostan. Samostane so gradili na robu mest in s tem pričeli širiti mesto ter povezovati predmestja in vasi z mestom.

Območje ob stavbi gimnazije je navdihujoče, saj stoji ob Domu kulture iz šestdesetih let 20. stoletja, v parku, ki rabi prenovo, pa se dijaki lahko ohladijo in družijo ob romarski cerkvi sv. Roka, dokončani leta 1764, ter t. i. osamosvojitveni lipi. Nekdanji dijaški dom, ki kazi veduto območja in najbrž ne bo več dolgo »zdržal«, povezuje stavbe tudi s Knjižnico Brežice, ki je svojo novo podobo dobila leta 2006. Trg med Domom kulture, cerkvijo sv. Roka in Knjižnico Brežice je od septembra leta 2016 poimenovan po akademiku profesorju dr. Jožetu Toporišiču (1926–2014).

Če se dijaki odpravijo proti rekama Savi in Krki, se sprehodijo mimo nekdanjega nemškega doma (danes sodišče) in spomenika izgnancem na Trgu izgnancev, spomnijo na narodno zavedne Brežičane, ki so zgradili Narodni dom (danes FURS), vstopijo v župnijsko cerkev sv. Lovrenca in Mestno hišo, pozdravijo župana na občini, poslušajo glasbo iz Glasbene šole Brežice, obiščejo muzej ali pa se sprehodijo po Prešernovi cesti, kjer prek uličnih razstav spoznajo različne brežiške zgodbe, in se na železnem mostu, ki povezuje Štajersko in Kranjsko že od leta 1906, prepustijo soncu s pogledom na HE Brežice, Vrbinjo in Krško polje. Lahko pa se uzrejo v sotočje Save in Krke ter razmišljajo, kam jih bodo poti odpeljali po končani gimnaziji. Naj bodo te srečne in uspešne.

Alenka Černelič Krošelj ¹

Literatura:

Počkar Ivanka: *Dve gasi, dva policaja, sto obrtnikov. Življenje mestnih obrtnikov od sredine 19. stoletja do druge svetovne vojne*. Brežiške študije 2, 2005.

Seražin Helena: *Arhitektura brežiške frančiškanske cerkve in samostana*. V S patri smo si bili dobri. Tri stoletja brežiških frančiškanov. Brežiške študije 4 (ur. Jože Škofljanec). 2013.

Škofljanec, Jože, ur.: *Bilo je res grozljivo, bobnelo in gremelo je pod nami. Brežiški potres 1917*, Brežiške študije 5, 2018.

¹ Posavski muzej Brežice, direktorica, muzejska svetovalka

Prvi del:

Spominski zapisi generacije 4. b

Jadranka Andjelić, por. Kržan

Gimnazijski utrinki

Jadranka

*V stari zgradbi na koncu mesta,
tam, kjer je tudi glavna cesta,
se mladina je družila
in znanje lovila.
V to zgradbo moja mama je hodila,
zato sem s ponosom
v njo tudi jaz vstopila.*

*Veliko radovednosti in neznank
bilo je na gimnaziji,
zanimive sošolce spoznala sem:
vesele in nasmejane,
zabavne in smešne,
radovedne in nagajive...
Vsak kot zvezda na nebu
poseben je bil
in se je svoje prihodnosti veselil.*

*Vsi tiho zoreli smo,
se spreminjali
in vedno proti odraslosti gledali.*

*Sva se z Danico z avtobusom
v gimnazijo vozili
in se večkrat neumnostim smejali.
Včasih bili sva prestrašeni in
zaskrbljeni,
ker težke kontrolke smo pisali,
se z ocenami obremenjevali.*

*Spoznala dobro sem dekle,
Dušica ji je ime.
Sva skupaj v klopi sedeli,
radi klepetali, si pomagali,
največ pa smejali.*

*Za športno vzgojo smo se
na stranišču preoblačili
in kakšno tudi zatobačili.
Šport rada sem imela,
me je profesorica Vebletova navdušila
z dobrimi besedami,
gibanju pomembnost dala
in me zanj
za celo življenje podkovala.*

*Se slovenistka rada z dijaki je zabavala
in med urami slovenščine
zanimivosti nam podajala,
zato mi slovenščina vedno blizu je bila
in še danes je knjiga pri meni doma.*

*Moj razrednik bil Adolf de Costa je,
zanimiv profesor,
nam zgodovinska spoznanja delil
in se z nami dobro spoprijateljil.*

*V četrtem letniku sem se zaljubila
in se od sošolcev malo oddaljila.
V ospredju bil fant je moj,
kot jegulja spretno
med njim in šolo ravnotežje sem lovila.*

*Bila v gimnaziji prva sem nosečka,
dogodivščine maturantskega izleta izpustila.
Sošolci do mene bili so obzirni,
mi srčnost in prijaznost kazali
in ob potrebi pomagali.*

*Šolsko leto prej sem zaključila,
saj sem se v porodnišnico napotila.
Tam moj »gimnazijec« se je rodil
in me je srčno razveselil.*

*Bila so mi zabavna in zanimiva
gimnazijska leta,
me veliko naučila,
z izkušnjami napolnila
in v mojem srcu lep pečat pustila.*

Nina, Ivanka in Alenka, 2008

*S***Spomini na gimnazijska leta 1971–1975**

Branko, junij 2015

Zakaj v gimnazijo Brežice? Odgovor je verjetno čuden – športna gimnastika! Kot nadobudni telovadec v TVD Partizanu Sevnica sem, po nasvetu starejših telovadcev, bil že zgodaj odločen, da po končani OŠ nadaljujem izobraževanje na gimnaziji Brežice. Seveda je bil glavni vzrok prof. Jože Senica, ki smo ga spoznali tudi že prej kot najboljšega trenerja gimnastike v našem okolju in širše.

Glavni pogoj za vpis na gimnazijo je bil takrat odličen uspeh (po razgovoru s svetovalnim delavcem Tonetom Korenom), zato sem napel vse sile in ta pogoj izpolnil. Tako sem se vpisal v gimnazijo in bil sprejet. Vendar prišla je zelo hitra streznitev, da se bo treba za pozitivne ocene tudi kaj učiti, kar ni bilo samoumevno v OŠ. Ker smo se vozili z vlakom, smo hitro spoznali ostale sošolce/ke in stare bajte, ki so nas prve dni prvega šolskega leta lepo sprejeli s krstom – večinoma smo morali zapeti kakšno pesem, drugače si jih dobil po riti. Pa saj ni bilo hudo, se niso izživiljali nad nami. Malo se ti je le zdelo ponižujoče, vendar so pravila veljala za vse enako.

V 1. b oddelek so nas zbrali iz vsega Posavja, Sevniciani smo bili štirje (jaz, Bojan, Ksenija in Ivanka). S prilagajanjem na novo okolje nisem imel težav, kaj hitro smo postali dober kolektiv in si medsebojno pomagali in ponagajali, seveda.

Vpisal sem se v gimnastični krožek in redno treniral v mali telovadnici, na zunanjem telovadišču (parter, krogi), telovadnici TVD Partizana in v telovadnici doma JLA, seveda pod vodstvom prof. Senice. Tako je moj vsakodnevni urnik kmalu potekal od jutra do večera. Ob 5.30 na vlak za Brežice, šola, v trgovino po velik sendvič in jogurt, trening, ob 17.00 vlak za Sevnico. Učil sem se zgodaj zjutraj ali na vlaku. Imeli smo močno mladinsko ekipo, ki je zmagala na republiškem gimnastičnem prvenstvu in se udeležila državnega tekmovanja v gimnastiki v Srbobranu v Vojvodini. Postali smo državni prvaki v drugem razredu težavnosti.

S tem uspehom smo postali prepoznavni tako v gimnaziji kot širše. Najbolj sem se razveselil priznanja v obliki značke s petico, ki so jo takrat dobivali samo odlični učenci (kar jaz nisem bil). Takratno vodstvo je znalo ceniti tudi uspehe na športnem področju, vsa čast ravnatelju Marjanu Gregoriču. Pel sem tudi v pevskega zboru in pozneje sodeloval v gledališkem krožku.

No, na učnem področju je bilo vsega, od zelo lepih ocen do enic, ki pa sem jih redno popravljaj (največ pri nemščini in matematiki).

Prihod novega dijaka v naš razred Vlada Vilmana, je bil večplasten dogodek. Ker je prišel z Jesenic, smo spoznavali gorenjsko narečje, se malo norčevali, vendar ne za dolgo. Kot prijeten, zelo družaben in poln novih zamisli, je hitro pridobil ugled in kmalu postal predsednik oddelčne skupnosti – mi smo rekli predsednik razreda. Uspešno nas je vodil vsa leta do mature. Vesel sem bil njegovega povabila na smučanje na Vogel med zimskimi počitnicami. V vikendu v Ukancu smo takoj ustanovili naš Kolhoz, ki živi še danes. Bilo je lepo, veliko smučarskih in drugih aktivnosti, navajanja na red in kuharijo in pospravljanje in zajebečanje in vse skupaj brez poškodb in težav. Smučanje je postalo tradicionalno, malo težje pa smo se ga udeležili v enaki sestavi. Vzroki: slabe ocene, seminar in gimnastični tabor v Hrastniku, pomankanje denarja, pa še kaj.

Z gimnastičnim krožkom smo veliko nastopali na različnih prireditvah in proslavah. To je vedno predstavljalo veliko dela in fizičnega napora, saj smo neredko vsa orodja (bradljo, konja, drog, blazine) pripeljali s seboj (Artiče, Pišece, Tržišče, Cerklje, vse proslave dneva mladosti in dneva JLA). Seveda smo se vozili s kamionom kar med orodjem. Nepozabno.

Na otvoritvi novega prizidka in telovadnice OŠ Cerklje ob Krki sem kot član gimnastične vrste nastopil tudi na drogu. Nastopali smo na zunanjem igrišču. Pri izvedbi velevzmika ali veletocha (ne spomnim se točno) sem osupnil vse gledalce, ker sem z drogom v rokah letel po zraku in pristal v lepo »povaljko« na asfaltu. Odtrgali so se improvizirani napenjalci in ves drog se je izpulil. Na srečo nisem imel poškodb (še danes ne vem, kako je to možno), bilo pa je kar nekaj strahu. Mislim, da od tistega nastopa dalje nisem več delal veletočev, drog pa je za vsak slučaj, ob vsakem mojem nastopu, krepko držal v svojih rokah prof. Polde Rovanič (glej sliko).

S prihodom prof. Rovana na gimnazijo smo dobili še veliko več športnih aktivnosti, zelo smo uživali v medoddelčnih in medrazrednih tekmah v odbojki, košarki, nogometu in rokometu. Naš Zdenek je bil najboljši organizator, redno in tudi z veliko improvizacije, je obešal razporede tekem, sodnikov, beležil rezultate. Ne vem pa, ali imamo kakšen fotoarhiv s teh tekmovanj.

Branko na drogu

Brane in drugi na bradlji

Zmagovalni oder

Angleščina pri prof. Metki je bila polna traparij. Med poukom nismo bili vedno zbrani in resni, iskali smo pomoč od boljših sošolk in sošolcev, se presedali in celo popili kak šilček, če je zakrožil do tebe.

V tretjem letniku sem bil navdušen nad angleščino in sem hodil k dodatnim vajam angleščine k prof. Tasiču, ki nas je seznanil z lepoto angleškega jezika (izgovorjava, melodija, naglasi – vse je imelo smisel in lep zven). Najbolj sem užival v fonolaboratoriju, kjer smo se lahko snemali, poslušali, popravljali, dopolnjevali, peli angleške pesmi (Beatlesi seveda) in utrjevali dialoge in pogovore. Tu sva z Jazotom (Milan Jazbec) delala plane, kam vse bova potovala in raziskovala svet in domovino. Tako sem mu pozneje pošiljal razglednice z mojih potovanj po Evropi, on pa je odjadral v širni svet diplomacije.

Zelo sem užival tudi pri zgodovini, zemljepisu, biologiji in seveda pri telesni vzgoji. Tu nisem imel problemov z ocenami, se pa spominjam nenehne borbe za pozitivno pri nemščini. Moje drage sošolke Alenka, Erna in Erika so bile zlata vredne, saj so me vedno iznajdljivo pripravile na pravi odgovor. Večno sem jim hvaležen za nesebično pomoč. Slovenski jezik in književnost, lepota jezika me je vedno očarala, ampak slovničnih pravil nisem maral, pri maturi sem odgovarjal samo iz književnosti, slovnice se nisem dotaknil, glavno, da je bilo skupaj pozitivno ocenjeno. Znal sem pa pisati lepe spise, vejice in ločila sem vedno postavljala po posluhu, pa je bilo večinoma prav. Presenečen sem bil, pravzaprav ponosen, ko sem moral prebrati svoj spis pred celim razredom (vsebine se ne spomnim).

Garderobe, halje, copati, pošta pri vhodu, kajenje na wc-jih, sam sem bolj stražil, saj še danes ne kadim.

Berni Pungeršič me je že v prvem letniku navdušil za dopisovanje s prijatelji po svetu. Vse stike od takrat sem vzdrževal vsa leta. Tako sem dobil prijatelje na Češkem, Finskem, v Nemčiji, Franciji, na Nizozemskem, v ZDA in Veliki Britaniji. Z nekaterimi smo se tudi obiskovali. Nekaj povezav še danes ohranjam, mnogi so žal že pokojni. Tak je svet.

Plesi na Gimnaziji so bili lepo obiskani, plesali smo v zgornji avli, problem je bil zadnji vlak, vedno je prehitro odpeljal.

Druženje, spoznavanje starejših dijakov, osvajanja, košarice, poljubi...ni da ni. Občudoval sem prof. Korbarja in prof. Hladnikovo pri njunem plesu (foxtrot) – tako navdušen, da še danes plešem redno vsak teden. Malenkost, ki ti bogati celo življenje.

Spomnim se srečanj, predvsem športnih, z drugimi gimnazijami, ki so bile povezane s sošolci, ki so odšli ali prišli v naš oddelek. Po Vladu smo tako obiskovali Jesenice, med igranjem rokometu in nogometu spoznali robustnost in trdoto hokejske obrambe (večina Jeseničanov je igrala hokej), na ledu pa se učili začetnih korakov drsanja, jaz bolj ob ograji. Dekleta so nam bila vedno za motivacijo in spodbudo.

Dare nas je gostil v Ljubljani, kjer je nadaljeval šolanje. Lepo smo se imeli, igrali podobne panoge kot na Jesenicah in spoznavali Ljubljano ter Daretove sošolce in sošolke.

Vidim, da se še najmanj spomnim samega šolskega procesa oz. pouka, veliko več spominov imam na ostale dejavnosti po šoli.

Gledališče, recitacije, nastopi na proslavah, kako smo se znašli na odru, je bilo, vsaj za mene, presenečenje. Prof. slovenščine me je kratkoma določila za recitacijo Nerudove pesmi, pa sem bil pečen. Pozneje smo igrali tudi gledališke igre. Ker so bili v krožku tudi nekateri ostali sošolci (Vito, Miran, Pero...), mi ni bilo neprijetno nastopati. Najbolje je bilo na vajah, seveda.

Zadnji letnik smo bili vabljeni med krvodajalce, sam sem ostal redni krvodajalec vse do 65. leta, ko moraš prenehati s tovrstno humanitarnostjo.

Postal sem tudi član ZKS (Zveze komunistov Slovenije) in mislil, da lahko spremenim ves svet in da smo dejansko lahko vsi enaki. Malo sem se uštel. Bil naivno pošten in verjel v boljši jutri. No, to mi je še vedno ostalo, naivnost in poštenje. Ni mi žal. V današnji časih mi celo zelo pomaga, ko me hočejo novačiti za kakšno politično opcijo. Ko rečem, da sem še vedno komunist, me pustijo pri miru. Podpiram pa vse dejavnosti, ki delajo za dobro ljudi in ne samo za posameznika. Kapitalistična logika me odvrča, težko izkoriščam kogarkoli za svoj profit, mi ni v krvi, pa bog.

V tretjem letniku so se začele organizirati rojstnodnevne zabave, pikniki, srečanja v naravi (Sava, Krka, hribi, pri komu doma). Ker sem se zavezal športnemu načinu življenja, nisem ne kadil in ne pil alkohola do takrat. Kajenje mi ni dišalo, alkohol pa občasno in tako je še danes.

Je bilo pa veliko pozitivnega pri zabavah, spoznavanja različnih zvrsti glasbe, petja pesmi, kulturnih (recitatorskih) nastopov (spomnim se Perota Cerjaka, pred nami je vadal tekste za sprejemni izpit na Igralsko akademijo – super je bil), športne igre, plavanje, predvsem pa prijetno druženje.

Ker sem si pustil rasti brado, sem bil poklican na zagovor k strogemu ravnatelju. Sem bil malo prestrašen, ampak se je kar dobro izšlo, čeprav sem se moral obriti. Tak je bil šolski red, menda.

Počitniška praksa – gozdar, poštar, pomivalec posode v krškem naselju Materada Poreč. Zaslužek sem porabil za nabavo smučarske opreme in potovanja (Avstrija – Gradec, Dunaj, Češkoslovaška – Bratislava, Brno, Novy Jičín, Ostrava, zahodna – München, Ulm in vzhodna Nemčija – Berlin).

Po opravljeni maturi sem se vpisal na Visoko šolo za telesno kulturo (sedaj Fakulteta za šport), redno opravljal vse izpite, počitnice izkoristil za delo in potovanja (Inter rail, Students Fly). Že v času absolventa 1979, sva se z ženo Alenko Žuraj preselila v Sevnico, se zaposlila na OŠ Sava Kladnika Sevnica kot učitelja telesne vzgoje oz. slovenskega in angleškega jezika. V začetku leta

1980 sem diplomiral in kmalu opravil strokovni izpit. Sledila so leta družinske sreče z dvema hčerama (Živa 1981 in Jerneja Kaja 1982), opravljena vojaščina v JLA (Ljubljana in Titova Mitrovica), v letu 1986 žal tudi sporazumna ločitev. Preselil sem se v Radeče, se zaposlil kot strokovni delavec na SIS-ih v Laškem za področje športa, konec leta 1988 pa prišel na OŠ Marjana Nemca Radeče kot pomočnik ravnateljice in učitelj športa. Leta 1991 sem se poročil s Tatjano Čamernik Gorišek (sedaj Taja Balog) in si ustvaril topel dom.

Vseskozi sem imel redne stike s hčerama iz prvega zakona in se trudil za čim bolj normalne stike. V letu 2021 sem se upokojil in sedaj nadaljujem z zdravim načinom življenja z mnogimi interesi in dejavnostmi na področju športa, kulture, vrtnarjenja in medsebojnih odnosov s širšo družino (hčeri, vnukinji Zala in Ronja) in prijatelji.

Nekaj naših učbenikov

Zdenko Bautin

Prvih petdeset let četrtega B

Tako se jaz spomnim!

Zdenko, november 2003

Spomin

Že dneve in tedne sedim pred računalnikom in razmišljam ter se skušam spomniti našega skupnega guljenja gimnazijskih klopi. Milanova zamisel za nastanek knjige se mi sicer zdi čudovita, a ko takole brskam po spominu, spoznavam, koliko sem pozabil, ali pa se spominjam zgolj približno. Škoda, da se ni ideja pojavila pred nekaj desetletji, ko so bili spomini še sveži in sem se spomnil še vsega, kar se mi je zgodilo v gimnazijskih letih. Od takrat pa je v spominu nastalo tolikooo lukenj...

Spomin mi že nekaj časa ne služi več niti približno tako dobro kot nekoč. Skoraj na vsaki obletnici se kdo spomni kakšnega dogodka, pove kaj iz naših gimnazijskih časov, kar je zame, kot bi slišal prvič, nekaj čisto novega. (Kako se že imenuje tista bolezen, ki nič ne boli in vsak dan izveš kaj novega?) Pa se po dodatni razlagi ali kakšnem namigu večine stvari navsezadnje vendarle spomnim. Nekaterih na žalost le po tem, da sem jih več kot očitno pozabil.

Tenis

Eden najzgodnejših spominov iz gimnazije je, ko nas je Mik začel spraševati, če bi kdo od nas igral tenis. Če se dobro spomnim, je takrat pridobil Mirana, Rudija, Vita (meni se to tako čudno sliši, sam bi vedno rekel Vitota; napisati pa ne vem, če si upam) in mene. Mene ni bilo treba prav nič prepričevati, saj je igrati tenis bila moja velika želja že prej, samo kaj, ko v Krškem teh možnosti ni bilo. Do takrat sem videl tenis le na televiziji in v živo nekje na morju, najbrž v Poreču. Mik ga je že nekaj časa igral in je bil s tem že kvalificiran, da bo naš učitelj, trener. V nekaj mesecih ali morda v enem letu smo toliko napredovali, da se je porodila ideja (hm, le pri komu; Mik, prof. Korbar, ...?), da bi igrali ekipno dijaki proti profesorjem. Nekaj srečanj smo res odigrali, vendar je to tekmovanje kmalu zamrlo.

Krčani smo nato našli pot do možnosti igranja tudi v Krškem in smo ga igrali vsaj med počitnicami tudi tam in v Leskovcu. Nekoč smo organizirali tudi poletno tekmovanje po ligaškem sistemu, vsak z vsakim. Še nekaj let kasneje, v študentskem času, sva z Vitom prenekatero dopoldne namesto ob knjigah in učenju za izpite preživela na teniškem igrišču pri leskovški osnovni šoli. Nato pa še kakšno uro ob pivu v bifeju pri "šopingu"...

Tenis pa je za vse nas ostal priljubljena rekreacija. Zame je bil dolgo moj najljubši šport, veliko mi je pomenil in je v precejšnji meri zaznamoval moje življenje. Mik in ostala ekipa, hvala vam!

Gimnazijci, ki smo se v Brežice vozili z vlakom, smo morali od brežiške železniške postaje do gimnazije in seveda po pouku še v obratni smeri pešačiti približno 2 km oziroma dobrih 20 minut, ali pa se peljati z avtobusom, tako imenovanim "lokalcem", kar skupaj z morebitnim čakanjem in drenjanjem nanj ni trajalo dosti manj. Če se prav spomnim, v prvem letniku te avtobusne povezave sploh še ni bilo in tako se je v zgodnjih jutrih pomikala povorka dijakov po pešpoti proti gimnaziji, po pouku pa smo hodili večinoma v manjših skupinah v obratni smeri. To so bile prve priložnosti za druženje in spoznavanje z novimi sošolci izven šolskih učilnic in hodnikov, pa tudi s starejšimi dijaki – "vozači". Izoblikovale so se tudi bolj ali manj stalne skupnine dijakov, ki smo skupaj pešačili. Tako smo Rudi, Vito in jaz postali "trije iz Teksasa", kot nas je poimenoval nekdo od starejših.

Pešpot

Gimnazija Brežice danes, avgusta 2023

Na ta potovanja imam prav lepe spomine. A vsaj na začetku druženje s starejšimi ni bilo tako prijetno, spremenilo se je celo v izogibanje starejšim. Obstajal je namreč običaj krsta novepečenih gimnazijcev vozačev. Po navadi so nam grozili s krstom že zjutraj med čakanjem na vlak ali med hojo proti

šoli. Sam krst je zgledal nekako tako, da se je zbralo nekaj starejših dijakov, v parku pred železniško postajo ali na vlaku so obstopili novinca in ga pozvali, naj jim kaj zapoje. Če mu petje ni šlo, ali pa je predolgo brskal po svojem bogatem repertoarju in izbiral pesem, so mu z veseljem pomagali in to tako, da so ga zgrabili, si ga položili na kolena in mu jih naložili po zadnji plati. Eni so kar dobro peli. Jaz niti ne...

Po prestanem krstu smo postali približno enakopravni. Ne spomnim se pa, da bi naša generacija nadaljevala to tradicijo v naslednjih letih. Ali pa le jaz nisem sodeloval pri tem? Morda sem pa samo pozabil? Spomnite me, če je bilo drugače.

*Brežiška železniška postaja in park,
prizorišče mnogih krstov*

Po navadi se nam je zjutraj precej mudilo v šolo, še posebej, če je imel vlak zamudo. Kadar je bilo časa dovolj, pa se je pot zavlekla ob pogovorih o mnogih temah, predvsem zjutraj pa tudi o šolski snovi, ki bi jo lahko spraševali tisti dan. Marsikomu se je zgodilo, da je šele tam ugotovil, da je pozabil na domačo nalogo. Včasih smo potem pisali naloge še zgrbljeni na klopeh

v šolski garderobi in z zvezkom na kolenih, nekateri bolj pogumni pa so špricali kakšno uro pouka in napisali domačo nalogo v bližnjem bifeju, popularno imenovanem »bunker«.

Atletika

Vedno se mi je zjutraj zelo mudilo od doma na železniško postajo, po pouku pa pogosto tudi iz gimnazije na vlak in tiste čase sem precej teh poti pretekel. Morda je tudi to pripomoglo, da sem se izkazal kot dokaj hiter tekač in se pridružil atletski sekciji. Tam je bil gonilna sila Dare.

Pri profesorju Senici pa je bil glavni šport, razumljivo, gimnastika in v tistih časih so telovadci naše gimnazije osvajali odličja celo na državnem (jugoslovanskem) prvenstvu srednjih šol. Brane in Bojan se tega bolje spomnita, saj sta bila zraven. Tako atletski treningi, kolikor se spomnim, vsaj v prvem letniku niso bili prav redni, večinoma smo jih imeli le nekajkrat v zadnjih tednih pred tekmovanjem.

Že v prvem letniku sem postal član šolske atletske ekipe na področnih tekmovanjih. Sprva v teku na 300 m. Spomnim se, da smo na mojem prvem tekmovanju v Novem mestu tekli v dežju in precej hladnem vremenu. Neizkušeni, kot sem bil, se niti nisem znal prav ogreti. Na stezi pa sem se zagnal na polno takoj od starta, kot da tečem na 100 m, in s pekočim grlom in pljuči ter nogami, ki so me komaj še držale, prisopihal v cilj, nato pa še kar precej časa hlatal za zrakom.

V drugem letniku smo dobili novega učitelja telovadbe in atletskega trenerja ter mentorja prof. Poldeta Rovana. Treningi so postali bolj resni in predvsem redni, kar meni očitno ni šlo v račun. Že dan po prvem treningu je bilo telo en sam "muskelfiber". Le kako naj takšen naslednji dan spet treniram? Tovariš profesor, ne morem! On je bil seveda drugačnega mnenja in znal me je prepričati, da lahko, z enim stavkom: "Klin se s klinom izbija." In čeprav so bile bolečine naslednji dan še hujše, pa je (glej, res!) vsak muskelfiber po nekaj dneh vendarle minil.

Tisto leto, ko smo bili v drugem letniku, so se spremenila pravila in od takrat mladinci nismo več tekli 300 m, temveč 400 m. Postalo je jasno, da za to disciplino nisem dovolj (hitrostno) vzdržljiv in sem bil večinoma le še član štafete 4 x 100 m. Vendar pa sem na področnem tekmovanju v Šentjerneju, mislim, da je bilo to leta 1973 ali 1974, tekel tudi "solo" na 100 m in to v skupini z Vanetom Keržanom, v naslednjih letih enim najhitrejših Slovencev na 100 in 200 m. Če sem odkrit in natančen, bi težko rekel, da sem tekel z njim. Za njim, kar daleč za njim...

V atletski ekipi smo bili iz našega razreda še (ne vsi vsa leta) šprinterja Miran in Dare, srednjeprogaša Milan in Slavko, v skoku v višino je tekmoval Matjaž, v ekipo sta prišla, če se ne motim, tudi Mik za 400 m in Vlado, mislim, da tudi za 100 m. Sem koga pozabil?

Slavko je bil moj sosed in prijatelj že iz otroštva. Od najinega osmega leta, ko so se z Obreža preselili v Krško, sva se družila, tekala, skrivala, se igrala med dvema ognjema, "kavboje in Indijance", "razbojnike in policaje" ter "Nemce in partizane" še z ostalimi otroki iz soseščine. Spomnim se, da je bil praktično edini, ki je tudi prostovoljno ali celo na lastno željo prevzemal vloge negativcev, saj smo se vsi grebli, da bomo partizani oz. Indijanci. Ali je to že napovedovalo, da bo njegovo življenjsko poslanstvo igrilstvo? Skupaj sva šla na tečaj fotografije, skupaj sva se vpisala v glasbeno šolo, skupaj sva hodila na klavir. Jaz sem odnehal po enem, Slavko po dveh letih.

Sošolca sva po spletu okoliščin postala šele v drugem razredu gimnazije. Oba sva se izkazala pri tekih, Slavko je bil bolj vzdržljiv, recimo za 600 m ali kasneje 800 m, jaz pa sem bil bolj hiter, šprinter. Da sva lahko popoldne ali zvečer skupaj trenirala tudi doma, sva našla dober kompromis: od njihove hiše, bili smo najbližji sosedje, sva določila progo, dolgo približno 300 m, dobra tretjina po ravnini, ostalo pa skozi dva ovinka in v rahel klanec. To sva odtekla po nekajkrat (dvakrat ali trikrat, mogoče kdaj tudi štirikrat) v razmaku po nekaj minut. Zmagovala sva dokaj enakomerno, vendar sem jaz lahko dobil le prvo in morda še drugo dirko, vse tretje in morebitne četrte so bile zanesljivo Slavkotove ². Tudi on je bil član šolske atletske ekipe in je bil na srednjih progah dokaj uspešen, če se ne motim, je na enem tekmovanju v Trbovljah zmagal na 800 m.

Nemščina

Ko sem se vpisal na brežiško gimnazijo, sem kot drugi tuji jezik izbral nemščino, a so me vendarle razporedili v francoski razred. Glede na to, da sem bil že tedaj trdno odločen, da bom študiral strojništvo, se mi je zdelo, da mi bo nemščina veliko bolj koristila kot francoščina. A kaj zdaj? Ker nisem vedel, kako bi drugače poskusil kaj spremeniti, sem se potožil staršem in tako je oče šel prosit v šolo, če bi me lahko premestili v nemški razred. To se je res zgodilo in po približno dveh tednih sem prišel v nemški razred, 1. b.

Pri nemščini je res kar precej ur odpadlo, ker je bila profesorica Gabrščkova veliko odsotna. Se pa spomnim nekaj njenih pedagoških prijemov in dogodkov iz njene učilnice.

"Katerega spola je Fenster?" je vprašala nekoč nekoga od nas. Sošolec malce pomisli in izstreli odgovor: "Srednjega." "In kako to veš?" nadaljuje profesorica, ki jo je pokazano znanje presenetilo. "Ja, okno je vendar srednjega spola..."

V učilnici je med uro nemščine tam čisto zadaj močno zaropotalo, ker je nekdo prevrnil stol. Sprva je zgledalo, kot da profesorica tega sploh ni slišala, potem pa je povsem mirno, ne da bi se sploh ozrla, vprašala: "Haben wir auch Elefanten in der Klasse?" ³

² Splošna opomba: v nekaterih primerih avtorji uporabljajo oblike, ki ni skladne s slovnico, ampak so pogovorne narave. Želimo namreč, da ti naši spominski zapisi dihajajo, kot smo mi to takrat čutili.

³ »Ali imamo tudi slone v razredu?«

Pri spraševanju je prof. Gabrščkova po navadi poklicala k tabli po štiri dijake hkrati in to štiri zaporedne iz redovalnice, po abecednem vrstnem redu. Začne se, seveda, na začetku: "Balog, Bautin, Curhalek, Dernovšek, zur Tafel, bitte!"⁴ Za njimi so prišli na vrsto naslednji štirje. Ampak že pri enem od naslednjih spraševanj, kmalu zatem, je začela spet od začetka. Tako se je zgodilo enkrat in potem še enkrat, morda celo še tretjič, ... Vtis sem imel, da polovice razreda sploh še ni vprašala ali pa mogoče le enkrat, prve štiri pa že trikrat, in da bo tik pred konferenco imela za vprašati še tiste, ki so prišli na vrsto manjkrat. A to je bil račun brez krčmarice, se pravi brez profesorice... Odpre redovalnico, malo polista po njej naprej, nazaj in pokliče: "Balog, Bautin, Curhalek, Dernovšek..." In smo spet prvi štirje odkorakali pred tablo še tretjič ali četrtič. Ampak v drugem letniku, kolikor je še poučevala, se je to spremenilo v "Balog, Bautin, Cerjak, Curhalek, zur Tafel, bitte!", saj se je s Slavkovim prihodom v naš razred vrstni red nekoliko spremenil.

**Počitniško delo v Poreču in sodelovanje
v Slavkovi oddaji na Radiu Brežice**

Med počitnicami po tretjem letniku gimnazije se nas je nekaj sošolcev, Matjaž, Jadranka (in njen fant, ki ni bil naš sošolec), Miran, Vito, Rudi in jaz za kakšen mesec podalo na počitniško delo v Poreč; v počitniškem naselju Počitniške (zdaj je pa vse skupaj že preveč počitniško) skupnosti Krško smo delali v strežbi, pomivali posodo in skrbeli za čistočo v naselju in na plaži. Čeprav se je tam zgodilo marsikaj lepega, veselega, zanimivega in smešnega, se je tudi kaj, kar mogoče komu ni ravno v ponos. Je pa bilo poučno. Saj veste, lekcije življenja, pridobivanje trše kože in take stvari, osebna rast (iskreno, ali je kdo od nas takrat poznal ta izraz; jaz že ne). Ne bi razpredal o podrobnostih. Bilo je delo, čisto resna zaposlitev, a bilo je tudi poletje in bili smo mladi. Ob delu in družabnih večerih z veliko smeha, ob urah in urah pripovedovanja vicev, ob plesih na terasah bližnjih hotelov so se zgodila nova poznanstva in prijateljstva, zaljubljenosti in ljubezni ter bolezni, takšne in drugačne. Pa rojstni dan, Rudijev in moj osemnajsti, s temu primerno zabavo in tudi s kakšnim kozarčkom preveč za naše neizkušene želodce.

Doma pa me je čakalo presenečenje. Slavko, ki je na Radiu Brežice pripravljaval in vodil svojo oddajo, me je povabil, da bi v oddaji kaj zanimivega povedal o poletnem delu v Poreču. Sprva sem se čutil počaščenega, po razmisleku pa so se mi začeli porajati dvomi, kaj bom povedal, ali bom imel tremo (seveda jo bom imel), kaj sploh smem povedati in česa ne, ali je v resnici dovolj snovi,

⁴ "Balog, Bautin, Curhalek, Dernovšek, k tabli, prosim!"

da zapolniva predvideni čas za oddajo... Slavko me je končno le pregovoril, češ, saj bo to pogovor samo med nama, pač nekaj med intervjujem in pogovorom med prijateljskima, da me bo vodil z vprašanji, da bova v studiu sama... In sem privolil. Samega poteka snemanja se danes sploh ne spomnim, vem pa, da sem imel hudo tremo, da sem zraven razmišljal, če nisem to, kar ravno govorim, že povedal, sredi govorjenja sem pozabil, kaj me je sploh vprašal in da se mi je malo zatikalo pri govorjenju. Imel sem bolj slab občutek in sem upal, da oddaje ne bo nihče slišal. Ampak na nek način sem bil tudi zadovoljen, da sem sodeloval in preživel. Slavko pa ni bil nezadovoljen; zdelo se mu je, tako je rekel, čisto v redu. Hvala, Slavko. Pogrešamo te.

Kontrolka pri angleščini

Sošolec Marjan pri angleščini ni ravno blestel. Če ne olepšujem preveč, lahko celo rečem, da je imel težave in mu je pogosto šlo za biti (dobiti vsaj dvojko) ali ne biti. Pred enim od testov je prišel na idejo, da bi mu jaz nekoliko pomagal. Vendar, kako le? Z običajnim prepisovanjem od mene ne bo šlo, saj smo v učilnici za angleščino, fonolaboratoriju, imeli pregrade med delovnimi prostori za dijake in za povrhu sva sedela v prvi vrsti. In se je domislil načrta: pod moj list s testom bova dala prazen list in indigo papir. Jaz mirno izpolnim testno polo in tako sproti pišem "plonk listek" zanj. Ko končam, mu ob ugodnem trenutku (trenutku nepozornosti profesorice) podam kopijo z rešitvami, on pa bo to potem že prepisal. No, prav, bom pomagal, vendar bi bilo dobro, če on nato namerno kaj narobe prepíše ali pusti kaj nerešenega. O tem, da bo skrajno sumljivo, če prepíše tudi moje morebitne napake, sva pozabila razmišljati. In res, rečeno – storjeno. Vse se je odvijalo njemu v prid in uspešno je prepisal moje rešitve na svoj test.

Ko smo dobili popravljene teste, pa šok, predvsem za profesorico in malo tudi zame. Za Marjana pa niti ne. Marjan je dobil 5, jaz le -5. Kako to? Test se je nadaljeval na drugi strani, jaz pa sem mu podal le rešitve nalog s prve strani, saj bi bilo težko neopazno in neslišno obrniti papir in indigo. Ker je bilo na drugi strani le nekaj malega besedila, eno ali dve vprašanji, se mi je zdelo, da bo tudi brez tega dovolj za Marjanovo solidno pozitivno oceno. In je tudi bilo, še več, oddal je test brez napak, medtem ko sem sam na drugi strani naredil eno. Super, tako bi ga težko kdo obtožil, da je prepisoval od mene.

"A vam je Vilman krivo napisao?"

Biologija je bila eden od meni najmanj ljubih predmetov. Poleg filozofije in psihologije. In organske kemije. Ni me preveč zanimala in zato je od mene zahtevala v primerjavi z ostalimi predmeti ogromno več časa za učenje. No,

ne vem, če je bilo to ravno učenje, mogoče bolj samo večerno prebiranje učbenikov in zapiskov in poskušanje ob njih ne zaspiti in si zapomniti čim več podatkov. Za moj okus čisto "piflanje". Po navadi sem veliko tako konzumirane snovi pozabil ali pomešal že do naslednjega jutra. Posebej izrazito je bilo to pri učenju geoloških dob in dogodkov v njih.

In me je nekoč profesorica vprašala ravno to snov. Vprašanja v smislu, kako si dobe sledijo, kaj se je kdaj zgodilo, katera bitja ali rastline so se kdaj pojavili oziroma izumrli. Stal sem v svoji klopi, vrtal po spominu, se trudil najti prave odgovore. Premolki v mojih odgovorih so postajali vse pogostejši, vse daljši in vse bolj mučni. Vlado, ki je sedel v klopi pred mano in je bil pravi vseved, je kmalu ugotovil, da to vodi v polom in mi je poskušal pomagati. Odgovore ali vsaj ključne besede je pisal na notranjo stran platnic svojega zvezka tako, da sem jih lahko prebral, nakar sem izustil odgovor. Profesorica me je poslušala, hodila ob katedru sem in tja ter, občasno zastavila podvprašanje, pa spet novo vprašanje... Po enem od mojih odgovorov je pomolčala še malo dlje, se sprehodila še dvakrat ob katedru, nato pa dejala: "A vam je tokrat Vilman krivo napisao?" Vlado je sunkovito in z glasnim pokom zaprl zvezek. Ocene se ne spomnim, a ni mogla biti prav dobra...

Strasten nekadilec

Čas srednje šole je za marsikoga odločilen tudi za pridobivanje številnih dobrih in žal tudi slabih navad in razvad. V marsičem poskušamo posnemati odrasle ali pa vsaj starejše od sebe. Mnogi fantje in tudi kakšno dekle so v tistem času poskušali odrasti ali vsaj posnemati odrasle tudi s kajenjem. Za tiste, ki smo se vozili v Brežice z vlakom, so bila ta potovanja dobra priložnost za vstop v svet nikotinske dimne razvade. Kolikor se na hitro spomnim, nihče od sošolcev, ki so bili doma v Brežicah ali pa so prihajali tja z avtobusom, vsaj takrat niso začeli kaditi, Krčanov in Sevnčanov pa kar približno polovica. Tako je nanese, da je tudi meni kdaj kdo ponudil cigareto in po nekaj "ne, hvala", sem enkrat ali dvakrat tudi poskusil. Na to, da sem se vdal, nisem ponosen, mi je pa pomagalo spoznati, da kašljanje, pekoče oči, po cigaret-nem dimu smrdeča oblačila in zapravljanje denarja za cigarete res niso stvari, ki si jih želim v prihodnosti. Tako sem postal strasten nekadilec in že pol stoletja uživam v nekajenju.

Kitajska četrť

Pred razmeroma kratkim časom, morda pred tremi, kvečjemu štirimi leti (vrag si ga vedi, če ne še več, ko pa čas tako hitro teče...) sem na enem od

preštevilnih televizijskih programov naletel na film Kitajska četrt in sem si ga ogledal. Čeprav je bil posnet že davnega leta 1974, sem ga videl prvič. Gledal pač ne prvič. Spomnil me je na naše skupne počitnice v Poreču po maturi. Nekaj sošolcev in vsaj ena sošolka, pravzaprav se spomnim le nje, smo ga šli gledat v letni kino. Pa sem ga, utrujen od zgodnjega vstajanja zaradi dela v počitniškem naselju in ponočevanja zaradi dobre družbe, večino prespal in sem si od takrat zapomnil samo "zaflajštran" nos Jacka Nicholsona.

Santana

Jeseni 1975 je bil v Zagrebu koncert Carlosa Santane s predskupino Earth, Wind & Fire. Njegova in tudi sicer velika poznavalca glasbe Vito in Matjaž sta za njegovo glasbo navdušila tudi mene, sicer velikega glasbenega analfabeta. Takrat se je moje poznavanje glasbe v glavnem končalo pri Beatlih (zanje me je navdušil Milan, ki mi je posodil dva albuma, rdeči in modri), nekaj jugoslovanskih popevkarjih in ansamblih (tudi Bijelo dugme sem poslušal v Domu JLA v Brežicah) ter od prejšnjega poletja pri po enem "komadu" ABBA, Terryja Jacksa in Nilssona. Santana je seveda precej drugačen žanr...

Tako smo se Darinka, Vito, Matjaž in jaz (in še kdo, mogoče Rudi?) odpravili v Zagreb na koncert. Vito nas je peljal s Citroenom GS njegovega očeta. Super avto v tistih časih! Vendar pa, ko smo se pozno zvečer, ponoči, vračali, in smo morali spotoma odložiti Darinko pri njej doma, je šlo skozi ovinek na izhodu z Avtoceste bratstva in enotnosti pri Mokricah nekoliko prehitro. Slišali smo le Vitovo glasno kletvico in že smo zdrsnili s ceste in po travi drseli naprej proti nekakšnemu grmovju, morda njivi. Ustavili smo se vendarle hitro in brez očitnih posledic. Ko smo zlezli iz avtomobila, smo ugotovili, da ga bomo lahko kar sami porinili nazaj na cesto. In smo se lotili dela. Saj je kar šlo, samo tabla prometnega znaka je bila napoti. Imeli smo res nepredstavljivo srečo, da smo zdrsnili le nekaj centimetrov mimo znaka. Na koncu smo ročno zasukali tablo in spravili avto nepoškodovan nazaj na cesto.

Kaj pa po maturi? Strojnik, informatik, ...

Kljub čudenju in nejeveri prof. Cvetkove, "prfokse" za matematiko, ob moji odločitvi za strojništvo, sem dokončal študij in diplomiral na Fakulteti za strojništvo v Ljubljani pri profesorju dr. Petru Novaku, takrat in še dolgo potem našem vodilnem strokovnjaku na področju prenosa toplote in snovi v stavbah in izkoriščanja sončne energije. In, naj se pohvalim, prof. Novak me je mnogo let po diplomi povabil tudi na strokovno srečanje in druženje ob njegovem 70. rojstnem dnevu.

Za strojništvo sem se odločil že nekje v šestem ali sedmem razredu osnovne šole, ko še niti nisem vedel ali se nisem zavedal, kaj vse strojništvo je. Zanimali so me avtomobili, ladje, buldožerji, žerjavi; torej strojništvo in nič drugega. Dodatno so me k temu spodbudila nenehna vprašanja stricev, tet, sosedov in očetovih prijateljev, če bom elektroinženir, tako kot oče. Ko mi je bilo tega dovolj, sem rekel NE. Ne bom! Nalašč ne bom.

Med študijem sem začel spoznavati tudi računalništvo in programiranje, takrat v začetku še z luknjanjem kartic. Bolj kot konstruiranje strojev me je pritegnila energetika: ogrevanje, hlajenje in klimatizacija, toplotni turbostroji in podobno. Na računalniku sem naredil tudi izračune in simulacije delovanja nekaterih ogrevalnih elementov oziroma sistemov za seminarske in diplomsko nalogo. Potem pa je tako nanese, da sem se zaposlil v tedaj enem največjih računalniških podjetij v Sloveniji in tudi Jugoslaviji. Bil sem programer, sistemski inženir, eden prvih v Jugi za računalniško podprto konstruiranje, po razpadu skupne države in posledični izgubi glavnine trga, pa sem bil dolga leta prodajni predstavnik in prodajni inženir na področju informacijske tehnologije. Edina povezava s strojništvom je ostala samo na jezikovnem nivoju – računalniška strojna oprema, s katero sem se ukvarjal pretežno del svoje delovne dobe.

... in (še) vedno športnik

Do današnjih dni sem ostal športnik. Od gimnazijskih atletike, tenisa in namiznega tenisa je ostal le tenis. Več kot 20 let sem delal v podjetju, kjer je bil tenis zelo popularen in razširjen med sodelavci. Približno 15 let smo imeli lastna teniška igrišča. Po kakšnih 25 letih sem bil prisiljen prenehati s tenisom, a me je čez nekaj let spet potegnilo nazaj. Še dandanes bi ga z veseljem igral, če si ne bi predlani ob bližnjem srečanju z drugim kolesarjem poškodoval kolena. Pozimi sem dolgo smučal, nekaj časa tudi tek na smučeh. V veteranskem obdobju sem se začel resneje ukvarjati s smučanjem na vodi in v nekaj letih približno dvanajstkrat nastopil na mednarodnih veteranskih tekmah. Ta del športnega udejstvovanja je prekinila pandemija covida-19, saj so bila vsa tekmovanja in treningi v tujini. Dandanes pravzaprav samo še pridno kolesarim.

*P***Ples za preživetje**

Franci, november 2018

Vsaj mesec ali dva pred znamenitim plesom smo se dijaki na Brežiški gimnaziji pogovarjali samo še o tem. Kdo bo igral, katera punca je najbolj super in podobno. Mene, Curota, vzdevek ki sem ga dobil že v prvem letniku, je seveda skrbelo, katere hlače naj oblečem, če bom sploh šel na ples. Moja mama Pepca se je spet izkazala. Ko je zvedela za gimnazijski ples, mi je dala denar in mi naročila, naj si kupim primerne hlače. Seveda sem nemudoma obiskal znano modno trgovino v Brežicah in si kupil temno rjave žametne hlače.

Prišel je dan, ko se bo zgodil plesni večer. Uredil sem se, kar se da nobel, oblekel svoje nove hlače in belo srajco. V mesto sem se odpeljal z avtobusom. Voznik avtobusa, ki me je dobro poznal, me skoraj ni prepoznal.

Voznik: »Poba, pa menda to nisi ti? A greš snubit kakšno punco?«

»Kakšno? Vse ki bodo na voljo« sem bil samozavesten.

Voznik: »Ja, glej da boš frajer kot se spodobi. In dober ulov ti želim.«

»Hvala, če se bo vsaj ena ujela, pa bo kar super,« sem odgovoril.

Ko sem prispel v avlo v prvem nadstropju gimnazije, kjer je bil ples, je glasba že igrala. Malo sem se razgledal in ocenil, da je nekaj simpatičnih deklet že prispelo. Kmalu so se mi pridružili znani sošolci Pero, Mik in Kapo.

Pero: »Fantje, jaz grem na lov. Vi pa kar čakajte, če bo za vas kaj stalo,« in je odšel v akcijo.

Tudi Kapo je nekaj zagledal in že ga ni bilo več blizu. Ostala sva Mik in moja malenkost.

Mik: »Curo, a si kakšno že ujel z očesom?«

Jaz: »Upal sem, da bo Duša prosta, pa ni. Bojan se je nalepil nanjo in kaj naj?«

Mik: »Pa saj je punc še kot listja in trave.«

In sva še nekaj klepetala in nisva opazila, da se nama približuje profesorica angleškega jezika, Metka. Mik je profesorico prvi zagledal in utihnil.

Profesorica se nama je približala in kar tako nevpadljivo vprašala: »A kaj

plešeta?» Mik se je ob teh besedah obrnil na peti in hitro izginil. Jaz pa sem se obrnil proti glasu in uzrl znamenito profesorico iz oči v oči. Ne čisto direktno, saj je bila od mene višja vsaj za nekaj centimetrov. Zgodil se mi je preblisk. Zdaj ali nikoli! Sedaj lahko rešim pozitivno oceno pri angleškem jeziku! Rahlo sem se odkašljaj in rekel: »Gospa profesor, seveda plešem. A vas lahko povabim na ples?«

Profesorica je bila tako presenečena, da je samo dahnila: »Lahko.« Ponudil sem profesorici roko in zaplesala sva dunajski valček. Zdelo se mi je, da vsi v dvorani gledajo samo naju. Pri sebi sem si dejal: »Pleši in se reši.« Ko je bilo valčka konec, se je profesorica zahvalila za ples in me pohvalila, kako dobro plešem. Tudi jaz sem izrekel primerne besede in potem poiskal sošolca Mika.

Mik: »Ja, Curo, kako ti je pa to uspelo?« »Kar naenkrat sem se spomnil, kaj naj. Malo me je stiskalo, a mi je uspelo.« Tisti večer sem se še nekajkrat zavrteel s sošolkami, a ples s profesorico je bil zame višek večera.

Bližal se je konec šolskega leta, jaz pa še vedno nisem vedel, ali bom izdelal s pozitivno oceno angleški jezik ali pa bom imel popravca. Nekako štirinajst dni pred koncem pouka sem se le ojunačil in vprašal profesorico, kako in kaj.

»Gospa profesorica, kakšna bo moja ocena?«

Profesorica se je nasmehnila in odgovorila: »Negativne ti ne bom dala, za pozitivno pa tudi ni.«

Zadnjih štirinajst dni pouka je bilo najdaljših v mojem gimnazijskem času.

Povejmo, da sem za angleški jezik le dobil pozitivno oceno. Kaj lahko naredi en ples?

Drobni dogodki

Športna vzgoja

Ko smo imeli, ne spomnim se čisto točno, a menim da je to bila v prvem letniku, eno prvih ur športne vzgoje na prostem, se je zgodilo nekaj, kar nas je impresioniralo.

Fantje oziroma dijaki, jaz sem bil žal oproščen športne vzgoje, smo sledili profesorju Senici na zelenico ob roketnem igrišču. Profesor je na kratko

povedal, da se bo potrebno pri športni vzgoji potruditi, da bo kaj uspeha. To nam je dokazal s prikazom premeta. Vzel je kratek zalet in na eni roki izvedel premet. Ostali smo odprti ust.

Svoboda in zaupanje

V avli prvega nadstropja naše gimnazije smo imeli mizo za namizni tenis. Med glavnim odmorom, pa tudi po pouku smo lahko tam igrali »pink pong.«

Dovoljeno nam je bilo tudi, da smo po pouku prevzeli dve zračni puški in v tej isti avli na tarče, pritrjene na leseno tablo, trenirali streljanje. Res so nam profesorji veliko zaupali.

Malica

V gimnaziji je bila tudi organizirana malica. Malica je bila bolj skromna, a je vseeno le bila. Največkrat smo dobili kos kruha z različnimi namazi. Omenjam malico zato, ker je malico v razred prinesel dežurni tistega tedna. Tako je ta dolžnost doletela eno od sošolk, ki mi je tiste čase padla v oko. Pa sem se ponudil, da jo zamenjam in si pridobim simpatije. Kaj naj povem? Nobenega čustvenega odziva nisem bil deležen od te deklice. No, sem pa lahko prvi izbiral malico, krajec seveda.

Ura zemljepisa

V drugem letniku obiskovanja Gimnazije Brežice sta naša sošolca, Jazo in Pero, imela poseben privilegij. Profesor Krofl jima je dovolil, da sta manjkala pri uri zemljepisa, da sta lahko sodelovala na Radiju Brežice pri pripravi mladinske oddaje.

Ostali dijaki smo jima bili kar malo *fovš*, toda želim bolj poudariti razumevanje profesorja Krofla za prostovoljno delo dijakov.

Posebna ugodnost

Ker sem ves čas obiskovanja gimnazije nosil poseben Milwoki steznik za podporo hrbtenici, sem smel uporabljati posebno leseno mizico. Ta mizica je bila tako narejena, da je imela privzdignjeno sprednjo stran in sem tako lažje pisal. Sošolec Mik je kmalu ugotovil, da ta mizica nudi možnosti *plonkanja*.

Pa sva si pri uri nemščine sporazumno delila pravico ustvarjanja *plonkanja*. Jaz sem imel s svinčnikom prikazano nemško slovnico, Mik pa je v obliki drobnih kodrov na ženskem liku napisal kakšno lekcijo. Gospa profesor ni nikoli ugotovila najinih pomožnih virov znanja.

Madrid je padel

Bilo je menda v tretjem letniku, ko smo imeli »suplenco«, ker nam je odpadla menda ura matematike. Pa je prišel v učilnico takratni ravnatelj Gregorič. Ravnatelj nam je takoj povedal, da ne bomo deležni kakšnega poučevanja, ampak da se bomo samo pogovarjali. Nekaj nam je govoril o njegovih spominih iz mladosti in se dotaknil španske državljanske vojne, ki je bila takrat opisovana v vseh časopisih. Ko so čete generala Franka zavzele Madrid, so se ulični prodajalci smešnih dnevnih časopisov trudili prodati čim več tako, da so v pristni ljubljansčini kričali »medrt je padu«. Seveda smo se tem smešnim besedam smejali.

Nekaj dni za tem smo slišali, da ravnatelj odhaja v drugo službo. Sedeli smo v garderobi in ravnatelj je šel mimo. Jaz sem malo počakal in potem stegnil jezik »med rt je padu«. Takoj za tem sem pomislil, kaj, če me je ravnatelj slišal. Pokukal sem izza stene naše razredne garderobe in videl ravnatelja, ki je stal na drugi stopnici, se držal za trebuh in se smejal. Sem si kar oddahnil.

Poslovilna gesla (napisi) na vratih kabinetov profesorjev naš zadnji gimnazijski dan 1975

Kabinet – nemščina: *Kaj pa je tebe, dete, treba bilo?*

Kabinet – angleščina: *Whose bones these are I think I know.* ⁵

Kabinet – tehnika: *Deklica, pridi v temnico, jutri ti pa pokažem vinograd.*

Vhodna vrata gimnazije: *Težko je oditi. Toda za kaj sem odšel, bi hotel še enkrat oditi.*

⁵ Čigave so te kosti, mislim, da vem.

A **Alenka Dular, por. Koritnik**

H **Hommage Gimnaziji Brežice, profesorjem, generaciji 1971/75**

Alenka, 1975

Naj se rola...

Gimnazija Brežice – leta 1971 – rumena, trdna samostanska arhitektura stavbe s prizidkom, ki je z velikimi okenskimi šipami privlačila svetlobo, kot bi jo hotela razposlati še po temnih, strogih hodnikih starega dela gimnazijske stavbe.

Pa zavrtimo čas nazaj in vstopimo.

Naravnost, malček na desno – garderoba. Halje in copati, skoraj obvezno. Prvi letniki na začetku, ob svetlih oknih, višji letniki pomaknjeni v temačen del hodnika, kjer skoraj nikoli ni gorela luč, okna pa tudi ni bilo. Ko si šel mimo, nisi vedel ali kdo sedi ali je samo plašč – takrat se je nosilo maxi – obešen preko kupa bund.

V pritličju, levo od vhoda, tehnični kabinet, kjer je naš učitelj Adolf Korbar preizkušal našo natančnost, ročne spretnosti. Kdo se ne spomni piljenja kovinskih ploščic v konus ... Dekličke, še pomnimo?

Po desni strani naprej – glasbena učilnica, zborovske vaje – legendarni prof. Josip Klepac, za njim tudi prof. Jurica Grakalić. Tukaj smo si hranili dušo, predvsem pa izkoriščali dobrosrčnost zlasti prvo omenjenega profesorja.

Točno nasproti garderobe je skozi mavrico barv, obkrožen z umetniškimi muzami, kipci in sploh vsestranskim umetniškim ustvarjanjem kraljeval likovni kabinet s prof. Miroslavom Kuglerjem. Zahteval je red in disciplino, nikakršnega "unterhaltanja" pri njegovih urah.

V starem delu v pritličju je bil tudi oboževani zemljepisni kabinet s prof. Ivanom Kroflom. Če so bile kakršne koli težave, smo jih tukaj rešili. Osebn, razredne in športne. Klical me je pianistka, zahvaljujoč izvedbi Beethovnov

skladbe Za Elizo na šolski proslavi. Ljubil je glasbo in šport, v našem takratnem 1. b je imel "dva v enem". Zelo smo ga imeli radi.

Pritličje je pod svojimi oboki skrivalo še telovadnico, kjer sta nas urila prof. Marija Veble in prof. Polde Rovan. Ker so bili naši fantje zelo dobri športniki, so v velikih torbah s seboj po vlaku tovorili tudi športno opremo za treninge po pouku. Takrat so bile to ogromne »skajaste« npr. tenis torbe, ki so našle prostor v telovadnici, kjer smo dekleta telovadila in včasih smo radovedno tudi pokukale v katero od njih, žal razen deodoranta nismo detektivsko odkrile ničesar.

Seveda je bil v pritličju najpomembnejši prostor zbornica, ki pa je imel svoj vhod. Morali smo paziti, če je po informaciji, da nam kaj odpade, profesor le prišel.

Gremo v prvo nadstropje. Začnimo v starem delu. Psihologija, filozofija – prof. Anton Tasič, prof. Ana Mamilovič. Dobro smo se razumeli, poslušali smo tudi samoupravljanje s temelji marksizma in sociologijo – oboje v tem kabinetu pri prof. Adolfu de Costi.

Nadaljujemo desno – kabinet nemškega jezika – prof. Sonja Gaberšček, ki jo je kasneje nadomestila prof. Tatjana Štern, kar je povzročilo kup težav, saj je zaradi razlike v letih precej bolje slišala in tudi videla. Übung macht den Maister!⁶ Ko se je profesorica Gaberščkova v letu 1974 poslovila, smo se je vsi z veliko hvaležnostjo spominjali in predvsem obžalovali vse norčarije, ki smo jih ušpičili in potem nedolžno gledali v tablo.

Naprej je bil francoski kabinet, ki smo ga obiskovali samo tisti, ki smo za fakultativni predmet izbrali italijanščino. Poučevala je prof. Ksenija Antolovič, ki nam je romanske jezike podajala na izredno prijeten in zanimiv način. V vseh nas je znala videti samo dobro, latinščino in italijanščino sem imela rada, zlasti prva mi je koristila pri študiju. Še danes vem italijansko pesmico Quel Mazzolin Di Fiori.

Potem pa pridemo v fonolaboratorij. Ta kabinet je bil za nas neko čudo na gimnaziji, počutili smo se kot ... Tam so bile slušalke, kabine – razumeti morate, da je bilo to pred pol stoletja. Angleščino nas je poučevala prof. Metka Berglez. Večna skušnjava naših fantov, kako bi jo ukanili, da bi uro zavlekli in ne bi bilo spraševanja. »Excuse me, I have one question, may I ask

⁶ Vaja dela mojstra.

you ...»⁷, so bili poskusi zavlačevanja. V tistem času mnogi študijski programi, zlasti naravoslovne smeri, niso imeli literature v slovenskem jeziku in smo večino predmetov študirali v angleškem in nemškem jeziku, ni nam predstavljalo posebnih težav. Smo bili kar hvaležni, da je bila profesorica stroga, še bolj pa, da smo ušli "five pages". Kdor je bil brežiški gimnazijec, že ve, kaj to pomeni.

V t. i. šolski avli je bil kabinet zgodovine z našim razrednikom prof. Adolfom de Costo. Ko je odpiral žepno redovalnico, smo preigravali tisoč in eno varianto, kje bo začel in kako nadaljeval. Naštudirano smo imeli, če začne zadaj, spredaj, fante, dekleta, uf, to so bile nočne more Ilirrov, Keltoev ... Velikokrat smo izkoristili uro zgodovine tudi za malo razredne ure, tako smo morali enkrat izpolniti datum in kraj rojstva – seveda takrat še ni bilo GDPR-ja (Zakona o varstvu osebnih podatkov). Vsi Krščani v razredu smo kot kraj rojstva vpisali Krško, kar je bilo seveda pravilno, smo jih pa vsi pošteno slišali, ker nas je razrednik oštel, saj se rodimo v porodnišnicah. Brežice in Novo mesto torej. »Ali pa ima kraj, kot recimo Krško, dobro babico in smo rojeni doma,« – ga je dopolnil sošolec. In potem vse tiho je bilo.

Je bila pa že omenjena šolska avla prizorišče šolskih plesov, dežurni so bili seveda profesorji, poligona za predvojaško vzgojo pri prof. Rovanu, kjer smo se s štoparico učili sestavljati in razstavljati puško M48. Streljali smo tudi v tarčo. Nekega dne se cev ni hotela umiriti in jo je sošolka poprijela na koncu, naciljala in sprožila. Pa smo imeli še vaje prve pomoči.

Veriga našega učnega procesa gre dalje po hodniku – hop, že smo v novem, svetlem, sončnem delu, z velikimi okni. Matematični kabinet in prof. Jožica Cvetko Tomić, ki je z nami začejala svojo karierno pot in mi z njo našo gimnazijsko. Takrat še ni bilo uporabe žepnih računalnikov, imeli smo logaritemske tablice in računalno (nemška popačenka je bolj znana: *Rechenschieber*). Profesorici smo ob poroki (seveda se o tem ni govorilo, izbezali smo iz prof. Krofla) s šopkom rdečih vrtnic (fantje) zaželeli vse dobro in nizali želje, da bi le ura kmalu minila, fantje niso skoparili s pridevniki, ampak vse je bilo spoštljivo, hudomušno, nič slabega, da bi le ura šla h koncu in ne bi bilo spraševanja.

Biologija in kabinetna učilnica s prof. Dušanko Lipej sta nas vodila naprej po hodniku hrama učenosti. Prof. Lipejeva je vzpostavila red že na začetku, bila je stroga in zahtevna, ampak znala je pomežikniti na obe očesi in se

⁷ Oprostite, imam eno vprašanje, vas lahko vprašam ...

nasmejati. Odgovori pri spraševanju, nenapovedanem seveda, so bili namreč velikokrat nekontrolirani – spraševalni stres. Uživali smo pri vajah, važili smo se ob vonju formalina in seciranju kakih žuželk. Pri spraševanju smo vprašanemu pomagali na inovativne načine, npr. na dlan napisan odgovor in dvig roke, kakor da te mravljinči po roki – vse nas je spregledala, ampak držala je pa z nami vedno.

Nasproti kabineta za biologijo je domoval fizikalni kabinet in prof. Jože Antolovič, ki nas je popeljal v fiziko, v tretjem letniku pa nadaljeval prof. Ivan Novak. Fizika kot fizika – dejstva so pomembna, fizikalni zakoni so nas stiskali.

Že se povzpenjamo po še enem stopnišču, zdaj smo pri vrhu, kabinet slovenskega jezika s prof. Anko Volčanšek. Spisi, spisi in še enkrat spisi – veliko smo jih pisali, veliko smo jih brali in veliko smo se nasmejali. Privzgojila nam je ljubezen do pisane besede in nas naredila dovzetne za lepote maternega jezika. Običajno smo imeli slovenščino zadnjo šolsko uro, ki se je končala tam nekje okrog 13.05 ali 13.10. Vozači smo imeli vlak ob 13.30 izpred brežiške železniške postaje, vmes pa je bila še dolga pešpot. Lokalni avtobus so uvedli šele v četrtem letniku in je bil pregrešno drag, skoraj toliko, kot je znašala mesečna karta za vlak Krško – Brežice. Zato je bil priljubljeni šport, ko smo končali uro slovenščine – spust po "galendru" ograje in hop hop si že pristal v garderobi. Žal so to večščino obvladali le fantje in mislim da dve sošolki, ostali smo preskakovali stopnice. O modi nismo še veliko rekli – torej, tedaj so bili moderni visoki škornji z neštetimi, spredaj na gosto posejanimi zakovicami, med katere smo umetelno, z enkratnim, vzporednim prijemom dveh koncev vezalk med prsti desne roke, z vratolomno hitrostjo cik cak prišle do vrha in že smo dekleta tekle na vlak.

V najvišjem nadstropju je na levi strani hodnika svojo prisotnost z vonjem po kemikalijah naznanjal kabinet kemije s prof. Cvetko Hladnik. Hitra, dinamična profesorica, ki nam je znala natrositi kup zanimivosti neskončne naravoslovne vede, delali smo poskuse, dimili gimnazijo, zamašene nosove odpirali z vdihom amonijaka. Profesorica Cvetka Hladnik je bila nepogrešljiva tudi v gledališki scenski ekipi, o kateri pišem v nadaljevanju.

Širino obzorij in globino duha je povsem zgoraj gimnazijske stavbe dragoce no delila profesorica Marija Zorko Lelič. Pod njenim mentorstvom je deloval gimnazijski gledališki krožek. Čeprav profesorica dijakov naše paralelke ni poučevala slovenščine, so pa zato naši sošolci Pero (Slavko Cerjak), Miran (Koritnik), Zdenko (Bautin), Vito (Pirc) igrali v legendarnem gimnazijskem dramskem krožku – pod okriljem KUD Franjo Stiplovšek. Igrali so komedije Camolettija, igre Boeing, boeing, Strogo zaupno, Zares čuden par, Neilov

Hotel Piazza, Nušičevo Sumljivo osebo, Držića, obiskovali smo večere npr. orientalske poezije v gimnazijski avli. Z igrami so brežiški gimnazijci dolga leta polnili posavske odre in seveda nabito polne dvorane krške in sevniške občine. Ko sem že službovala in sta že otroka bila gimnazijca, sem z užitkom in ponosno hodila na vse te predstave in nobene zamudila. Obudite to prijetno legendarno tradicijo, z veseljem vas bomo prišli gledat.

Tako smo se rolali po naših gimnazijskih letih in prostorih takratne gimnazije pred pol stoletja.

Vsak po svoje doživlja pogled nazaj na ta naša skupna leta, ko smo gulili gimnazijske klopi. Skupni pa so nam bili poštenost, spoštovanje, zaupanje, kolegalnost, hvaležnost, pomoč. Dokaz, da so med nami ohranjene empatija, korektnost in dobronamernost tudi po tem gimnazijskem obdobju, so naša vsakoletna srečanja (razen v času epidemije novega koronavirusa, ko smo se gledali preko ekrana).

Naj tako ostane čim dlje. Ponosni smo, da smo bili dijaki Gimnazije Brežice.

Odklenili smo spomine...

Obletnice so priložnost za spomine in ko se ti odprejo, švigajo kot puščice in se sidrajo v vsa naša skupna štiri leta.

Želela sem na gimnazijo, o tem ni bilo dvoma, odločena sem bila študirati farmacijo. Če me spomin ne vara, je bila Gimnazija Brežice v tistih časih ena izmed prvih štirih gimnazij po doseženem dijaškem uspehu v takratni Sloveniji.

Moj prvi dijaški stik z novo šolo je bil preprost junijski dan, ko so na gimnaziji podeljevali zaključna spričevala maturantom. Mi, »prvošolci«, smo bili vabljeni, da se srečamo z razrednikom in novimi sošolci. Bila sem 1. b paralelka, razrednik prof. Adolf de Costa. Krčani smo bili vozači, večina dijakov z desnega brega Save se je vozila z avtobusom, stanujoči na levem bregu pa z vlakom. Bila sem nekje na sredini, izbrala sem vlak in tako v štirih letih vsakodnevno dodobra spoznala jugoslovanske železnice, vagone, kompozicije, napovedovanja prispelih in odhodnih vlakov, zamude ...

Tisto jutro sem se priključila tretješolcu Janiju (Bostič), ki je vsakodnevno hodil mimo naše hiše na vlak, bil je dve leti pred mano, torej že »star«

gimnazijec. Naj ne omenim, da smo vsi z desnega brega vsa štiri leta hodili pa ustaljeni poti čez tire, navkljub železnemu mostu ob Tovarni celuloze in papirja, ki je pred leti dobil novo in lepo preobleko. Na postaji je bilo nenapisano pravilo, kje čakaš vlak, če si prvošolec, drugošolec in tako naprej do maturantov. Prvošolci smo se boječe stiskali ob ograjo vrta gospe Rabičeve, ki je stanovala na postaji in ljubeče negovala cvetlice na vrtu in okrog postaje. Vozili smo se skupaj z Videmčani, ti so pred tem obiskovali osnovno šolo na levem bregu, sama pa sem hodila v osnovno šolo na desnem bregu, nekdanjo meščansko šolo, kasneje osnovno šolo in srednjo tehnično šolo. Danes ima tam sedež Fakulteta za energetiko. Kranjci in Štajerci, to je bilo takrat top!

Ampak, osnovnošolci desnega in levega brega smo imeli eno skupno točko – uganete, kaj? Glasbeno šolo Krško, ki jo je vodil legendarni prof. Josip Klepac. On je dejansko predstavljal naš uvod v gimnazijo. Naneslo je, da nas je višje letnike poučeval nauk o glasbi prav on in vedno smo ga pretentali z vprašanji o gimnaziji. S kakšnim žarom je pripovedoval o Brežicah, šoli, profesorjih. Vedeli smo, kateri profesorji kaj poučujejo, kdo ima rad glasbo, kdo je strog, koga se moramo bati, kje lahko malo lenarimo, takratni pevski zbor je pod njegovim vodstvom gostoval marsikje, celo v Italiji, kar za tiste čase ni bil mačji kašelj. Neizmerno radi smo ga poslušali. Ko smo prišli v gimnazijo, smo povedanemu dodali samo še obraze – kako prav nam je povedal, kako vzneseno! Skoraj vsi, ki smo hodili v glasbeno šolo, smo bili povsem naključno novi gimnazijski sošolci, torej 1. b paralelka.

Na že omenjeni junijski dan smo najprej v Prosvetnem domu v Brežicah prisostvovali zaključni proslavi in spomnim se, da je prof. de Costa, torej naš bodoči razrednik, podeljeval spričevala maturantom kot njihov razrednik. Klical je tudi eno Alenko, ji čestital in izročil spričevalo, bila je odličnjakinja, to sem si zapomnila. Potem smo v gimnazijskih prostorih prvošolci, znani tudi kot »fazančki«, počakali na razrednike. Bili smo pisan cvet – 1. b – Sevnčani, Krčani in Brežičani, če grem po Savi navzdol. Brežičani so se počutili domače. Vedeli so, kje je igrišče, bunker, stadion, ostali smo se malo lovili. Če smo omenili razrednika, je vsak rekel – a, Bobi. No, ta vzdevek smo takoj razčistili, saj nam je sam razrednik povedal, da ga tako pač kličejo. Potem pa je on klical nas in zapomnila sem si, kot bi bilo včeraj, ko je poklical moje ime – no, eno Alenko sem izgubil, pa sem dobil novo. Upam, da boš tako pridna kot prejšnja. To prejšnjo Alenko, Sevnčanko, sem potem pogosto srečevala na raznih strokovnih predavanjih, saj sva obe zaposleni v zdravstvu. No, pa je bil led prebit in mi »fazančki« smo jeseni postali pravi gimnazijci, ob dežju in snegu v vagonih jugoslovanskih železnic, kupejih. Najboljše se je prepisovalo na t. im. »gomulkah«, kjer je bila ob oknu mizica, tudi manj so ropotali ti vlaki.

Na kaj najprej pomislim, ko kdo omeni gimnazijska leta? Kako smo držali skupaj, kako smo si pomagali in bili kot eno. »Špricali« smo vsi, celo štrajkali smo vsi, ko je imel vlak zamudo – vsi smo prišli skupaj, ravnatelja, strogega prof. Gregoriča, ki je bil dobričina brez meja, smo v določeno stvar prepričevali vsi. Bodrili smo naše fante – športnike, bili ponosni na naša telovadca, gimnastičarja Braneta in Bojana, imeli smo dobre atlete, košarkarje, rokometaše. Delili smo si malico, skupaj tekli na vlak, lovili sošolko, ki se je odločila, da ne bo pisala mature, nikoli nikogar izdali, bili smo zares dober in kolegialen razred.

Imeli pa smo seveda tudi profesorje, ki so nas vzpodbujali k razmišljanju, poštenju, ki so nam s svojim podajanjem in nauki tlakovali pot v prihodnost, kakršno koli smo že izbrali. Nekateri smo se vrnili v Posavje, drugi so našli svoje izzive drugod po Sloveniji ali izven meja naše domovine, vsekakor pa se vsako leto – že 50 let – srečamo v Posavju, kjer so, kakor je zapisala dr. Ivanka Počkar (etnologinja) – jutra bližje soncu.

Poskušajmo to ohraniti in živeti tako še naprej.

Na Kaninu 1974

D Dušanka Goljevšček, por. Bulut

N Najlepše obdobje moje mladosti

Dušanka, Lisca, 1975

Da, knjigo bomo izdali, smo enoglasno podprli idejo sošolca Milana Jazbeca. Zakaj? Kaj posebnega smo bili mi iz 4. b, ki leta 2025 obeležuje 50. letnico mature? Zagnal se je miselni tornado in časovni stroj. Začela sem prebirati albume in poskušala obuditi spomine. Privrela so čustva in delčki številnih dogodkov, ki so mi z nostalgijo pričarali nasmeš na obraz.

Smo generacija, ki je obiskovala Gimnazijo Brežice v letih od 1971 do 1975. To je bilo najlepše obdobje moje mladosti.

Po literaturi sodimo v Generacijo otrok blaginje, baby boom generacijo, vzgojeno v času priložnosti, napredka in optimizma. Nismo imeli veliko, a smo bili zadovoljni. Če našo generacijo primerjam z današnjo, lahko rečem, da nam je bilo morda lažje in lepše. Prosti čas smo preživljali zunaj, brez motenj – nadzora staršev preko mobilnih telefonov ali strahu pred nepripravi. Imeli smo uro povratka in zaupanje, da je naše obnašanje vredno domače vzgoje. Počutili smo se svobodno.

V gimnazijo smo se praviloma lahko vpisali le z odličnim uspehom v OŠ. Ne glede na izobrazbo ali zaposlitev staršev med nami ni bilo večjih razlik, ki bi jih posebej izpostavljali ali bi se kdo z njimi postavljaj nad drugim. Družili smo se po interesih, se med seboj spoštovali. Najbolj nadarjeni učenci so nesebično priskočili v pomoč, ko so se posamezniku pojavile vrzeli v znanju. Znanje in posledično dobra ocena, je bila v tistem času pomembna vrednota.

Želeli smo biti neodvisni, imeti možnost živeti po svoji volji, sami si izbirati prijatelje in dejavnosti v prostem času. Modne smernice smo različno sprejemali, niso pa nas ločevale. Nosili smo hlače na zvon. Džins je bil zakon. V 2. letniku se pojavi »midi« moda, dolga krila in plašči, puliji in obuvala z debelimi podplati. Veliko je bilo žameta in karo vzorca. V 4. letniku se spet vrnejo mini krila. Pri telovadbi smo dekleta nosila črne drese in dokolenke različnih

vzorcev, črtaste ali z napisi. Dekleta smo praviloma nosila dolge lase, precej »čupasti« in dolgolasi pa so bili tudi fantje.

Poslušali smo Bijelo dugme in bili na njihovem koncertu v Brežicah, Janis Joplin, The Rolling Stones, Bee Gees, Roda Stewarta, Johna Lennona, Eltona Johna, Erica Claptona in druge tuje izvajalce. Na domači glasbeni sceni pa se v tem obdobju pojavi Silvesterski poljub, Siva pot, Dan ljubezni.

Politika ni bila del našega razmišljanja. Se pa spomnim, da so starši veliko govorili o koncu vojne v Vietnamu, o še enem pristanku na Luni in strahu zaradi izbruha črnih koz.

Nisem bila odličnjakinja, a pri večini predmetov nisem imela težav. Moja šibka točka so bili jeziki. Zlasti pisanje spisov pri slovenščini, kjer sem redko dobila štirico. Moji zapisi so bili realistični, brez olepševalnic, bolj v obliki depeš, kratko in jedrnato, kot ta pojem v svojih knjigah razloži sošolec Milan. Nekaj besednih zvez, kot so žametna mehkoba, svilena gladkost..., ki so meni samo skremžile obraz, sem enkrat, po nasvetu sošolke Erne, uporabila pri nalogi in dobila štirico. A to nisem bila jaz. Verjetno bi bila uspešnejša pri pisanju esejev, saj je in je bilo kritično razmišljanje in argumentiranje zame bolj značilno. Rada pa sem brala in tako s književnostjo dvignila oceno. A tudi tu so se občasno pojavile težave. Na primer, pri govornem nastopu, predstaviti sem morala Nesrečnike Victorja Hugoja, sem avtorja izgovorila tako, kot se napiše. Tako sem se osmešila in nasmejala sošolce.

Pri nemščini sem slovnico še znala, ostalo pa sem se učila na pamet, brez velikega razumevanja vsebine. Rezultat je bila sicer zaključena štirica, kar je bil moj cilj, a jezika danes ne obvladam. Kot da se ga nisem učila. O pomenu znanja jezikov v življenju pa takrat nisem razmišljala, kar danes obžalujem.

Včasih smo bili nagajivi. Sošolke so me spomnile, da sem nekega torka, bil je čas pusta, pred uro matematike na tablo napisala »Kadar se pust praznuje, se v šoli ne sprašuje«. Profesorica Jožica Tomič je seveda, po prebranem, z jezo v glasu iskala predrzneža tega zapisa in žugala s sankcijami za vse. V izogib temu sem se ponižno javila, da bi sprejela »kazen«, nakar se je profesorica glasno zasmejala in v dobri volji rekla, da se je komaj zadrževala, kako je z resnostjo in strogostjo nastopila.

Veselila sem se plesnih večerov v avli šole. Lepo oblečeni smo se družili, flirtali in urili v plesnih korakih. Z Rudijem sva bila zelo uspešna v hitrem fokstrotu pesmi Jambalaya.

Po končanem 3. letniku smo se prvič srečali z delovnim procesom. Opraviti smo morali dvotedensko delovno prakso. Izbirali smo podjetja v neposredni bližini. Sama sem delala v proizvodnji bivalnih prikolic Adria Caravan podjetja IMV Brežice tako kot sošolka Nina. Pomagala sem pri notranji ureditvi samih prikolic, spoznavala podjetje in delo ter o tem pisala dnevnik, ki je bil obvezen, kot dokaz opravljene prakse. Spomnim se dogodka, ko so delavci potarnali, da so veseli zaposlitve, a ne enakega plačila za vse. Jezni na bili na posamezne sodelavce, ki so pogosto zamujali ali pa po prekropani noči kar zaspali v kakšni od prikolic. Ta delovna izkušnja je bila zanimiva, a sem pomen tega podjetja dojela šele kasneje. Počitniška prikolica Adria Karavan je namreč izviren izdelek novomeške tovarne IMV in predstavlja pomemben del nacionalne tehniške dediščine, povezane s cestnim prometom.

Leta 1974 smo bili na slovesnosti ob položitvi temeljnega kamna za gradnjo NE Krško.

V zadnjem letniku smo se precej družili tudi izven šole. Druženje ob Krki in naše letovanje v Poreču po maturi so ovekovečeni v črno-belih filmih in številnih fotografijah. Druženja so se je ohranila tudi po zaključeni gimnaziji. Kot oddelek se praviloma srečujemo vsako leto.

Matura je bila zame nočna mora. Toliko učenja. Le zakaj, sem se spraševala, saj smo se dokazovali štiri leta. Od vsega napora sem dobila vnetje očesne lojnice ali ječmen. Otečene veke in gnojni izcedek mi je še dodatno otežil učenje. Nekako je le šlo. Najbolj sem blestela pri zgodovini. Spomnim se, kako vesela sem bila, ko sem izvlekla vprašanje o Informbiroju. Profesorju sem o tem nanizala mnogo več, kot smo se mi o tem učili. Med mojim navdušenim razlaganjem teme je z mimiko obraza nakazal na dvom, da je vse, kar sem nanizala, tudi res. Povedala sem mu, da sva ravno o tem z očimom, ki je temo dobro, tudi profesionalno poznal, veliko debatirala. Ob podelitvi spričevala mi je pristopil in povedal, da je preveril nekatere moje trditve in ugotovil, da sem imela prav. To mi je veliko pomenilo in sem ga zato še bolj cenila.

Šola nam je dala znanje, nas naučila prepoznati lastne vrednote in sposobnosti. Znali smo si postaviti nadaljnje cilje. Pripravljala nas je na življenje.

Pot po maturi sem si začrtala že v osnovni šoli. Že kot otrok sem sanjala, da bom učiteljica. Zbirala sem razglednice in se navduševala nad svetom okoli sebe. Moj cilj že takrat je bil, da bi, ko bom velika, potovala. Odločitev, da študiram geografijo in sociologijo, je bila tako samoumevna.

Študijska leta so bila čudovita. Življenje v Ljubljani mi je ponujalo spoznavati novo okolje, mesto, mestni utrip in nove ljudi. Če sem se do takrat ravnala, kakor so me usmerjali starši, sem tu začela spoznavati in iskati to, česar si želim sama. Počutila sem se svobodno. Stkane so bile nove prijateljske vezi, stare, z Darinko sva bili dve leti cimri, pa poglobljene.

V absolventskemu času sem si ustvarila družino, po diplomi pa začela poučevati v različnih srednjih in osnovnih šolah, kjer sem prvih nekaj let samo nadomeščala kolegice na porodniškem dopustu. Med drugim, sem dve leti poučevala tudi na Gimnaziji Brežice. Ravno zato, ker je bila to moja gimnazija, sem vanjo vstopila z veliko tremo. Vrnila sem se v prostore, ki sem jih dobro poznala, a sem jih tokrat doživljala drugače. Postala sem del učiteljskega zbora. Prvi vstop v zbornico, kjer so bili moji nekdanji učitelji, je bil tak, kot bi šla na giljotino. Nisem vedela kam, bi se dala, kam sedla. Ravno to mi je ena od starejših profesorice, ki me ni učila, očitala, da je stol, na katerega sem sedla, pač njen. In v bran mi je pristopila in mi pomagala v teh negotovih trenutkih ravno profesorica ga. Meta Berglez, za katero sem mislila, da me zaradi moje živahnosti pri njenem pouku, ni ravno marala. V glavnem sem bila dobro sprejeta, se veliko naučila in strokovno napredovala.

V svojem delu sem uživala in se nenehno izpolnjevala, kar je zahteval tudi izredno hiter tehnološki razvoj. Kot trenerka določenih socialnih, pedagoških in digitalnih kompetenc sem to znanje prenašala tudi kolegom po Sloveniji.

Svoje učence sem poskušala izobraževati o domovini in svetu, v katerem živimo, na zanimiv, dinamičen in interaktiven način. Spodbujala sem radovednost in kritično mišljenje. Poskusila sem jih razumeti in jih spodbujati v aktivne posameznike in osebnosti.

Zasebno sem bila žena in mama, danes dvema krasnima osebam, zdaj pa babica in prijateljica. Dajem, kar znam in zmorem, ter izkoriščam vse, kar je dobro in lepo v teh odnosih in si polnim dneve. Uresničujem tudi mladostne želje in veliko potujem.

*Duša, Meta in Milan
na Jesenicah, 1974*

Moji utrinki iz štirih let v 4. b razredu Gimnazije Brežice

Nina, november 2019

Po tako dolgem času od začetka mojih gimnazijskih let, v katerem se je zgodila še vrsta zelo različnih zadev, je moj spomin selektivno ohranil le določene dogodke na tisto obdobje. Nanižani so brez časovne vrste.

Kako sem sploh pristala v 4. b? Prvotno sem bila razporejena v 4. c (tako imenovani »kloster« – same punce – ni šanse!). Sicer takrat nisem bila ne vem kako žensko emancipirana, ampak pomisel na same ženske, za vse štiri leta?! Doma sem cel dan tečnarila in trmarila, da potem pa sploh ne grem v gimnazijo, tako da je moj stari, ki je poznal prof. Bobija s kegljanja (ali

pa je to bil nogomet?), stopil do njega in ga očitno dovolj animiral, da je posredoval pri ravnatelju Gregoriču. Ta je naslednji dan pri uri zemljepisa pri prof. Kroflu prišel v razred z dijakinjo iz 4. c (še zdaj ne vem, katera je bila) in velel »Nina, pospravi svoje stvari iz klopi, greš iz tega razreda v drugega«. Ah, kaj lepšega zame! In tako sem šla v mešani 4. b razred, z več mojimi sošolkami iz osnovne šole in še vedno z nemščino, ki sem jo izbrala kot drugi tuji jezik. S čustvi tiste nesrečnice, ki je pristala v 4. c in še zdaj ne vem, katera je bila, se nisem ukvarjala kaj prida (morda pa ji je bilo tako celo prav).

V novem razredu je bilo vzdušje in odnosi v redu že od začetka. Razen pri tistih urah zemljepisa, ko je za menoj sedel sošolec, katerega nagajanje bi v današnjih časih čisto brez problema zaradi njegovih lepljivih prstov prijavila kot nadlegovanje v smislu »me too« (profesorjem ga nisem prijavila). Je pa njegovo obnašanje in dogajanje v tretji vrsti pri oknu opazil prof. Krofl in ga večkrat opozoril, nakar je s tem prenehal.

Na temo medsebojnih odnosov zelo pomnim še to. Sploh v začetnih letnikih sem med glavnimi odmori s sošolcem v avli namesto malicanja (ali skrivnega kajenja na wc) veliko igrala ping pong. Zame prijateljske športne igre, zanj, kot se je pokazalo pozneje, očitno nekaj drugega. Ali pa jaz zaradi neizkušenosti nisem znala brati med vrsticami. Dolga leta se na naših obletnicah ni pogovarjal z mano. Ah, ta zrelost! Pride prej ali pa pozneje. Pa te dolge

zamere, ko se še ne zavedaš, da s tem največ slabe energije daš samemu sebi. Ali pa drugi sošolec, ki je po skoraj 50 letih povedal »Nina, ko bi ti vedela, kako si mi bila všeč s tistimi blond lasmi, pa ti nisem upal povedati.« (mimogrede – pri fiziki sva sedela skupaj). In so se naša življenja v nadaljevanju razpletla tako, kot je moralo biti in kot je bilo prav.

Poleg zemljepisa in zgodovine je bil moj najljubši predmet tehnični pouk (tudi v šolski delavnici sem bila spretna), kar je bil verjetno tudi razlog, da sem v Ljubljani nato vzporedno z ekonomijo vpisala še strojni faks. A se, žal, ni izšlo. Študijskih obveznosti je bilo, poleg nujnega študentskega dela, enostavno preveč. Žal pa mi je, da nisem ohranila svojih zapiskov, šolskih beležnic, spisov, izdelkov kot npr. mali lestenec iz lesenih deščic (razen risbe iz 2. letnika, ki jo je naš profesor tehničnega pouka, z drugimi, kot vzorne razkazoval mlajšim generacijam, vključno z mojo sestro, ki je gimnazijo obiskovala štiri leta pozneje in jo, seveda, s tem jezil). No, seciranja žabe pri biologiji in podobnih dogodkov se pa nerada spominjam.

Glede športnih aktivnosti imam v lepem spominu profesorja in profesorico telesne vzgoje. Nisem bila bogve kakšna športnica, telovadka pa sploh ne. Enkrat sem premalo vrgla nogo čez telovadno kozo in na njeni nasprotni strani trdo pristala na zadnji plati, obsedela v šoku. Profesor je bil zelo zaskrbljen, da sem si kaj poškodovala. Nisem – imam pa še sedaj težave s tem delom hrbtenice. Sem pa igrala odbojko in tekmovala v gimnazijski ligi. Našla sem celo pohvalo gimnazije iz 2. letnika za delo v šolskem športnem društvu (!). Pa očitno sem bila tudi aktivna v planinskih izletih, saj je članska knjižica polna žigov vrhov takratne Juge. Poleg namiznega tenisa sem za razliko od drugih deklet bila zelo spretna tudi v vožnji oziroma spuščanju po šolskem »gelendru« oz. ograji na stopnicah iz drugega nadstropja do pritličja. Nič kaj dekliško, priznam, ampak fajn si mi je pa zdelo.

Kot zelo mirna blondinka in še z očali takrat res nisem verjela, da sem privlačna za fante (ene smo pač bolj pozno tovrstno dozorele). Nasprotno pa je bilo pri profesorju, za katerega sem bila razredna »muza«. Kako sem njegov predmet v drugem letniku zaključila z oceno odlično? Res pa je, da sem tudi referate in druge izdelke pri tem predmetu imela dobre. Zaključno vprašanje pred šolsko tablo je bilo: Kako se imenuje grška boginja lepote in ljubezni? Odgovor: Afrodita. Naslednje vprašanje: Kako se imenuje rimska boginja lepote in ljubezni? Odgovor: Venera (mitološke zgodbe sem res oboževala in jih že v knjižnici osnovne šole prebrala v celoti). Profesor: Sedi, odlično, 5 (kljub glasnemu protestu predvsem sošolcev). Vendar je njegovo občudovanje tudi na naključnih srečanjih na cesti bilo zame precej neprijetno. Zato sem potožila

razredniku, naj se pogovori z njim, sicer bom to prijavila profesorskemu zboru. Posredovanje je bilo uspešno.

Naš razred je menda kot prvi v zgodovini gimnazije štrajkal. Na mrzli zimski dan se je pokvarila peč za ogrevanje, stavba je bila stara, vsi pa tudi nismo imeli toplih bund in obutve. Res je bilo zelo hladno. In smo »špricali« pouk, šli sedet v garderobo. Dobesedno priletel je besen ravnatelj, nam jih napel, grozil, ampak smo vztrajali. Ostali dijaki se nam niso pridružili. Naslednji dan je ogrevanje delovalo – bili smo ponosni nase, da smo se izpostavili in uspeli.

Sem si pa prislužila opomin profesorskega zbora zaradi kljubovalnosti pri profesorici angleščine. Zame takrat precej bizarni dogodek, zanj pomembna zadeva (verjetno povezano tudi z mojimi predhodnimi pubertetniškimi dejanji, ki se jih več ne spomnim). Ampak – kako sem lahko drugače odreagirala, jaz, pametna punca, če me je v fonolaboratoriju spraševala za odgovor na »How do you do?«. Jaz molčim (zaradi podcenjevanja moje pameti – levčki pač!), moja soseda Mik in Vlado šepetata odgovor in »Saj ti to veš, povej ji«. Meni se pa kar malce utrga in ji odgovorim »Ne bom odgovorila na tako butasto vprašanje, vprašajte me kaj bolj zahtevnega«. Sledil je pisni opomin. Pri utemeljitvi se ji je pridružila še profesorica slovenščine, s katero res nisva bili na isti liniji, saj v mojih prostih spisih ni bilo dovolj oblačkov, metuljčkov, rožic in drugih milozvočnih stvari (mladost včasih zadeve vidi drugače, kot je zaželeno pri nekaterih pedagoških avtoritetah). Razrednik se je ponudil, da bo opomin sam odnesel mojim staršem v podpis, a sem mu zatrdila, da ni potrebno in da bo mama razumela situacijo. In jo je.

Na maturantski izlet smo šli dvakrat - pred in po maturi. Pozimi za tri dni v Bovec oziroma na Kanin z razrednikom. Eni so smučali, tisti, ki nismo imeli opreme, smo se sankali ali pa počeli kaj drugega. Z našim bodočim znanim gledališkim igralcem Perotom sva na njegovo prošnjo pred drugimi igrala, da sva svež par, zato da je imel mir pred drugimi puncami. Verjel je, da ga bo katera sošolka osvajala, čeprav je imel že stalno dekle iz drugega razreda. Fajn se mi je zdelo. Poleti pa smo na letovanje v Poreč šli brez razrednika. Strogi starši mi tega niso dovolili, tako da je posredoval razrednik in zagotovil, da bo vse moralno ok (a sploh ni šel z nami!). Bivali smo v šotorih, tudi vojaški je bil med njimi, seveda za več oseb. Ah, pri tem pa smo se res vsi razcveteli. V razredu je bilo že tedaj nekaj parčkov, eni pa so svoje »prikolice« pripeljali kar s seboj. Nekajkrat smo se z mestnim avtobusom peljali na večerne zabave v takrat moderni disko klub v Plavo (in Zeleno) laguno. Takrat, seveda, ni veljala hora legalis. Nočno kopanje v nudist izdaji je bilo prav tako obvezno. Ne vem, kaj me je enkrat pičilo (verjetno zaključek šole), da sem nekaj sošolk navdušila in smo z izgovorom, da je voda hladna, šle

prej ven in fantom skrile njihova oblačila. Ojoj, kakšna panika je bila in njihovi kriki po izstopu iz vode. Kar nekaj časa je trajalo, dokler se jih nismo usmilile in na varnem iz daljave sporočile, kje imajo svoje obleke.

Spomnim se še dogodka glede nove, čedne profesorice matematike Jožice, ki je bila še začetnica, takoj po faksu je prišla na gimnazijo – torej ni bila veliko starejša od nas. Istega leta se je poročila, naši fantje so bili čisto šokirani, ko je nato ni bilo v šolo zaradi »medenega tedna«. In potem se ona vrne k pouku vsa lepa, srečna, še bolj vitka... Naš razred na čelu s predsednikom Vladom jo je stoje pričakal z rdečimi vrtnicami in zelo toplimi željami za zakonsko življenje.

Na stari črno-beli fotografiji, ki sem jo našla v albumu, je tudi prizor z našega druženja na Lisci v 1. letniku in na takrat zelo priljubljenem »piknik« placu pri mostu na levi obali Krke pri Griču. Razposajeni mi vsi, žara s kulinariko ni videti, pijačo pa.

Enkrat smo šli tudi na piknik na ribnik v Brestanici. Nekateri s kolesi, ostali pa peš od železniške postaje v Brestanici. Tisti, ki poznate lokacijo obojega, veste, da ni ravno blizu – ampak mladost zmore tudi to. Med daljšim druženjem, veslanjem s čolni itd. sem, še zdaj ne vem, zakaj, postala predmet komentarjev nekaj sošolcev, kar me je precej razkurilo. Pograbila sem kolo tistega z »lepljivimi prsti« in se odpeljala proč, nekaj enako motoriziranih pa za menoj. Niso me dohiteli. Kaj pa zdaj? Se vrniti in še naprej (še bolj) prenašati zafrkavanje? Ne, odpeljala sem se do Krškega. Približno sem vedela, kje v bloku na Vidmu stanuje lastnik kolesa, povprašala še mimoidoče in kolo uspešno vrnila njegovim staršem z malce prirejeno obrazložitvijo, da mi ga je posodil, ker moram prej na vlak. Ko sem čakala na železniški postaji, je pridirjalo tista škvadra zafrkantov. Sošolca je zanimalo, kje je njegovo kolo, saj ga ni bilo poleg mene. Na odgovor »doma pri tebi« je bil zelo presenečan. Ob najinem besednem dvoboju je pripeljal vlak in sem se lahko umaknila na varno. Ah, ti pubertetniški časi! Danes bi verjetno posredovali kar starši z odvetnikom in iskali zadoščenje za začasno odtujeno stvar.

Priprave na maturantski ples smo imeli v dvorani v Brestanici, kamor smo se ob nedeljah vozili z vlakom. Seveda lokalni avtobus iz mojih Brežic do železniške postaje takrat ni vozil. Čas v čakalnici na eni in drugi postaji smo si velikokrat krajšali s ponavljanjem gradiva za pouk. Na maturantskem plesu, ki je bil v takrat zelo priljubljenem družabnem prostoru Motela Čatež, smo vsi blesteli v novih, svečanih oblačilih. Nekatere sošolke kot mlade, elegantne dame v dolgih večernih toaletah (le ena, jaz, je bila v črnem hlačnem večernem kompletu iz butika v Zagrebu, ki sem si ga prislužila z delom

med počitnicami – obiranje breskev pri mojem bodočem prvem delodajalcu), fantje pa v oblekah s kravatami. Res smo bili čedni in starši ter profesorji so bili videti ponosni na nas.

A, kako je bilo s šolskimi dosežki? No, komaj sem našla nekaj spričeval – videti je, da sem bila še v 2. letniku odlična, za 3. se po vsem tem času ne spomnim. Potem pa se je očitno puberteta bolj razmahnila in sem 4. zaključila s prav dobro oceno. Enako kot zaključni izpit. Na tem sta bila obvezna predmeta Slovenski jezik ter Novejša zgodovina narodov Jugoslavije in samoupravljanja s temelji marksizma. Moja izbirna predmeta sta bila Angleški jezik in Sociologija. Saj ne, da bi me slednja kaj posebej privlačila, ocenila sem, da se bo zanjo treba manj učiti. Pred maturo sem imela strašno tremo (očitno zaradi moje ocene slabše pripravljenosti glede na lastne kriterije za tako pomemben preizkus). Sestra se spomni, da sem se na dan izpita skujala in odločila, da ne grem v šolo in me je mama dobesedno morala nagnati na opravljanje mature. Pa tudi nekdo iz razreda je preskrbel pomirjevalne tablete za več nas (se mi zdi, da je polovička Apaurina kar delovala). Nižji oceni sem dobila od obeh prej omenjenih profesorov, tako da je povprečje, kljub posredovanju mojega razrednika in enega člana izpitne komisije, potem bilo ustrezno nižje, torej prav dobro.

V gimnazijskih letih je, razumljivo, tudi v našem razredu nastalo več ljubezenskih **parov**, saj so hormoni delali na vso moč. Ampak le en se je razvil v trajno razmerje, celo zakonsko zvezo in je zelo živahen še dandanes. Sem pa res čisto pozabila, da smo v 4. letniku že imeli nosečko. Ko sva se po več letih letos srečali, me je spomnila na to, da ima že skoraj 50-letnega otroka.

Očitno mi je bilo res namenjeno pristati v 4. b (priznam, z mojo majhno pomočjo). Vsa leta je naš razred živel kot zelo lepa celota, kljub nekakšnemu delnemu »kolhozu«, v katerega je bilo vključenih še nekaj dijakov iz obeh paralelk. In so hodili žurirat na vikende staršev, pa na smučanje, pa še kam. Ampak to ni bil naš pristni 4. b! Smo pa stike ohranjali vsa leta, se dobivali na srečanjih vsaj enkrat letno, se udeleževali končnih odhodov sošolcev (in včasih tudi njihovih staršev). Še vedno smo povezani v 4. b, kljub nekaterim, ki se srečanj niso udeležili že desetletja. In nenazadnje, se mi zdi, da smo tudi študijsko bili zelo uspešni, saj smo se vsi podali v nadaljnje šolanje in pridobivanje znanj. Meni so v spominih iz gimnazijskega obdobja ostale predvsem lepe stvari (»Pamtim samo sretne dane« by Tereza). In kot pravi Konfucij »Vse ima lepoto, le da je ne vidi vsak«. In še vedno smo tukaj – mi iz 4. b, še vedno smo skupaj, neponovljivi smo! Res pa mi je sicer bilo malce naporno

najti okruške spominov iz takšne »daljne« preteklosti, ki so jih povozili novejši dogodki.

Moja poslovna kariera po koncu gimnazijskih let?

Stalne zaposlitve, ponujene po koncu počitniškega dela po maturi, nisem sprejela, pridobila sem kadrovsko in socialno štipendijo ter ob stalnem delu preko študentskega servisa končala Ekonomsko fakulteto v Ljubljani (EF). Pet let sem oddelala pri štipenditorju, kmetijskem podjetju iz Brežic, in bila predvidena za vodenje finančno-računovskega področja. Ni mi bila najbolj privlačna ta perspektiva. Gimnazijski sošolec, zaposlen v velikem, dobro stoječem podjetju iz Krškega, me ni moral veliko pregovarjati, da sem se tam zaposlila v zunanji trgovini (Italija in bivša Juga), nato pa opravljala še nekaj drugih del. Medtem sem na danski fakulteti s študijem na daljavo pridobila naziv export economist (nekajletni poskusni projekt naše gospodarske zbornice s tujimi gostujočimi predavatelji). Usposobila sem se tudi za podjetniško svetovalko za malo gospodarstvo in s kolegom izdelala kar nekaj poslovnih načrtov za bodoče uspešne s. p. Po 14 letih dela v gospodarstvu sem se zaposlila v javnem sektorju, ožja državna uprava, kjer delam še danes kot vodja oddelka v Upravni enoti Krško. Na EF sem nato zaključila študij podjetništva kot 1000. magistra EF (mogoče sem pa tudi zato dobila oceno 10). Sem aktivna zunanja ocenjevalka vodenja kakovosti v organizacijah javne uprave po evropski metodologiji CAF-EPI. Občasno še izvedem kakšno usposabljanje na Upravni akademiji na temo kakovosti v javni upravi, ne sodelujem pa več kot predavateljica na konferencah doma in v tujini kot poprej.

 Pa v gimnazijo boš šel prej, kajne?

Milan, april 2022

Leto 1971 je bilo čudežno, ena generacija je dozorela in druga se je pričela oblikovati.

Tistega lepega leta je Neil Young predstavil kozmično uspešnico Heart of Gold⁸, Carole King pa ravno v enakem stilu Tapestry⁹ pa Cat Stevens svojo uspešnico Morning Has Broken¹⁰ in še Led Zeppelin svojo Stairway to Heaven¹¹ pa Neil Diamond z I am ... I said¹²; tega leta je na Evroviziji v Dublinu zmagala Séverine, Francozinja, ki je za Monaco zapela Un banc, Un arbre, Une rue¹³ in nam v srca in v naročja, samo osem let je bila starejša od nas, položila upe in navdih za življenje pred nami – nepozabno.

Leto zatem je Roberta Flack (ravno, ko tole pišem, je po dolgotrajnem boju z Alzheimerjevo boleznijo umrla ...) prežela vse s pesmijo The First Time Ever I saw Your Face¹⁴, Beatli so se izpeli z Let it Be¹⁵ leto poprej, Creedence Clearwater Revival so bili na vrhu slave in napolnili vsak dan mojih zadnjih osnovnošolskih dni. Tista leta so rohnili Led Zeppelin (eden priljubljenih rock bendov moje mame ...) in z njimi še Pink Floyd (Dark Side of the Moon¹⁶, 1973) in Deep Purple (Smoke on the Water¹⁷, 1972). Ian Anderson je bil in ostal virtuoz na flavti s svojim bendom Jethro Tull (Bungle in the Jungle¹⁸, 1974) in sestra Milena (kot je bilo tudi ime mami, jaz pa sem ime dobil po očetu) me je pozneje, ko je bila v Ljubljani v vzgojiteljski šoli, razveselila s svojim igranjem tega čudežnega instrumenta. Kakšno leto, kakšni časi, kakšni navdihi!

⁸ Zlato srce

⁹ Tapiserija

¹⁰ Jutro je napočilo

¹¹ Stopnišče v nebesa

¹² Jaz sem ... sem rekel

¹³ Klop, drevo, ulica oz. v slovenski prepesnitvi Vsak ima vsaj klop, drevo in ulico, kjer mladost mu je tekla.

¹⁴ Ko sem prvič zagledala tvoj obraz

¹⁵ Naj bo

¹⁶ Temna stran meseca

¹⁷ Dim na vodi

¹⁸ Zaplet v džungli (oz. še bolje: Kolobocija v džungli)

In pripis že kar na začetku: ko sem zaključeval prispevek, sem izvedel, da je kardinal Rode v intervjuju na TV Planet v nedeljo, šestega aprila zvečer, povedal, da je septembra leta 1971 Slovenijo obiskal sedanji papež Frančišek, tedaj še kot mladi duhovnik Jorge Mario Bergoglio. Bil je na šolanju v Evropi in v Slovenijo je prišel k dr. Rodetu. S sabo je prinesel darilo svojega prijatelja iz Argentine, ki se ni smel vrniti domov, za njegove starše, ki so živeli v vasi Hotemaže na Gorenjskem. Njegov gostitelj pa ga je še povabil v ljubljansko opero na predstavo Carska nevesta. Nad predstavo je bil zelo navdušen in ob srečanju po petdesetih letih sta papež in kardinal z radostjo obujala spomine na tiste čase ...

Najprej moram zapisati, da o gimnaziji nisem nikoli kaj posebej razmišljal. Od poletja med četrtim in petim razredom osnovne šole dalje sem bil odločen, da bom športni novinar. Drugo me ni zanimalo. Torej, študij novinarstva, in to je to.

Ko smo imeli v osmem razredu zaključni pogovor s psihologom, prej smo pisali še teste, nas je spraševal, kam gremo naprej, po osnovni šoli. Sošolci in sošolke so naštevali: poklicna šola, trgovska, gimnazija, srednja tehnična ... Ko sem prišel na vrsto, sem rekel: »Jaz bom pa športni novinar.« »Aja?« je vprašal psiholog. »Ja«, sem odgovoril. On pa je dodal: »Pa v gimnazijo boš šel še prej, kajne?« »Ja, ja, seveda,« sem rekel, »ampak novinar bom«.

In tako se je gimnazija vrnila med mojo osnovno šolo in študij novinarstva. Seveda sem računal s tem, ampak nekako je nisem jemal resno v misli. Pa tudi preskočiti je nisem nameraval. Samo na cilj sem gledal.

In je bilo prima, da je bila gimnazija vmes, kakopak.

Torej, bilo je čudežno leto, kar pomeni, da so se gimnazijski časi tudi tako začeli. A najprej smo, osnovnošolska generacija, na zadnji šolski dan, ob svojem pohodu po središču Artič, kot se spodobi, tudi mi zapeli – pesem sem povzel po eni izmed mnogih uspešnic tistih dni: zbor Edwin Hawkins Singers je dve leti prej zapel Oh, Happy Day¹⁹, jaz pa sem priredil refren za nas v »Oj, ta srečni dan, ko bo naš šolski stan, ko bo naš šolski stan končan. Oj, ti naš kaplan, učil si nas vsak dan, da bo naš šolski stan končan«. Končal pa se je s predajo ključa sedmemu razredu, kvizom in programom, v katerem smo jo zagodli učiteljem, nagajivo, morda malce pobalinsko, a nikakor ne slabona-merno in žaljivo. A izpadlo je drugače, odrasli praviloma razumejo vse drugače, bila je velika zamera, na valetu sta prišli samo obe razredničarki in učitelj telovadbe, in tisto poletje so se širile govorice, da zaradi tiste vragolije celo v gimnazijo ne bomo smeli. Ne vem, še danes ne razumem.

¹⁹ O, srečni dan

Moj prehod v gimnazijo je bil prihod v povsem novo okolje, sprememba je bila neprimerno večja kot tista štiri leta pozneje, ko sem odšel med študente. Zanimivo. Ampak vse je steklo hitro, enostavno, sproščeno, zelo odprto in prijateljsko. Tako je še danes. Kdo bi si bil mislil, da te reči res lahko zdržijo tako dolgo.

Zdaj pa k stvari, se pravi, k spominom. Nizam jih, kot so se mi pojavljali in sem si jih pisal na listke, brez kakršnegakoli posebnega vrstnega reda, spontano (čeprav Freud, ki se je sprehajal tudi po Škocjanskih jamah, pravi, da ni spontanosti ...).

V gimnazijo sem se večji del vozil s kolesom. Delavske avtobuse so uvedli šele v tretjem letniku. Pozimi sva s sosedom Francijem, dve leti je bil starejši in je hodil v trgovsko šolo, velikokrat šla peš iz Pohance do brežiške železniške postaje in nato z lokalnim avtobusom do gimnazije. Velika in direktna posledica, pravzaprav rezultat mojega bicikliranja je bil, da sem nevede imel dodatno veliko kondicijo, kar se mi je obilo obrestovalo pri atletiki. Z Matjažem sva enkrat modrovala o tem, kako je tudi plavanje prima za nabiranje kondicije. Kot amaterski, mislim, da sicer dober plavalec sem se strinjal z njim, ki je bil pa natreniran in velik profi.

Na samem začetku, že po prvih nekaj dneh, sem dobil vzdevek Jazo, mislim, da se ga je spomnil Brane, nisem pa prepričan. Pravzaprav se mi je čisto fino zdelo in se mi še danes. Veliko nas je bilo, na gimnaziji, ki smo imeli takorekoč samo vzdevke. Dolga leta po končani gimnaziji sem šele ugotovil, npr. da je dve leti starejši prijatelj, košarkaš Siko z Vidma, pravzaprav Branko Sikošek.

Popoldansko košarko pod gimnazijskimi koši so z nami igrali tudi nekateri fantje, sinovi srbskih častnikov, ki so službovali na letališču v Cerkljah, fantje so večinoma obiskovali gimnazijo v Samoborju, kamor so jih vozili s posebnim avtobusom. Med njimi je bil tudi Želac, dobro sva se razumela in dober košarkaš je bil. Zgodaj leta 1999 sva na ambasadi v Stockholmu s konzulom popoldan gledala ljubljanska TV poročila in novica dneva je bila, da je bil ubit zloglasni Arkan. Gledam fotografijo, nikoli prej je nisem videl, in nisem mogel verjeti: bil je Želac. Noro.

V prvi letnik sva z artiške osnovne šole prijadrjala s sošolcem in prijateljem Tonijem Koršičem (v .c paralelko pa je z iste šole prišla žal že davno pokojna Sonja Urek, poročena Černoga), ki pa ga je veter v jadrih po enem letu odpeljal v Maribor. Izšolal se je za uspešnega in priznanega sadjarja. V prvi polovici osemdesetih let naju je še posebej povezoval mladinski aktivizem. Najino prijateljstvo se je ob tem še okrepilo, kar je za politiko sila redko. Z Marjetko Mirt, ki nas je tudi zapustila po prvem letniku, sva se, dokler nisem dokončno

odšel v diplomatske dalje, videvala na Vidmu, kjer je bila zaposlena na tamkajšnji podružnici ljubljanske banke. Če me spomin ne vara, je enako kariero napravil tudi Marjan Urek, le da je pristal v Novem mestu, odšel pa je prav tako po prvem letniku. Ne spomnim se pa več, kam je istočasno odšla Brežičanka Metka Knific, ki je bila dobra v teku.

V drugem letu se nam je pridružil Vlado z Jesenic, hitro je postal *spiritus agens* dogajanja v razredu in tega se dolga leta ni otresel. 😊 Ko sem bil enkrat pri njem na obisku, mi je pokazal, da v umešana jajca, tik preden so pečena, strese surovo, narezano čebulo. Bilo je prima in še danes to jem, kadar ravno ne grem potem v kakšno družbo. In obvezno dodam še česen.

Ko sem spomladi 1980 kupoval prvi avto, diano 6 LC, se je Vlado pripeljal do mene v Pohanco, imel je diano, in sva naredila velik krog skozi Brežice, Kostanjevico in Krško, da sem se malo privadil vožnji, sploh zaradi posebnega menjalnika. To je prijateljstvo.

A to prijateljstvo je bilo na preizkušnji v drugem letniku, ko smo se prvič dogovorili, da gremo na Jesenice na športni obisk k njegovi generaciji. Bili smo štirje: Vlado, Mik, Curo (Franci Curhalek) in jaz, dogovor je bil, da se dobimo ob sedmih zjutraj na brežiški postaji. Mene so doma pregovorili, naj grem raje na železniško postajo Libna, ki mi je bila dosti bližje. Nerad sem jih poslušal. Kupim vozovnico, vstopim na vlak in nikjer nobenega od brežiške trojke. Nič, zapeljem se na Jesenice, komaj najdem gimnazijo, nikjer nobenega. Pa grem s prvim vlakom pač nazaj. Naslednje jutro mi, kakopak, niso verjeli, da sem bil na vlaku in še manj na Jesenicah za povrh. Pa ne samo to, ker me ni bilo v Brežice, sem bil jaz praktično kriv, no, obtožen, da (tudi) oni trije niso šli nikamor. Šele leto po tistem mi je Vlado res verjel. Tudi take reči se dogajajo, kajne ...

Kakor se je tudi dogodivščina v tretjem letniku. Na majski izlet smo šli na Mrzlico nad Hrastnikom, z vlakom in potem z avtobusom do konca mesta, zatem pa peš navkreber. Tiste kraje sem poznal kot svoj žep, ker sta bila od tam moja (in sestrina) birmska botra ter mamin bratranec, velik šahist. Trije, štirje smo šli skupaj, bolj zadaj smo bili, in eden reče, pa ja ne bomo rinili tja gor, gremo raje domov. In smo se kot eden obrnili, šli nazaj, pa na vlak in domov. V Zidanem mostu prisede tujec, ne bistveno starejši od nas in pričnemo se pogovarjati po angleško. Še posebej midva sva se takoj ujela, glasba in te reči. Naslednji dan sem v razredu pravil o tem in nihče mi ni verjel, trije, štirje sošolci so se mi gromko smejali, da kako dobro, da sem si izmislil, vključno z imenom: Patrick Gahwolf. No, čez nekaj tednov pride pošta na gimnazijo, podolgovat zvitek, najnovejši izvod angleškega satiričnega mesečnika MAD (neke vrste kot tedaj naš Pavliha, ampak revijalne, maga-

zinske oblike), zraven pa je Patrick napisal nekaj prisrčnih besed zahvale. No, pa verjemi, kdor more ... dobro se mi je zdelo, kakopak, ker so mi zdaj pa verjeli, še veliko, veliko bolj pa, ker se je Patrick javil. Tako se dela.

Na samem začetku prvega letnika, tiste prve dni, se pogovarjamo Erna, jaz in še nekdo, ne spomnim se več, kdo. Jaz sem bil na vrsti, da malo povem o sebi. Pa povem, kako sem v osmem razredu bil profesor Vejica v igri Tajno društvo PGC, ki smo jo postavili na oder v Artičah in z njo nastopili še na nekaterih šolah v občini, med drugim v Dobovi. Veselo razlagam, kako smo poželi huronski aplavz v nabito polni dvorani. Ko se je navdušenje poglelo, pride na oder deklica, stopi naravnost k meni in mi izroči velik šopek, za nameček pa me še poljubi na lice, pred polno dvorano. Spet huronski aplavz. Fino se mi je zdelo, da kaj, nerodno pa bilo ravno toliko. Ko končam, reče Erna: »Jaz sem bila tista deklica ...«.

Ker smo bili paralelka »b«, smo imeli drugi tuj jezik nemščino. Učila nas je prof. Sonja Gabršček, prava gospa stare šole, ki je bila že v letih, slabo je videla in slišala, pa tudi s srcem je imela težave. Ko je videla moj priimek, je takoj rekla, po nemško je pa jazbec *Dachs*. In sem tako pri njej ostal to, in celo v poslovenjeni ljubkovalni obliki »*daksi*«. Hm, zanimivo. Učil sem se pa vseeno zares, a še vedno ne dovolj. Škoda, mi je žal še danes; lahko bi znal nemško kot znam angleško²⁰. Pri eni šolski nalogi sem se zmotil in besedo oče (der Vater) pisal s »f«: Fater. Pa mi je dala dvojko in rekla, saj vem, da si se zmotil, ampak več kot dvojke pa ne dobiš. Zelo nam je bilo vsem hudo, ko je leta 1974 umrla.

Na začetku prvega letnika smo bili priče nekaterim prehodom iz paralelke v paralelko. Tako je med drugim v naš 1. b prišla Nina. Nekaj dni zatem nas je kot novince obiskal ravnatelj Marjan Gregorič, takrat smo že vedeli, da mu vsi na skrivaj pravijo *Džordž*. Tudi mi smo mu. Bil je velik in postaven mož, o njem sem slišal samo pohvalne besede. Sprašuje nas po imenih in podobno in ko pride Nina na vrsto, jo pogleda in reče: »To je pa rusko ime.« Takrat sem prvič slišal ta podatek.

Pri matematiki, prof. Jožica Cvetko je bila nova, le nekaj let starejša od nas, in se je pri pedagoških prijemih po malem lovila kot mi pri znanju, sem za prvo šolsko nalogo dobil oceno ena plus. Saj res nisem bil bogve kakšen matematik, ampak vseeno se mi je trapasto zdelo in sem se prav kislo držal. Mik jo je enkrat pozneje vprašal, kako to, da mi je dala tako oceno. »Za motivacijo,« je odgovorila povsem resno. No, jaz bi za motivacijo vsekakor raje imel minus dve ...

²⁰ »Das hätte Ich besser machen müssen« oz. To bi bil moral boljše narediti (Konjunktiv dva). Upam, da je pravilno.

V prvem letniku nas je telovadbo učil prof. Jože Senica – Kavelj, ki je pri pouku vedno kar sam določal prostovoljce. Kavelj je slovel po tem, ker je bil v svojih najboljših letih trener našega orodnega telovadca svetovnega slovesa Mira Cerarja. Ko sem se z njim dosti pozneje spoznal, sem mu povedal, kdo me je učil telovadbo, in Cerar je odvrnil, ne da bi trenil z očesom, ja, res je, odličen trener je bil. Kako se mi je dobro zdelo!

Ure telovadbe so se vsakič zaključile z razposajenim vračanjem z igrišča. Večinoma smo šli počasi in vmes še poklepetali, nekaterim pa se je vsakič mudilo in so brž stekli nazaj. Pri sošolkah je bila favoritka praviloma Meta, ki se ji je vedno najbolj mudilo. Sevnica Ksenija pa ni nikoli hitela, najbolj se je spomnim po najinih pogovorih o angleški rock skupini Status Quo. Vsakega sogovornika na temo rokerjev sem bil zelo vesel.

V drugem letniku sem se odpravil na uredništvo Radia Brežice, da bi kaj delal, ker sem imel v mislih študij novinarstva. »Ne moremo te vzeti,« je rekel urednik Vlado Podgoršek, »imamo že enega gimnazijca«. To je bil Pero (Slavko Cerjak), ki se nam je tudi pridružil v drugem letniku. No, izteklo se je tako, da me je Pero kmalu povabil in sva sodelovala pri urejanju mladinskih oddaj. V četrtem letniku pa je Pero prenehal in mi je prepustil to delo, ker se je posvetil svojim igralskim ambicijam. Jaz pa sem, z eno krajšo prekinitvijo, oddaje urejal tudi ves čas študija (več kot 200 tedenskih oddaj v dobrih štirih letih). Kakšna neprecenljiva izkušnja, v bistvu velik privilegij, če lahko tako rečem. Velika prijateljica sva bila s Perom in ostala. To se je okrepilo dolga leta pozneje, ko sem bil že v slovenski diplomaciji: naša prva veleposlanica na Dunaju, jaz pa sem bil konzul v Celovcu, je bila prof. dr. Katja Boh, soustanoviteljica Demosa in »Perotova« tašča. Kako je bila vesela, ko sem ji povedal, da sem dolgoletni prijatelj z njenim zetom, skoraj bolj kot jaz.

Tudi v drugem letniku je bilo, ko me je Zdenek (to je bi vzdevek, ki ga je imel Zdenko) povabil v brežiški Hotel Turist na pol litra jabolčnega soka, častil je za nek šolski uspeh. Iz tistega klepeta se je potem razvila serija takšnih srečanj, izmenoma sva jih gostila, za moj žep pa niti niso bila poceni. Okrepila pa so najino prijateljstvo, zato sem Zdeneku za finančni vidik povedal šele pred kratkim.

Mislil, da je bilo tudi v drugem letniku, na eni od ekskurzij v Ljubljano, Drama ali kaj podobnega. Z Miranom sva tekmovala, kdo bo pojedel več porcij pomfrij, to je bilo za tiste čase nekaj posebnega. Prodajali so ga na vogalu stavbe nasproti hotela Slon, na isti strani ulice, kot je Nama, danes je na tistem mestu trgovina Zara (tedaj pa si po stopnicah šel v prva kletno študentsko samopostrežno restavracijo Emona). Meni je po štirih porcijah zmanjkalo denarja, Miran mi je posodil še za eno, ostala pa sva izenačena že pri petih, ker nisva več mogla jesti.

Počitnice po četrtem letniku, zaključili smo ga v začetku junija, in do prvega letnika faksa, oktobra se je začelo študijsko leto, so bile moje najdaljše sploh (med drugim sem jih izkoristil, da sem opravil vozniški izpit za moped in osebni avtomobil, za traktor pa so ga kar prišteli zraven – enkrat sem ga celo vozil pri sosedovih). Sošolec Bojan (Dernovšek) me je prosil, če bi ga lahko učil angleščino, imel je popravca. Seveda sem bil takoj za, zelo dobro sva se razumela in bil sem kar malo ponosen, da je prosil ravno mene. Iz Sevnice se je z vlakom pripeljal do Libne, kjer sem ga počakal in z mopedom odpeljal v Pohanco, in po opravljeni seansi spet nazaj. Dobro se je izšlo, kajpada, oba sva bila na nivoju, kot se temu reče, učitelj in učenec. Za nameček pa mi je Bojan podaril vinilko – album Tapestry, Carole King. Mega. Nekaj plošč sem imel doma v svoji zbirki, kaj veliko pa tudi ne, saj ni bilo denarja za vse. Še danes jo imam, skupaj s prelepim spominom.

No, angleščina je bila zanimiva. V tretjem letniku je enkrat Pero, prijatelj in soborec atlet, pri kontrolki uspel polovico nalog prepisati od mene. Izteklo se je tako, da sva oba dobila tri – jaz, ker sem nekako slabo znal tistikrat, čeprav je bila angleščina pravzaprav mala malica za mene, Pero pa zato, ker je od mene prepisal ravno tisti del nalog, ki so bile pravilne (kako neki je le vedel?). To je bila njegova najboljša ocena pri tem predmetu in moja najslabša. Se zgodi.

V tretjem in četrtem letniku sem si za praktični pouk izbral angleščino, Brane pa tudi. Odlično je bilo. Učil nas je prof. Anton Tasič in ker smo bili le štirje, je bilo vzdušje prima. Z Branetom sva se itak zelo dobro razumela, potem pa še toliko bolj. Naročeni smo bili na kvartalno revijo Modern English, spoznavali jezik in z njim povezane zanimivosti, najboljše pa je bilo, ko smo morali pripraviti svoj prispevek k pouku. Jaz sem, kako bi drugače, prinesel v šolo dve veliki rdeči in dve veliki modri vinilki Beatlov, predstavil štiri pesmi (Help, Yesterday, A Hard Days Nights in Michelle), svoje pa je dodal še profesor. In končalo se je s tem, da je prof. Tasič uredil, da so vse štiri plošče presneli za gimnazijsko rabo in jaz sem bil tisti, ki je Beatle pripeljal na našo gimnazijo, kjer so dobili domovinsko pravico; še danes se mi zdi fino.

Komplet obeh *LPjev* sem kupil v Celju pozno spomladi 1973. Leto dni starejši bratranec Miran z Vidma se je tedaj šolal tam za finomehanika. In ker je vedel za mojo beatlomanijo, je zastrigel z ušesi, ko je obe dvojni plošči opazil v izložbi trgovine Tehnomerkur (danes je menda na njenem mestu Mercator). Povedal mi je zanje in sedla sva na vlak ter se odpeljala v Celje po nakupu. Ta je dodobra spraznil mojo denarnico, katere edini redni vir je bila občinska štipendija, ampak presneto se je splačalo. In pred dvajsetimi leti pa mi je tedanji nemški veleposlanik v Sloveniji Joachim Goetz pravil, kako je bilo, ko je svojo diplomatsko kariero začel kot konzul v Liverpoolu. Beatli so

tedaj že osvajali širni svet in z njimi ni imel opravka, za razliko od svojega predhodnika, ki jim je izdal nemški vizum, čeprav so dobili prepoved vstopa zaradi razgrajanja v Hamburgu, kamor so hodili igrati ob vikendih; konzul lahko postori marsikaj ...

In od najin角度 nešteti pogovorov z Branetom so ostale številne razglednice, ki mi jih je Brane pošiljal s svojih potovanj po Evropi. No, kar se Beatlov tiče, dodajam še drobceno zanimivost, nikoli nisem staršev vprašal, ali je bila slučajna: v jeseni v prvem letniku so mi kupili jakno iz skaja (za usnje se je takrat komaj vedelo) in spredaj je bila velika, okrogla »šnola«, na kateri je z velikimi tiskanimi črkami pisalo LIVERPOOL REGIMENT ...²¹

Neko nedeljo popoldan sem, ko sem pešočil z železniške postaje Libna domov, štopal, da bi šlo hitreje. In se pripelje mimo profesor Tasič z družino v tistem svojem znamenitem fiatu 850 special. Seveda ni ustavil, prepoznal pa me je. Doma sem potem brž pogledal v slovar, kako se po angleško reče avtoštop (»hitchhiking«), in sem mu gladko odgovoril, ko me je na prvi naslednji uri angleščine vprašal, kaj sem počel v nedeljo popoldan. Prima.

Ko sem se enajst let pozneje pripravljaj na sprejemne izpite za službo v Zveznem sekretariatu za zunanje zadeve v Beogradu, sem prof. Tasiča prosil, če mi lahko pomaga malo obnoviti in osvežiti znanje angleščine. Velikodušno je pristal. Ne vem, če sem mu sploh kdaj utegnil povedati, da sem bil na izpitu med najboljšimi (za razliko od vseh brez uporabe slovarjev).

Likovni pouk nas je poučeval akademski slikar prof. Miroslav Kugler. Poznala sva se iz Artič, saj nas je na naši osnovni šoli učil v sedmem razredu. V drugem letniku nam je razdelil teme za seminarske naloge (takrat sem prvič slišal ta izraz). Meni je naročil, naj predstavim liki Prispodoba pomladi in Rojstvo Venere, ki ju je naslikal znameniti italijanski renesančni slikar Sandro Botticelli. Nimam pojma, kje sem dobil potrebne podatke, rad bi danes videl tisto seminarsko. No, desetletja pozneje, ko sem leta 2023 izdal prvo zbirko črtic o diplomaciji z naslovom Diplomati v novih oblačilih, sem na naslovnico postavil izrez iz Prispodobe pomladi. Naj počiva v miru, spoštovani slikar. In ko sem bil že študent, sem v Artičah pričel z izdajanjem mladinskega glasila »Glas mladih«. Za naslovnico sem poprosil profesorja, ki nam je kot svoje darilo in za popotnico narisal sončnico; to je lep simbol za vas mlade, mi je naklonjeno dejal.

Prakticistično lekcijo iz Einsteinove relativnostne teorije nam je nevede in nehote v tretjem letniku pri matematiki (ali morda fiziki?) dal Rudi. Na vsak

²¹ In danes ugotavljam, da je Pohanca moja Penny Lane.

način je hotel prepričati Alenko, da ima pri eni konkretni nalogi v kontrolki, ki smo jo pisali, prav on in ne ona. Alenka se, seve, ni dala. Dva, trije, ki smo tisto poslušali, ravno takšni eksperti za tisti predmet kot Rudi, smo ga pričeli hecati, češ, Rudi, daj, no, daj, Alenka bo pa ja že vedela. No, ko smo dobili rezultate, je Alenka, ko je videla Rudijev izdelek, hitro ugotovila, da imata oba prav – vsak s svoje strani (ne sprašujte me, prosim, da naj to pojasnim).

Šport je v odločilni meri zaznamoval moja gimnazijska leta: košarka, roko-met, še posebej pa atletika. Našel sem se na progi 1.000 m, pa tudi na kakšni daljši. Bil sem ves čas med najboljšimi, tudi na regijskih tekmovanjih, a na naših gimnazijskih tekmovanjih nisem nikoli segel po prvem mestu. In mi je tako enkrat Zdenek malo poočital, rekoč, pa daj, no, že zmagaj enkrat! Hja, to ni tako enostavno. Sem pa, ne da bi kakorkoli načrtoval, v tretjem letniku, na jesenskem začetku šolskega leta, dosegel gimnazijski rekord v Cooperjevem testu: v 12 minutah sem pretekel 3.380 metrov (Perota in Rudija sem prehitel za en krog, vse ostale pa za dva ali več – tekli smo na brežiškem nogometnem štadionu). Na koncu mi je učitelj Polde Rovn, ki me je kmalu potem, ko je opazil, da izstopam, začel spodbujati, rekel: »Škoda, če bi vedel, bi te še bolj bodril, še boljši rezultat bi lahko dosegel.« Rekord je zdržal dolga leta.

Naslednjo pomlad smo tekli štafeto 4 x 1.000 m v okviru prireditev ob Pohodu ob žici okupirane Ljubljane. Naš učitelj Polde Rovn je rekel, ko smo se pripravljali na start, Jazo bo tekel zadnjo podajo, on vleče. Pa sem vlek, da kaj. Cilj je bil na Bavarskem dvoru in velikokrat, ko grem tam mimo, se spomnim na tisti tek. S Poldetom Rovnom sva se zelo dobro razumela, saj je v tistih letih nekaj časa treniral artiški rokometni klub, kjer sem igral tudi jaz. Zaradi njegovega odnosa nisem do njega nikoli čutil tiste samoumevne distance, ki jo ima učenec do svojega učitelja; kako lepo se mi je zdelo, ko sem ga poslušal na ljubljanskem radiu, ko je bil gost v kulturni pogovorni oddaji »Brez njih ni športa«. Z obema učiteljema telovadbe smo res imeli srečo. Zelo dober, uvideven in profesionalen trener je bil. Nekoč se je kmalu po pričetku treninga vtilo, da kaj, in smo hoteli iti pod streho; nak, je rekel, če se bo to zgodilo na tekmi (seveda se je, večkrat), je sodnik ne bo prekinil. Kako prav je imel, seveda; in smo se tako navadili igrati z mokro, blatno, težko, izmuzljivo žogo.

In naslednjo jesen smo na občinskem prvenstvu v jesenskem krosu na 3.000 metrov, to je bilo v okviru republiške akcije za popularizacijo atletike, spet tekli med Savo in Krko, kot vsako leto. Tečeva tako Jože Plevnik, klicali smo ga Joco, zelo sva se razumela, letnik za mano je bil, in jaz, z ramo ob rami, povsem spredaj sva, v polnem tempu, tu pa tam si izmenjava kakšno besedo. Proti cilju gremo, še kakšnih tristo metrov, ko naju prehiti Vinko Zupančič iz 4. a. Uf! Ko gledava za njim, mi reče Joco, ves zasopihan, daj,

potegni, prehitil ga, ti ga lahko, jaz ga ne morem. Pogledam ga, presenečeno, a on pokima in me še malo porine z roko naprej. Napnem vse sile in kakšnih petnajst, dvajset metrov pred ciljem Vinka tudi prehitim. Zelo sem bil vesel, z Vinkom si čestitava, in posebej se zahvalim prijatelju Jocotu. Kdo bi še kaj takega naredil?

Tu moram posebej povedati naslednje: dolga leta pozneje, ko smo na našem veleposlaništvu v Skopju, mislim, da je bilo spomladi 2018, kot prvi sploh organizirali srečanje tajnic (in za nami so to prakso prevzeli, hočeš nočeš, tudi nekateri drugi veleposlaniki), sem v klepetu po mojem uvodnem nagovoru naletel na gospodično Plevnik, Jocotovo nečakinjo. Bila je ena od dveh tajnic na nemški ambasadi. Nisem mogel verjeti, ko mi je to povedala, ona pa še manj, ko sem ji pravil o mojem, žal že davno pokojnem prijatelju in kolegu atletu ter njenem stricu. Seveda sva se pogovarjala po slovensko.

Veliko let po gimnaziji mi je Polde Rován dejal, da sem imel gimnazijski rekord tudi na tisoč metrov, ki da je dolgo zdržal. Začudil sem se, saj na tisoč metrov na naših gimnazijskih tekmovanjih nisem nikoli zmagal; vsaj danes se ne spomin, da res bi. Bil pa sem drugi (ali tretji?) na regijskem tekmovanju v Trbovljah, v tretjem ali v četrtem letniku. Je bil pa na eni medalji, ki sem jo dobil, napisan čas 2:52:2. Morda je imel Polde v mislih tisti rezultat, a ga na žalost nisem nikoli utegnil vprašati. Je pa dolgo imel gimnazijski rekord v sprintu na 100 metrov sošolec Miran s časom 11,6 sekund. Pri obojem pa je danes še treba imeti v mislih, da so takrat merili čas ročno, na štoparico, in da ne Miran ne jaz atletike niti nisva trenirala.

V drugem letniku sva s Perotom, ki je tudi tekel na kilometer, sodelovala na regijskem atletskem tekmovanju v Šentjerneju. On je bil tretji, jaz pa četrti. Ko smo se s Poldetom Rovanom v njegovem fičku pripeljali v Brežice, je Perota odložil na železniški postaji, mene, ki bi sicer moral iti peš domov v Pohanco, pa je peljal kar sam: zato, ker si tako dobro tekel, je dejal. Res sva se zelo dobro razumela. Zato sem ga tudi naprosil, da mi je odstopil leseno tablo s košem vred, ko so jih na gimnaziji zamenjali s pleksi tablami. Dolga leta smo jo imeli v Pohanci za igranje košarke, kar na kolovozu zraven naše hiše ...

Skupina sošolcev nas je tista leta dobesedno živela za atletiko in štadion je bil naš, pod mentorstvom Poldeta Rovana (njegov sin Jure se nam je, takrat še kot majhen fant, velikokrat pridružil). Dare je bil nekaj časa predsednik atletske sekcije (ali celo kluba?) in ker je bil edini član, smo ga hecali, da je sam svoj predsednik. Ampak, ko se danes oziram v tiste čase, vidim, da smo bili, pa še nekaj drugih, med drugim Gerjevič – Gero (Ivan?), rekorder v skoku v višino s palico (tudi odličen orodni telovadec), tisti, ki smo postavljali temelje dana-

šnjega Atletskega kluba Brežice, ki je dal vrsto olimpijcev, okrašenih z medaljami (npr. Primož Kozmus, Jure Rovan, Vladka Lopatič ...).

Poseben vidik mojega gimnazijskega športnega življenja je vezan na domačo osnovno šolo. Dve leti, morda celo zadnje tri, sem treniral fantovsko in dekliško šolsko reprezentanco v košarki in rokometu. Zelo zanimivo in poučno je bilo. Na občinskih tekmovanjih smo se tedaj iz povprečne ekipe povzpeli v občinski vrh. Nekoč smo bili s puncami drugi, kar je bilo presenečenje, in tedaj glavni osnovnošolski občinski športni aktivist Darko Šetinc nas je za nagrado povabil v Hotel Turist in vsem plačal kremšnite. Dober človek je bil, velik pedagog.

V tistem času smo tudi v Artičah, na mojo pobudo, če se prav spomnim, ustanovili amatersko košarkaško ligo, v kateri so nastopale ekipe iz okoliških vasi. Vse smo imeli organizirano čisto zares, po pravilih in liga je bila znana daleč naokoli ter je zdržala dobrih trideset let. Na tridesetletnico sem bil povabljen, da zmagovalni ekipi kot častni gost izročim pokal. Liga je prenehala delovati, ko organizatorji tega niso hoteli več početi brezplačno. Razumi, kdor more.

Ob zaključku gimnazijskega pouka smo imeli štiri odličnjakinje, to so bile Alenka, Erika, Erna in Ivanka Novoselič, ki so bile najboljše tudi vsa štiri leta. Z Ivanko je z Velike Doline prišla tudi Darinka Munič, v letniku pa smo imeli še eno Ivanko (Piltaver), drobceno in vedno nasmejana, z velikokrat navihanim pogledom. Vito pa je med tistimi, s katerimi se nisem videl leta. Zadnjič sva se videla, ko je Vlado v Tehniškem muzeju Slovenije v Bistri predstavil eno svojih pesniških zbirk; pred tem pa desetletja ne.

Vlado je bil, kot rečeno, od samega začetka *spiritus agens* razreda, samoumevno se je tako naredilo, nikoli se ni rinil naprej. Prav tako pa je izstopala Alenka. Tudi ona ni nikoli silila v ospredje, a je bila samoumevno tam. Boljših dveh ne bi mogli imeti. Zato še nekaj besed o sošolki Alenki.

Spomladi v prvem letniku so ji ponudili preskok letnika, ker je bila tako izstopajoča. Na to ni pristala z utemeljitvijo, da noče zapustiti razreda, se pravi, vseh nas, naše družbe. Komaj verjetno, a ne? Ko sem jo spomnil na to, mi je povedala, da jo je minulo desetletje Bobi večkrat vprašal, če ji res ni nič žal, da se je tako odločila. Odgovor je zlahka uganiti.

Na šolski proslavi v prvem letniku je na klavir mojstrsko zaigrala Beethovnovo skladbo Za Elizo (od takrat mi je to delo, poleg Mesečeve sonate istega skladatelja, eno najljubših kratkih klasičnih glasbenih del). Profesor zemljepisa Krofl jo je od takrat klical »pianistka« in je nikoli ni nič zares vprašal. A vendar se je učila, da se ne bi zgodilo, da bi bila vprašana in ne bi znala. Tudi

zgodovino se je vedno učila, ker je bil učitelj pač naš razrednik, njega pa ne smeš razočarati. Najbolj zanimivo pri vsem pa je bilo to, da ji ne en ne drug predmet nista bila ljuba, saj je ves čas bila naravoslovno-matematični tip.

Zato sem se v tretjem letniku nekajkrat doma pri njej učil matematiko in je, seveda, zaleglo. Pa je tako enkrat njena mama na roditeljskem sestanku pravila, kako se hodi Jazbečev Jazo učit matematiko k njeni hčerki. Moja mama, ki je stala zraven, pa je dodala: »To je pa moj sin.« Ko sem imel februarja 2024 v Posavskem muzeju predstavitev mojih knjig, je Miran (njen mož) kupil črtice o diplomaciji in zmenila sva se, da sem se v knjigo podpisal kot Jazbečev Jazo ...

Alenka je kot prva iz naše generacije stopila na samostojno pot in orala ledino kot koncesionarka v dejavnosti lekarništva. Petnajst let po zaključenem študiju farmacije je odprla eno prvih zasebnih lekarn v Sloveniji, postavila visoke standarde in naredila izstopajočo poslovno kariero. Dobila je vrsto strokovnih priznanj, npr. Minařikovo priznanje slovenskega farmacevtskega društva, posebno priznanje ob 30. letnici lekarniške zbornice Slovenije, njena lekarna je že več kot dve desetletji nosilka ISO standarda, pa še bi se našlo. Vedno je pravila, da z delom v lekarni živi svoje sanje.

Ker je ves gimnazijski čas pomagala številnim, dajala prepisovati šolske naloge, spodbujala, ni niti malo čudno, da je njena hčerka Maša, jabolko ne pade daleč od drevesa, v gimnazijskih letih prejela posebno priznanje za korekten in pošten odnos do sošolcev in sošolk.

Maturantski izlet smo imeli jeseni 1974, z avtobusom smo se odpeljali v dolino Soče, v Kobarid, nastanjeni smo bili v Hotelu Kanin. Notranji bazen je bil prima in lepo smo se imeli, ostalo je nekaj nepozabnih fotk. Zvečer se je večina zabavala ob glasbi, jaz pa sem v kletni sobi, kjer je bila televizija, do polnoči gledal program. Televizija je bila barvna in prvič sem imel priložnost gledati program v barvah (ne spomnim pa se, da bi sicer bilo na programu kaj posebnega).

Jutro zatem me je precej bolela glava, bil sem kar omotičen. Ko sem naslednje poletje delal voziški izpit za avto, se je ugotovilo, da sem delno barvno slep (nič posebnega, je pa vsekakor zanimivo, tudi po malem zabavno). In sem tako za nazaj ugotovil, zakaj me je takrat tako bolela glava – barv je pač bilo preveč in še premočne so bile.

Enkrat tiste dni smo tudi šli z žičnico na vrh Kanina, v sneg. Po poti od hotela do žičnice pravi razrednik Bobi, ko smo se nekaj pogovarjali: »Veste, pravi standard ni, da si marmelado mažeš na kruh, ampak na sir.« Debelo in nejeverno smo ga gledali. Dosti pozneje sem večkrat sam to poskusil in je bilo res nekaj posebnega.

Za tistim izletom je ostalo več posebnih fotografij, med njimi tudi ena, na kateri Curo, Kapo (Bojan Kaplan) in jaz, rekli so nam Trio Lorenz (čeprav nismo peli), stojimo, da ne rečem ravno poziramo, v skalni strmini in gledamo navzgor, navzdol, naokoli, kakor že kdo. Zanimivo.

Iz tistih časov je tudi spomin, ko smo se enkrat pri pouku z razrednikom pogovarjali o organizaciji nekega dogodka in smo naštevili, kaj vse bi pripravili, tudi sladkarije in pijače. Pa jaz ustrelim kot iz topa: »In še bobi palčke.« In se istočasno zavem, da sem bleknil, česar ne bi bilo treba; no, razrednik, Bobi, se ve, ni niti trenil z očesom. Meni pa je zares odleglo šele pred leti, ko sem v Posavskem obzorniku bral njegovo osmrtnico in je pisalo: Adolf de Costa – Bobi.

Trio Lorenz

Priprave na maturo, imeli smo tri tedne časa za učenje in ponavljanje snovi, sem vzel sila zares in si organiziral učenje takole: vsako jutro sem vstal malo pred šesto, kot da grem v gimnazijo, se pričel učiti malo po šesti, naredil odmor za kosilo in potegnil še naprej do šestih zvečer. Potem sem za oddih šel malo ven, spremljal evropsko košarkarsko prvenstvo (naši so zmagali, kakšna motivacija!) in za fizično sprostitev malo tudi igral košarko doma ali pa v Artičah. Splačalo se, ker sem maturo naredil z odličnim uspehom, o čemer nisem razmišljal, pomembno mi je bilo narediti s čimboljšim rezultatom. Še danes imam tak režim dela in tako delam za tri, ne da bi to pravzaprav posebej opazil.

Maturo sem v bistvu z veseljem pričakoval. Videl sem jo kot zaključek gimnazijskega učenja in pripravo na študij. Oboje se je potrdilo v praksi. Rad bi pa videl mojo zaključno pisno nalogo pri slovenščini. Da vidim danes, kako sem takrat razmišljal in gledal na svet; to bi bilo neprecenljivo. Posebej pa mi je v zvezi z njo ostalo v spominu, danes tej nalogi rečejo esej, ko so nam za navodilo dejali, da naj najprej napišemo osnutek in potem prepíšemo končno verzijo, da bo čista. Osnutek, sem pomislil, kakšen osnutek? Saj vendar vem, kaj bom pisal. Zdaj pa naj dvakrat pišem ali kaj? Ko pa sem malo premislil, sem si rekel, nič, najboljša bo, da malo improviziram in poslušam

nasvet. Napisal sem osnutek, ki je bil v bistvu že zaključna naloga, tu pa tam kaj načrtno prečrtal in podobno, da bo videti kot pravi osnutek, nato pa sem lepo napisal še enkrat in je bilo. Malo sem se le bal, da bi bilo kaj narobe, če bi takoj napisal nalogo kot tako in oddal samo en izvod, brez tistega osnutka

...

Še ena izkušnja mi je prav tako za vedno ostala od mature, je povezana s Prešernom. Ker je bil zahteven in obsežen, sem se odločil, da se bom učenju Prešerna posvetil na koncu, ko obdelam slovenščino. In sem popolnoma pozabil nanj. Ko smo se tistega dopoldneva, maturo sem imel ob enajsti uri, skupaj z Danico, ona je bila za mano (med drugim je bila znana po tem, da je tedanjo uspešnico Butterfly²² preimenovala v »leteče maslo«), pogovarjali v garderobi, reče eden od tistih, ki so bili na vrsti zjutraj ob devetih, da je dobil Prešerna in da je bila kriza. Smrtna zona me obide, ko sem se šele tedaj spomnil, da ga niti pogledal nisem ... Kaj naj storim? Odidem domov? Padem? Pa saj ne morem. Ne smem. In sem se odločil, grem, pa bo, kar bo. Prešerna ni bilo med vprašanji in je šlo zlahka. Bili pa so egipčanska zgodnja poezija (Pesem nosačev žita), kitajska zgodnja poezija (Li Tai Po in Pe Lo Tien, Bila je lepa tisti večer) in Cankar (Tujci, Križ na gori ter Milan in Milena). Danica, ki je pri slovenščini sedela točno za mano, se je v gimnazijo iz Krškega vozila z avtobusom, tako kot tudi Jadranka; če se prav spomnim, je bila tudi Irena kot doma na tistih avtobusnih linijah. Veliko skupnih točk nas je povezovalo križem kražem.

Izkušnja: Ko se soočiš z na videz nepremostljivo zadevo, usodno, ko gre za biti ali ne biti, stisni zobe, ostani hladnokrven, napni sile in možgane, pa tudi psiho in čustva, in pojdi naprej, nikoli se ne smeš predati. Nikoli. In čez osem let mi je ta izkušnja prišla zelo prav: protizakonito in z novinarsko diplomom že v žepu sem bil kot absolvent obramboslovja poslan na petnajstmesečno doslužitev vojaškega roka, kam drugam kot spet v Štip, kjer sem bil poldrugo leto poprej (če vse skupaj zelo poenostavljeno zapišem). Nisem imel nobene možnosti (celo pomislil sem za hip, da bi emigriral, ob tolikšni krivici). No, izšlo se je v redu, za mene, seveda, in lokalna spletkarja je padla v vodo. Mislim, da v življenju nisem imel bolj zahtevne preizkušnje. No, in dvajset let pozneje pa sem kot državni sekretar pristal na ministrstvu za obrambo. Čez sedem let vse prav pride. In poldrugo desetletje pozneje sem kot šesti slovenski veleposlanik pristal še v Makedoniji; na generalštabu so mi organizirali obisk kasarne v Štipu, župan pa mi je podelil status častnega občana.

²² Metulj

Tisti mesec junij je bil vesoljski. Proti koncu meseca se je tako vse zgodilo na moj rojstni dan: na že itak poseben dan smo imeli podelitev maturantskih diplom, zraven pa sem dobil še plaketo za športne uspeha v času gimnazijskih let. In še pred to slovesno podelitvijo smo imeli sprejem novih članov v zvezo komunistov; članske knjižice nam je podeljeval občinski sekretar, moj nekdanji osnovnošolski ravnatelj. O tem moram napisati nekaj stavkov več.

Proti koncu tretjega letnika gimnazije me je ravnatelj poklical na pogovor. Predlagal mi je sprejem v zvezo komunistov; da sem dober in zavzet učenec, da sem deloven in skrben ter da sem lahko za marsikoga vzor. To mi je godilo, a članstvo pa mi ni šlo v račun. Pa niti nisem imel kakšnega zelo konkretnega argumenta. Nekako sem se uspel izmazati, da ni silil vame. No, ko je isto seanso ponovil leto dni pozneje, skorajda nisem imel izhoda in sem pristal. K temu je zraven podobe idealov (poštena in pravična družba in podobno, kar se je dalo zlahka verjeti in sem bil med tistimi, ki smo to vzeli zares) tudi vplivalo dejstvo, da sem šel študirat novinarstvo in da so takrat, vsaj neuradno, pravili, da je Fakulteta za sociologijo, politične vede in novinarstvo »rdeči faks« (nikoli kot študent nisem imel tega občutka). In kot vmesni stavek dodajam: saj vemo, tudi tri velike abrahamske religije (krščanstvo, judovstvo in islam) prisegajo na enake vrednote: dobrota, pravičnost, poštenje, spoštovanje, bratstvo, solidarnost ... praksa pa je povsod takšna, kakršna pač je. Šestnajst let pozneje, spomladi 1991, smo Slovenci v Beogradu, bil sem zaposlen v zveznem sekretariatu za zunanje zadeve, kolektivno dvignili članske izkaznice, jaz pa sem pozneje v Krškem občinskemu sekretarju Viliju povedal, da izstopam. Žal mi je le, da nisem obdržal članske izkaznice za spomin – kot tudi nisem obdržal za spomin vojaške knjižice, v njej sta bila zraven izjave majorja iz poveljstva divizije, da sem zaključil vojaški rok, celo dva žiga, da bo ja držalo ...

Kolektivno pa smo zato dvignili članske izkaznice, da ne bi vodstvo ministrstva izvedlo kakšnih sankcij proti nam. Slovenski diplomati smo bili tedaj vir dragocenih informacij za naše politično vodstvo o tem, kaj jugoslovanska veleposlaništva poročajo z vseh strani sveta o naših prizadevanjih za osamosvojitve; teh informacij se nikjer drugje ni dalo dobiti. To je diplomacija.

Moje zadnje srečanje z gimnazijo je bilo konec avgusta 1975, ko sem šel dvignit maturantsko spričevalo. Bil sem na pogovoru pri ravnatelju in med drugim me je prepričeval, naj se vpišem na tedaj novi študij obramboslovja. V študijskem letu 1975/76, jaz sem bil že vpisan na novinarstvo, so na Fakulteti za sociologijo, politične vede in novinarstvo odprli študij obramboslovja (pa tudi v Zagrebu, Beogradu in Sarajevu). Nisem mu mogel ustreči, saj je bilo novinarstvo moja desetletna opredelitev, želja in cilj.

No, nikoli pa nisem prišel do tega, da bi mu povedal, da sem pa pozneje na nek način le upošteval njegov predlog: Jeseni 1979, ko sem bil že absolvent novinarstva, sem se vpisal v tretji letnik obramboslovja (izpite za prva dva letnika so mi priznali). Iz novinarstva sem diplomiral poleti 1981, iz obramboslovja pa jeseni 1983. Najbolj zanimivo pri tem pa je, da me je obramboslovje na nek način potisnilo v eno največjih preizkušenj v mojem življenju. Ta je daleč presegla tisto, v bistvu nedolžno dogodivščino na koncu osnovne šole (čeprav pogovor pri ravnatelju na štiri oči, ki me je sicer kmalu zatem peljal v Dobovo, kjer smo nastopili z igrico Tajno društvo PGC, imel je renault 8 in je bil znan po hitri vožnji, niti malo ni bil prijeten, daleč od tega). Povezana je z mojim dvakratnim služenjem vojaškega roka in sem jo predstavil malo prej.

Ves gimnazijski čas (pa tudi prej in pozneje, seveda), sem užival brezmejno podporo in zaupanje staršev. Verjeli so vame in to se ne dá opisati, ne tedaj ne sedaj. To je bilo prekrasno darilo.

Bil sem med tistimi nekaterimi, ki nisem kadil, pil in ponočeval. To je še danes moj način življenja. Vzdržujem osnovno telesno kondicijo, telovadim in rad plavam, kadar imam priložnost za to. Razkošne Lennonove frizure nimam več, jasno, vse ostalo pa je ostalo.

In vsa štiri poletja sem po mesec dni tudi delal v krški tovarni celuloze in papirja, prvi dve sezoni na lesnem prostoru. To je bilo najtežje delo, najbolj naporno in umazano. Med drugim sem se spoprijateljil z malo starejšim Feliksom, Romom, dobro sva se razumela. Ko sem kakšno desetletje kasneje postal direktor administracije v tej isti tovarni, je Feliks še vedno delal tam. Večkrat sva se pogovarjala in se, kakopak, tikala kot prej. Pozneje sem slišal, da ga je njegov direktor enkrat precej hudo okregal, kako neki si dovoli tikati tako velikega direktorja ... vesel sem za najino izkušnjo, Feliks, in ti želim vse dobro.

Skratka, gimnazijsko obdobje se je izteklo in generacija je dozorela ter odšla po svojih poteh. S tem tudi končujem moj spominski zapis, čeprav je utrinkov še nešteto, dovolj za tkanje nove Rimske ceste.

Naše leto 1975 pa se je pri meni sklenilo z romanco, ki je prerasla v roman.

Irena Kastelic, por. Dvoršek

Spomin na gimnazijska leta

Irena, november 2018

Letos praznujemo 50 let od zaključene mature na Gimnaziji Brežice.

Na preteklih srečanjih oz. obletnicah mature je padla ideja, da bi izdali knjigo naših skupnih spominov na gimnazijska leta. O štirih letih skupnega bivanja in učenja, o raznih zanimivostih in vragolijah, ki smo jih uganjali v tistem obdobju.

Ko sem začela razmišljati o tistem obdobju, me je kar stisnilo pri srcu, kaj naj napišem. Potem sem začela razmišljati in počasi se mi je razgrinjalo tisto obdobje, ne v detajle, temveč bolj kot ena splošna slika našega razreda.

Težko se je spomniti vsega, kar se je dogajalo v tistih štirih letih. Sprašujem se, kdo sem bila takrat, kako je dihal naš razred s profesorjem Adolfom de Costo-Bobijem.

Ko smo se 1. 6. 2024 dobili, da bi obudili spomine na tista leta in debatirali o tem, se je Franci Curhalek pohvalil, da se še vsega spomni. Ko sem ga vprašala, kako se mene spomni, je utihnil, se zamislil in rekel: »Ti si bila preveč resna«. Res sem bila resna, tako sem delovala na zunaj. Sicer pa sem bila tiha, mirna, vase zaprta mladostnica, ne preveč družabna. To so bila čustveno razburkana najstniška leta, v katerih se je hudo ponesrečil moj oče in komaj ostal živ. Bilo je zame težko obdobje, ki je se je pričelo v 2. letniku gimnazije.

V razredu je bilo večinoma živahno, predvsem, ko se ni pisalo ali ni bilo spraševanja. Fantje spredaj (Vlado, Mik, Franci, Bojan, pa tudi ostali) so nagovali profesorje in se včasih pogajali z njimi glede spraševanj. Padale so razne pripombe in dovtipi, ob katerih smo se lahko nasmejali. Da omenim še naše tri odličnjakinje Alenko, Eriko in Erno, ki so vedno blestele, včasih pa tudi pomagale drugim, ki smo se mučili pri spraševanju in brskali po možganih, če bi se česa lahko spomnili.

Veliko se je dogajalo v razredu, pa tudi na poti v šolo in iz nje. V toku dogajanja izven šole so bili predvsem tisti sošolci in sošolke, ki so se vozili z vlakom in hodili peš na postajo in iz nje. Na vlaku je bilo marsikaj zanimivega. Sama sem se vozila z avtobusom in nisem bila del tega dogajanja. Se pa spomnim naših skupnih izletov na Lisco, v Bovec in na koncu 4. letnika v Poreč, kamor smo šli sošolci v lastni režiji. V Poreču sem se stiskala v majhnem šotorčku s svojo ljubeznijo in sedanjim možem. Še vedno se kdo zasmeji ob spominu na tiste dni, češ, kaj se je tam notri dogajalo.

Še vedno pa mi je žal, da se nisem mogla udeležiti maturantskega plesa. Bili so pač takšni časi, da so bile prioritete moje družine drugačne.

Dinamika našega razreda se je spreminjala, ko smo dobili novega sošolca ali ko nas je kdo zapustil. Najbolj se spomnim prihoda Vlada, ki je doprinesel k živahnosti in glasnosti v razredu. Ko je odšel Darko, smo ga vsi pogrešali. Spomnim se občutkov strahu in sočutja, ko je zbolela Danica. Pa presenečenje, ko je zanosila Jadranka.

V tem obdobju so se stkala prijateljstva, večja ali manjša. Bilo je smeha in razočaranj, simpatij in antipatij, jeze in veselja. Najbolj sem bila povezana z Ivanka Piltaver, s katero sva največkrat sedeli skupaj in kasneje skupaj študirali socialno delo. Žal nas je veliko prezgodaj zapustila. Pred njo pa veliko prej Danica Metelko, pa tudi naš Pero, igralec Slavko Cerjak.

Po končani gimnaziji smo se razpršili po različnih fakultetah, si ustvarili vsak svoje življenje.

Morda se ne bi več poznali, če se ne bi vsako leto srečevali na obletnici mature, za kar sta najbolj zaslužna Zdenko in Dušica. Pa seveda vsi, ki prihajajo na ta srečanja. Morda smo zaradi tega res nekaj posebnega.

Po končani gimnaziji sem se vpisala na Višjo šolo za socialne delavce v Ljubljani in jo uspešno končala. Kasneje, ob delu, pa tudi Fakulteto za socialno delo, saj fakultete takrat, ko sem redno študirala, še ni bilo.

Zaposlena sem bila na Centru za socialno delo v Krškem, od tega zadnjih devet let kot strokovna delavka v Kriznem centru za otroke in mladostnike v Krškem.

Darinka Munič

Moji gimnazijski spomini

Kaj naj napišem?????

Darinka, jeseni 1974

Groza, kot za vsak esej, ki smo ga pisali bodisi za domačo nalogo ali šolsko pri predmetu slovenski jezik s književnostjo. To mi res nikoli ni šlo od rok, tako še danes ne.

S sošolko Ivanko (Novoselič) sva se na Gimnazijo Brežice vpisali iz Osnovne šole Velika Dolina, vaške šole, kjer so nas, kljub temu, da sva obe bili odličnjakinji, Ivanka sploh super odličnjakinja, strašili, da je gimnazija zelo težka in da je vprašanje, ali in kako nama bo tam uspelo. Tako sem že s tem strahom in neprijetnim občutkom, kot vaški otrok, začela z obiskovanjem pouka na Gimnaziji Brežice.

Bili sva vozački, avtobus je iz našega kraja le trikrat dnevno vozil v občinsko prestolnico. Imeli pa sva srečo, da sva obe prišli v 1. b razred, ki je bil mešanica mestnih in vaških otrok. V oddelku je bilo enako število fantov kot punc, vsi so bili izredno prijetni in nikoli se nisem počutila manj vredna. Ta občutek se je pojavil le takrat, ko smo imeli kakšno popoldansko aktivnost ali šolski ples, ki se ga zaradi možnosti prevoza nikoli nisem mogla udeležiti in sem bila tako prikrajšana za bolj sproščene druženja s sošolci.

Gimnazijska leta so bila zame zelo lepa izkušnja, v razredu smo imeli nekaj izredno pridnih in nekaj zelo iznajdljivih sošolk in sošolcev, ki so nas večkrat rešili take ali drugače neprijetne izkušnje, kot je spraševanje profesorja na nepravi dan ...

Gimnazijska leta so mi ostala v spominu tudi po tem, da so bili profesorji, predvsem ravnatelj profesor Marjan Gregorič (Georg smo ga klicali), res avtoriteta.

V lokale nismo smeli zahajati, a smo tudi tam kdaj „zalutali“, kot na primer enkrat v separe Turist hotela, kjer nas je zalotil naš dragi Georg in natakarku zabičal, da nam ne sme postreči.

V prvem letniku sem se prvič srečala tudi z negativnimi ocenami, saj sem se npr. pri matematiki in kemiji ter biologiji počutila tako, kot da sem prišla iz drugega planeta. Snovi, ki so jih podajale profesorice, nisem razumela in sem potrebovala kar nekaj časa, da sem prišla »not“ in vsebino razumela. Potrebno je bilo kar nekaj sedenja in učenja, a se je splačalo. Ocene sem popravila in moja samozavest se je počasi dvigovala.

Vesela in ponosna sem, da sem članica generacije 1971/75, razredne skupnosti b.

To je bil tudi čas prvih simpatij in ljubezni.

Bili smo generacija, verjetno edina, ki je imela kar dva maturantska izleta. V okviru šole smo v začetku 4. letnika, z razrednikom prof. Adolfom De Costa – Bobijem, odšli na tridnevni izlet v Bovec, na Kanin in v dolino Soče. Po maturi pa smo v lastni organizaciji, brez razrednika, z vlakom iz Dobove odšli na deset dnevno kampiranje v Materado v Poreč. To je bil čas, ko smo spletli, bolj ali manj trdne trajne vezi, ki bogatijo naše življenje.

Upam, da mi sošolec Vlado Vilman ne zameri, če citiram del njegove pesmi Sotočje, v kateri v pesniškem jeziku tako opiše te čase:

Rad vedel bi...

*„ rad vedel bi,
so tam še tiste gimnazijske klopi,
ki poznale vse so naše radosti,
dvome in skrbi,
ko prvič smo se poljubili,
prvič kupico pelina spili,
življenje začutili...
bilo je lepo, kdaj grenko,
ponovilo se ne bo,
le spomini so,
čeprav že pol stoletja je prešlo...”*

V četrtem letniku smo se morali odločiti, kam po maturi. Vedno sem si želela delati z ljudmi in tako me je pot odnesla na študij socialnega dela v Ljubljano. To je bil v tistih časih visokošolski študij, pozneje pa sem ob delu končala univerzitetni program.

Takoj po zaključenem študiju sem se zaposlila na področju socialnega varstva, na Centru za socialno delo v Brežicah, kjer sem delala na različnih področjih, z ljudmi, ki so se v vsakdanjem življenju soočali z različnimi težavami in stiskami in jim pomagala pri iskanju rešitev. Delo sem rada opravljala, čeprav je bilo velikokrat zelo stresno, težko, zlasti, ko je bilo potrebno sprejeti odločitev, ki je pomembno vplivala na njihovo nadaljnje življenje.

Najbolj sem se razbremenila, in tako še vedno, v dobri družbi, večkrat tudi v družbi prijateljev iz skupnih gimnazijskih dni, ter delu v ljubiteljski gledališki dejavnosti, kjer sem aktivna še danes. Dejavna pa sem tudi na področju prostovoljnega dela. Veliko mi pomeni družina, predvsem hči Neja.

Vlado, Brane in Bojan, 30. obletnica mature, 2005

P **Razgibani in raznoliki gimnazijski spomini**

Darko, november 2019

Zdravo!

Sošolci in sošolke, gimnazijke in gimnazijci 1. b razreda Gimnazije Brežice – generacija 1971-75, bralci knjige.

Ko sem tole zapisoval, je minilo 12 mesecev, kar smo se 21. 10. 2023 dobili na druženju v Radečah. Sledili sta druženji v Podbočju dne 1. 6 in 23. 11. 2024. Zakaj navajam prijateljska srečanja? Zato, ker se po opravljeni maturi dobivamo vsako leto vsaj enkrat, pogosto dvakrat, kar je zelo, zelo redko. Vračam se v Radeče, tu je padel sklep, da za 50. letnico mature izdamo knjigo v spomin na naša hudo-mušno preživeta srednješolska leta. Bilo nam je lepo.

Dijak 1. b razreda sem postal z zamudo, šesti dan pouka. Zakaj? Ob vpisu v Gimnazijo Brežice smo morali navesti, kateri drugi jezik želimo poslušati: nemščino ali francoščino. Na prijavi sem izpolnil kot drugi jezik nemščino. Ni mi uspelo. Takrat je bila navada, da za dosego zelenega cilja vključiš »zvezo«. Ne posredovanje prve ne druge ni prineslo spremembe. Vpisan sem bil v 1. a razred – »francoski«. No, pa ni dolgo trajalo. Bil je ponedeljek, druga ura, predmet biologija, profesorica je predlagala, da kdor ima kakšno dobro zgodbo s počitnic, vezano na predmet, naj jo predstavi. Sošolec dvigne roko, vstane in pove zgodbo o sosedu, dojenčku in kači. Govoril je zelo doživeto, kar me je sililo na smeh, a sem se še lahko zadrževal. Sledila je ura francoščine. Profesorica je takoj po vstopu v razred istega sošolca vprašala po imenu in priimku. Fanta je zmedla s takojšnjim vprašanjem in še bolj z desno roko, iztegnjeno proti oknu. Odgovoril je: »C'est une fenetre«. Padel sem v nemogoče dolg smeh. Nikoli mi ni bilo jasno, zakaj? Ali je bilo povezano s prejšnjo pripovedjo? Ne vem! Profesorica jezno: Nehaj! Nisem. Ker ne neham, jo še bolj jezim, razkačena zakriči: »Ti ne boš več hodil na moje ure!«.

Zgrabi me za roko: Greva takoj k ravnatelju! Do pisarne sem se nekako umiril. Tu počakaj! Vstopi. Za sabo zapre vrata. Zagrabi me panika, kaj bo zdaj, kaj če me ravnatelj vrže iz šole? Po kratkem času vidim nagibanje kljuke

in slišim odpiranje vrat. Popolnoma prestrašen si mislim, zdaj sem jaz na vrsti pri ravnatelju. Profesorica še vsa »razkurjena« zapre vrata za sabo. No, pa sem brez zagovora »odletel«, si mislim. In nekje v daljavi slišim: »Ravnatelj se te je usmilil, peljem te v b razred«. Hitro se pomirim in že hodim ves razbremenjen po hodnikih in stopnicah za profesorico. Še vedno jezna z ihto potrkva na vrata učilnice. Razred je bil pri pouku slovenščine. Vstopi v razred. Jaz za njo. Vsi me začudeno gledajo. Obrne s k razredu: »Tega sem vam pripeljala, da ga ne vidim več pri svojih urah!« Profesorici pa: »V zbornici bo ravnatelj vse razložil.« in odvihra. Začuden sošolci se spogledujejo. »Sedi zraven Curhaleka!« Sedem v drugo klopi, v vrsti pri oknih. Vidim, hudomušen pogled in skriti nasmeh, zadržuje se. Takoj sva se ujela. Vpraša me: »Kaj si ga?« Bil je preglasen. Profesorica grozeče: »Curhalek, zdaj boš pa ti nadaljeval!« Tako sem nepričakovano dosegel »nemški« razred. Do konca mojega prvega dne pouka v 1. b smo že postali ne samo sošolke in sošolci, ampak tudi dobri prijatelji, kar smo še danes.

V prvem letniku je bila ocena za likovni in glasbeni pouk enotna. S profesorjem glasbenega pouka se nisem najbolje ujel. Spraševanje je prihranil za zadnji uri. Na vrsto sem prišel prav zadnjo uro. Na poziv profesorja vstanem! Nisem bil najbolje pripravljen, a upal sem, da bom dobil oceno dobro. Profesor reče: »Ker bolj malo znaš, te ne bom spraševal. Pri meni imaš eno! Si že dobil oceno iz likovnega? Ne! Takole se bova dogovorila: če dobiš 5 ali 4, ti priznam skupno oceno dobro, drugače bom zahteval nezadostno.« Naslednji dan smo imeli predzadnjo uro likovnega. Profesor Kugler stopi v učilnico in začne ocenjevanje. Kakšno? Pokliče prvega sošolca po imeniku v redovalnici, naj mu prinese pokazat svoje izdelke. Kakšne izdelke, se sprašujem? Franci mi prišepne: »Imaš?« Jaz nazaj: »Kaj?« »Ja, pet slik ali risb različnih stilov.« Nekaj sošolcev nas je pozabilo na to nalogo. Kaj bo zdaj? Po koncu ure profesor vstane: »Kdor do danes ni izdelal naloge, ima možnost do naslednje ure (bila je zadnja v šolskem letu), ali pa naj pripravi tehten razlog, zakaj mu ni uspelo izdelati risb.« Moram reči, da sem si močno oddahnil. Na ostalih urah tistega dne sem samo razmišljal, kaj bom narisal. Po končanem pouku smo imeli košarkarsko tekmo šolske lige proti četrtem razredu, ki je tisto leto veljal za najboljšega. Kljub temu, da smo bili mlajši, smo bili zagreti športniki in smo se borili do zadnjih atomov moči. Takrat se je košarka še igrala na dva polčasa. V drugem polčasu stečem v kontro za žogo. Žoga je bila prehitra. Prehiter sem bil jaz. V upanju, da se ustavim, z desno roko zagrabim za nosilni drog pod košem. Zavrti me okoli droga in roka mi poči. Kaj zdaj? Močno me boli. Sošolci me prepričajo, da grem takoj v bolnico. Slikanje pokaže zlom kosti nad zapestjem. Dobim gips in tablete proti bolečinam. Grem domov. Bolečina se stopnjuje. Niti pomisliti ne morem, da bi roko premaknil, še manj pa, da bi kaj narisal. Naslednji dan zadnja ura likovnega. Sedem za klop.

Profesor kliče zamudnike, pridem na vrsto: »Petauer, prinesi, kar imaš.« Vstanem: »Nimam risb.« »Kakšen imaš zagovor?« V upanju, da se izvlečem, dvignem desno roko s svežim gipsom. Profesor pa: »Više jo dvigni!« Obrne se k razredu: »Vidite, to je tehtni razlog. Sedi, pet!« Nesreča lahko prinese tudi srečo! Bolečina v roki je takoj popustila.

Drugi letnik, prvi dan pouka, prva ura, predstavi se nam novi sošolec Vlado. Danes bi temu rekli čista dodana vrednost! Prvi letnik je končal na Gimnaziji Jesenice.

V prvem nadstropju je bila velika odprta avla, povezovalni del med staro in novo stavbo gimnazije. Tu so se križali razredi, ko so prehajali iz učilnic starega v novi del. Tu so se odvijali kulturni dogodki in šolski plesi. No, postavljeni pa sta bili tudi dve »ping pong« mizi. »Ping pong« se je igral pred začetkom pouka, po koncu pouka. Mizi sta bili največ zasedeni med odmori. Kadar smo imeli pouk v učilnici, ki je bila blizu vhoda v avlo, smo si že pred koncem ure namigovali, kdo bo prvi stekel, da rezervira mizo. V prvem letniku nam je manjkalo izkušenj in nismo bili najbolj uspešni. Drugi letnik, druga pesem. Kadar se par odloči, da bo med odmorom odigral igro, mizo tudi dobi.

Imeli smo zelo dobro opremljene kabinete-učilnice za pouk biologije, kemije, tujih jezikov, fizike in tehnike. Nekega dne smo imeli pri predmetu kemije vaje iz izdelave in predelave polivinilklorida (PVC). Na laboratorijski mizi je po dva dijaka čakal velik steklen kozarec, poln nekaj mm debelih PVC kroglic. Hitro smo ugotovili, da so odlično strelivo za »pihalnike« (cevi kulijev). Tisti dan se nihče v razredu ni mogel skriti PVC-jevkam. Razposajeni smo bili predvsem fantje. Nihče ni želel zaostajati. Pri vsaki uri je kdo sprožil pihalik in vrtinec se je začel. Do konca pouka je bilo nekaj učilnic in stopnišče polno kroglic. Seveda je profesorica Hladnik takoj vedela, kdo je krivec. Na stopnišču je stopila pred nas: »Tega od vas nisem pričakovala.« Z očitajočim pogledom nas je ohladila in odšla. Prej vsi korajžni, kdo bo koga večkrat in bolj zadel, smo s sklonjenimi glavami vrnili kroglice, ki so nam še ostale.

Bliža se začetek tretjega šolskega leta, slaba dva tedna do začetka pouka, oče pride domov: »Selimo se v Ljubljano, ti boš nadaljeval šolanje na Gimnaziji Poljane.« Jaz: »Kako?« Oče: »Sem se že vse dogovoril z ravnateljema, jutri se greva predstaviti v Ljubljano.« Tako sem na hitro zapustil Brežice in moje sošolke in sošolce b razreda 1971–75 brežiške gimnazije. A tu se zgodba, kot rečemo, »hvala Bogu«, ne konča.

S šolskim letom 73/74 sem vstopil v 3. d razred Gimnazije Poljane. Dijakinje in dijaki b in d razreda so bili in so moji sošolci. Vesel sem vsakega srečanja.

Oba razreda je krasil velik športni duh. Zaključili smo tretji letnik. Obiščem Vlada, z mano je sošolec Andrej (Ribič) iz d razreda, ki je prej obiskoval osnovno šolo v Krškem. Poznal je sošolce in sošolke, ki so prihajali iz Krškega. Debatiramo o vseh mogočih stvareh, nakar Vlado predlaga športne igre med razredi: brežiški, jeseniški in ljubljanski. Imel je že izkušnje z organizacijo športnega srečanja med brežiškim in jeseniškim razredom. Seveda sva bila takoj za. Prvi dan četrtega letnika idejo predstaviva sošolkam in sošolcem d razreda in seveda naletiva na odobravanje. Predstavniki razredov hitro uskladimo športni del srečanj: košarka, rokomet in mali nogomet. Ne mine dober mesec pouka, sobota, zgodnja jutranja ura, in že smo v vlaku na poti v Brežice. Doživimo čudoviti sprejem celega 4. b razreda.

Gimnazija Brežice v letu 1974 še ni imela telovadnice, danes rečemo športne dvorane. Od železniške postaje gremo skupno v telovadnico Osnovne šole. Vsi naspidirani se pripravljamo na prvo tekmo, košarko. Domačin, b razred, ima organizirano navijaško skupino. Gosti, d razred, je sam. Kljub temu, da sem bil prepričan, da bomo to tekmo dobili, zgubimo. Tekmo v rokometu odigramo na zunanjem igrišču pred Gimnazijo. Po mojem pričakovanju jo zgubimo. Takrat je bil v Sevnici, Krškem in Brežicah rokomet na višku. Rokometne ekipe so visoko kotirale v republiški ligi. Sledi mali nogomet in še tu zgubimo. Pa kaj! Šport nas druži. Gostitelji nas povabijo na popoldansko druženje v odprtem bazenu Čateških toplic. Za nas »vau«. Bil je praktično prazen, cel za nas. Kot veliki prijatelji se pozno zvečer razidemo na železniški postaji Brežice. Vagon je bil prazen, kljub utrujenosti razposajeni, poležemo vsak na svoji klopi. Na glas komentiramo preživeto soboto tudi s: če ne bi ti tam »zajebal«, bi zmagali. No, pa pride povratno srečanje na Gimnaziji Poljane. Tudi ta še ni imela primerne telovadnice za igro košarke. Košarko smo zato odigrali v telovadnici Pedagoške Gimnazije. Oboji smo se zelo zagreto borili za zmago. Rokomet in nogomet smo odigrali na športnem igrišču na Viču. Ne spomnim se več rezultatov v Ljubljani. Za vse nas je bilo važno druženje, v kolikor pa je bil zraven še šport, pa je bilo toliko bolje.

*Udeleženci športnih iger v Ljubljani, 1974,
4. b in 4. d razred Gimnazije Brežice in Poljane*

Erika Povh, por. Jesenšek

Spomini na gimnazijska leta

Erika, november 1990

*Maturantski izlet Bovec,
jeseni 1974,
Danica, Erika, Milan in Erna*

Koliko spominov, koliko nepozabnih trenutkov je ostalo na štiri skupna leta. Nekateri so zbledeli, veliko pa je še vedno živih po petdesetih letih. Ne morem verjeti, 50 LET. Resnično se jih rada spominjam, se vračam z mislijo v ta lepa skupna mladostna leta. Veliko smo preživeli v tistih štirih letih, naj nekaj podelim z vami.

Ura biologije. Upam, da se še vsi spomnite, da smo učili o marsičem, pa tudi o dvoživkah-žabah, ki smo jih pri pouku tudi secirali. In te žabe-žive smo morali sami prinesiti v šolo. In te žabe so skakale po garderobi, seveda so jim pomagali še fantje, dekleta pa smo vreščale, saj to so sošolci želeli, a ne?

Odšli smo tudi v Ljubljano, mislim, da v opero. Seveda z vlakom, zunaj je bilo že mrzlo. Vožnja je kar nekaj časa trajala, na vlaku je bilo toplo, seveda smo plašče odložili. In glej smolo, sošolci so ukradli plašč. Posodili smo ji svoje jopice, da je ni zeblo. In potem presenečenje. Ko smo se vračali domov, je sošolka na vlaku dobila plašč nazaj.

Pri uri slovenščine, posebno pri suplencah, smo radi čitali Dekameronu. Upam, da se tega spominjate in kako smo se zraven hihitali.

V četrtem letniku smo se za vikend podali v Bovec. Do Ljubljane z vlakom, nato pa z avtobusom. Vendar v avtobusu nismo bili sami, bili so še drugi udeleženci tega izleta. Ojoj, sami starejši, ki so morali prenašati naše vragolije od Ljubljane do Bovca, vendar se ne spomnim, da bi se pritoževali, očitno so imeli dobre živce.

In nato še končni izlet po maturi v Poreč za deset dni. Nepozabno. Od Krškega do Pazina smo potovali od polnoči do jutra z vlakom. Bila je nepopisna gneča, vsi kupeji zasedeni, z vso svojo prtljago, ki smo jo potrebovali za kampiranje, smo preživeli na hodnikih. Ko smo prispeli v Pazin, pa smo nadaljevali pot proti Poreču s čudnim pošgarskim avtobusom, kjer se je kadilo in prašilo, pa še vroče je bilo. Nismo se pritoževali. Potem pa deset nepozabnih dni morja, druženja, plesa...Nepozabno.

*Maturantski izlet Bovec, jeseni 1974,
Ivanka P. in Zdenko*

*Mik in Bojan D., junij 2015,
40. obletnica mature*

Gimnazijski spomini

Niko, november 2019

Nikoli nisem maral pisati spisov, sploh pa ne takšnih, katerih naslovi so zahtevali bolj izpovedne vsebine in sajenje rožic. Najhuje je bilo to, da smo jih morali na glas čitati. Seveda, če te je profesorica izbrala. In nekaj izbrancev je določila vsak četrtek, na preduri. Da bo mera polna, sta v klopi v prvi vrsti sedela Vlado in Pero, ki sta za njenim hrbtom »afne guncala« in, vsaj meni, še bolj grenila branje, ki sem ga že tako sovražil. Zato je bila z moje strani sprejeta logična odločitev – večinoma sem četrtkove predure slovenščine prešprical.

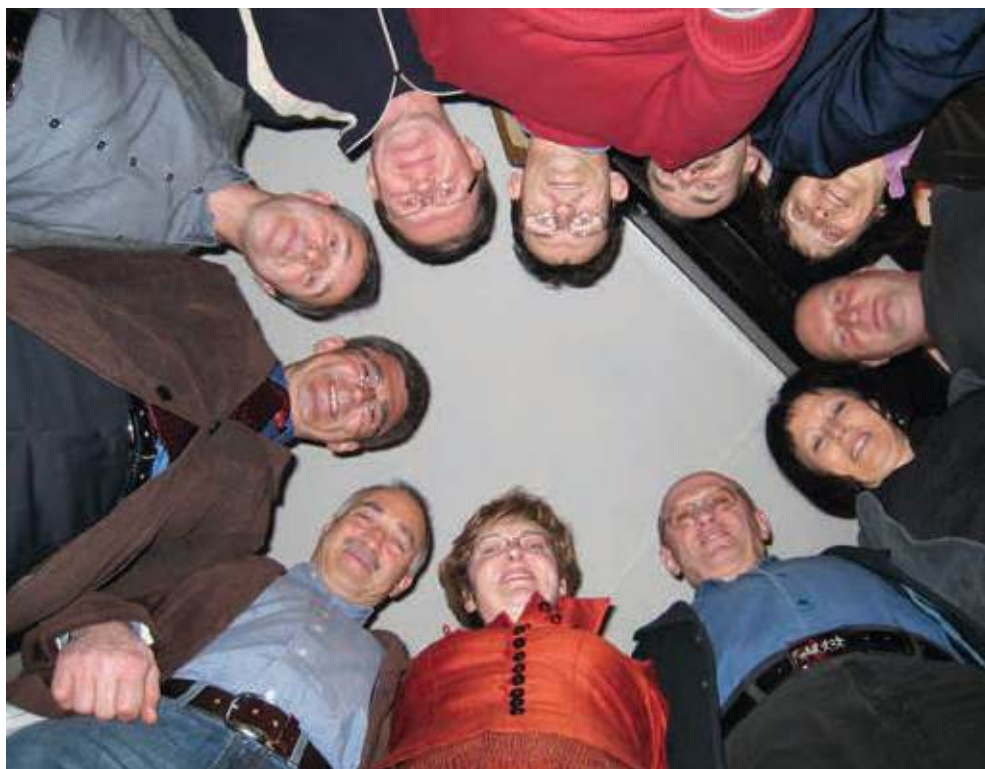
Takšen uvod sem napisal zato, ker sem bil resnično odločen, da o gimnazijskem obdobju ne napišem ničesar. Pa ne zato, ker ne bi bilo enkratno, neponovljivo in nepozabno, ampak enostavno zato, ker mi že od nekdaj pisanje težko pade. Vendar sta nas Jazo in Duša tako močno pregovarjala (torej nisem bil edini), da sem si rekel – no, pa naj bo.

Veliko zanimivega se je zgodilo v tem obdobju, a omejil se bom le na dve dogodivščini, obe povezani z našim profesorjem fizike Ivanom Novakom.

Bila sva člana ekipe Rokometnega kluba Brežice. Rokomet je bil zelo popularen šport v Brežicah, saj je ekipa igrala v prvi slovenski rokometni ligi. Veliko časa smo preživeli skupaj, tako na treningih, pripravah in na tekmah. Bili smo kot velika družina. In tako je Ivan kot mlad profesor prišel poučevati na Gimnazijo Brežice. Bil je profesor fizike in prvič je bil njegov predmet, fizika z astronomijo, na predmetniku v drugem letniku. Že od začetka mi snov ni najbolj ležala, padle so prve slabe ocene, a nisem bil preveč v skrbeh, saj sva se z Ivanom dobro poznala iz kluba in sem si mislil, da se bo vse že dobro izteklo. Pa se na mojo grozo ni. Na prvi redovalni konferenci mi je primazal opomin. Kaj hujšega, glede na najino poznanstvo, pa še očetu sem moral dati v podpis obvestilo o nezadostni oceni. Seveda je sledila kazen. Do konca šolskega leta oz. do poprave negativne ocene mi je prepovedal igrati rokomet. To me je zelo prizadelo, a tudi vzpodbudilo, da sem oceno precej hitro popravil in v nadaljevanju s fiziko nikoli več ni bilo problemov.

Drugi dogodek, povezan z Ivanom, pa se je zgodil v četrtem letniku. Bil je 23. maj 1975, športni dan in šli smo plavat v Čateške toplice. Jaz sem že imel voziški izpit, nisem pa imel avta. Po drugi strani pa je Ivan že imel avto – stoenko, ni pa imel še voziškega izpita. Ker sva se dobro poznala, je padla odločitev, da bom jaz vozil njegov avto tja in nazaj, seveda z Ivanom na sovoznikovem sedežu. Tako se je tudi zgodilo, vendar samo v eno smer. Po celem dnevu norenja s sošolci na bazenu, sem na obvezo, da moram Ivana peljati tudi nazaj v Brežice, enostavno pozabil. Domov smo se odpeljali z avtobusom. Ivan pa me je čakal in čakal, a mene ni bilo od nikoder. Šele zvečer se mi je posvetilo, kaj sem naredil. Vzel sem očetov avto in se zapeljal v Čateške toplice. Seveda Ivana in njegovega avta ni bilo več tam. Kasneje mi je povedal, da mu ni preostalo drugega, kot da je tvegati in se kljub temu, da še ni imel voziškega izpita, sam odpeljal domov.

Zamere ni bilo nobene – bili smo mladi in nori....

Okrogla obletnica mature ... jesen 2008

Matjaž Štajner

Ekspedicija na Triglav (september 1974)

Matjaž, november 2003

Člani ekspedicije:

- Vlado Vilman (*vodja ekspedicije*)
- Vito Pirc
- Rudi Založnik
- Matjaž Štajner (*tekst in fotografije*)

Na pot smo se odpravili z vlakom in avtobusom. Naša izhodiščna točka je bilo naselje Ukanc ob Bohinjskem jezeru, kjer so imeli Vilmanovi vikend. Tam smo prenočili, se dobro spočili in nabrali moči za zelo zahteven vzpon preko Komarče. Vreme je bilo zelo oblačno in vlažno. Pogled iz Komarče v smeri slapa Savice.

Zasluženi počitek po napornem vzponu. Vlado je do konca spustil naramnice in dobro ožel premočeno majico.

Malo smo se okrepčali – na svežo žemljico sem namazal RAMA margarino. Spočiti smo ponovno nadaljevali našo pot

in kmalu zagledali Črno jezero (1319 m).

Rudi je neznansko užival ob pogledu na čisto jezero.

Preden smo nadaljevali pot proti koči pri Triglavskih sedmerih jezerih, smo se še dobro napojili. Leva rit je od Rudija, desna pa Vitotova.

Rudi s svojim kekčevim klobučkom.

Po kratkem počitku smo spet nadaljevali naš pohod.

Kmalu smo zagledali kočo pri Triglavskih sedmerih jezerih

na nadmorski višini 1683 m.

Tudi tukaj je zelo prav prišel počitek in nekaj za pod zob.

Zaradi svežih žuljev na nogi je Vlado nemudoma nudil Vitotu strokovno fizioterapevtsko obravnavo na licu mesta.

Po uspešni terapiji smo pot nadaljevali v smeri koč na Doliču.

Kljub zahtevni poti smo se vzpenjali kot gamsi

in kot kozli.

Kmalu se je pred nami pojavila koča na Doliču (2151 m), kjer smo tudi prenočili. Ker je bila gužva, sva z Vladotom spala na eni postelji v položaju 69 – rit na rit.

Po zajtrku nam je Vlado dal vsa potrebna navodila za naš vzpon na Triglav.

Kot se vidi, je bila vidljivost nikakršna – komaj sem videl svoj nahrbtnik.

Z velikimi napori smo dosegli vrh Triglava (2864 m) v gosti megli.

Nastopil je krst. Vlado je z največjim užitkom udarjal s palico po Rudijevi riti, pa po Vitotovi

in na koncu še po moji. Se mi zdi, da je pri meni še najbolj zamahnil.

Po krstu je zadovoljni Rudi kukal skozi okno na Aljaževem stolpu.

Mene pa je zaradi Vladotovih udarcev še vedno pekla rit – sem kar mižal.

Sledil je obvezen vpis in žigosanje planinskih izkaznic.

Nato smo se začeli počasi in previdno spuščati v smeri Kredarice.

Kljub gosti megli smo našli Triglavski dom na Kredarici (2515 m).

Vreme na Kredarici je bilo zelo hladno (samo 4 °C) in sem kar malo trepetal.

Po noči na skupnih ležiščih smo se pripravljali na spust proti dolini Vrat.

Lepo smo poskakovali med
spustom čez hudournik.

Moji »planinski« čevlji so bili
polni hudourniškega peska.

Po klinih smo se uspešno prebili v dolino Vrat.

Utrujeni smo mimo slapa Peričnik nadaljevali pot proti Mojstrani in nato z avtobusom in vlakom proti domu.

Naša ekspedicija se je srečno končala in je bila posneta tudi na 8 mm filmski trak.

Film smo si nato ogledali med poukom pri zemljepisu.

Prof. Krofl mi je dal oceno 5 za to filmsko stvaritev, Vlado pa je dobil petico za odličen komentar ob gledanju filma.

Matjaž

Erna Škvarč, por. Petrun

Erna, junij 1977

Naj znanee mladik dui pozabimo,
ne mislimo več marje?

Naj znanee mladik dui pozabimo
in z njimi dobre zlate čase? (R. Draus)

Daj mi res - pa vendar je: zlata obletnica mature je pred
vrati! Gotovo se bo v teli duhu misel pogosteje vlačila v
olijaška leta, po luč, po mladost, po spominu, po moč "kot
pravi pesnik. Da se duša za nazaj napiže spominov, ki s
petdesetletni razdalje delujejo nekoliko zamegljeno, skoraj
mexermično. Kakor da jih je čas dobrohotno previjal in obkrožil
in s njim okramil le svetle, pozitivne stvari. Da s kopto hvalež-
nostjo obudi imena in otake svojih mladostnih sopotnikov,
sošolcev in profesorjev.

Morda kdo poriči: kaj pa pomemijo tista štiri
skupna leta v našem skoraj redem desetletij dolgem življenju?
Ampak vsakdo bo najbrž priznal, da je to obdobje priporočila
žive pomladi v najlepšim razcvetu. Obdobje, ki je imelo prednost

pud vsemi drugimi - pripadalo je nam. Takrat se mislo zavedali, da bodo leta mladosti, odrasčanja in izobraževanja najtesnje zvečena, z bitjem in spominom vrakega od nas, vsaj zame so.

Pogled na preteklost me vodi skozi bliskovito minevanje let - tako prijetno vrakokrat poživijo lahkotna vračanja v zgodnjo mladost in takratni utrip časa mi življenja, takratne skbi in problemi dobijo z leti nekaj lahkotnega, prijetnega, celo komičnega.

V prvih dneh v gimnaziji so se mi poslušali "travle klaci" v negotovosti, kaj lahko pričakujem v izbrani hiši učnosti, kako zahtevna bo snov in profesorji in ali bom zmožna izpolniti pričakovanja, stroja in pričakovanja staršev. In me nepomembno - ali se bom dobro ujela s sosolci. Prvi nabor značaje pa je postopoma prerasel v zame prijetno skupnost, ki je dajala občutek prijateljstva in solidnosti. Mislim, da smo se ves čas medsebojno oblikovali in bratili, kar je verjetno tudi bolelo, a bremen tega mi rasti in napredka. Gradila so se prijateljstva, nekateri za vse življenje, nekateri simpatije, ki so se sčasoma sčasoma spodbujanja in medsebojne pomoči. Bil je to enkratni čas dolge debata, hude filozofije, duhovnih domislic, nekonvencionalnih potegavčin mi šel, občutek, da ves svet obstaja le zaradi nas. Pa bolj ali manj uspešnih poskusov nekaj malo zavesti ali prebrskati katerega od profesorjev, kot je bil tisti s pustom pri profesorici matematike. Poskusili smo pri njej, ki nam je bila najbližja po letih, v upanju, da nam bo dovolila nekaj pustnega vnetja. Sosolka Duška je na tablo z velikimi črkami napisala sporočilo: ko pust praznuje, se v šoli ne sprašuje. Čakali smo, da je vstopila naša zila. Pa je le bežno očitila parole na tabli, nato pa nadomestila obzira, ki ga nisimo imeli pustožnosti velikokrat videti pri njej, postala avtorja pud tablo. Osupnili smo: kako ta mlada, vrela, nečimovna

narmejana ženska ne razume nedolžne šale? Redil je si
en strog pogled avtorja z grožnjo v obliki kontrolke za vsa
razred in zdelo se je, da je hudičevski vzel šalo. Njaka, pernica,
se je prestrašena javila in se pred tablo začela mučiti z
malogo. Profesorica jo je nprizadelo opazovala in namesto
običajne vspodbude dala kakšno pikro pripombo, kar je Duško
si bolj zmedlo. Nismo mogli verjeti očemu in ušesom, Njaka
simpatična profesorica se je plevila v pravo zlobno
čarovnico! Ravno ko se je v razredu začela organizirati
podtalna pomoč prestrašeni sotolki, so se v tablo obrnjeni
profesorici začela trzati ramena od prijaznega smeha.
Obrnita se je k razredu, narmejansa do solz, njina
zlobna maska je odpadla. Morali smo ji priznati odlično
igralski talent, saj si nas je prepričljivo in pošteno privoščila.

Možnost iskanja našega je bila zame velika vrednota,
zato sem neizmerno hvaležna svojim preprostim staršem,
da sta me podpirala in mi ga omogočala. Moji otroci in zdaj
muki, ki se sodelajo z drugačnimi časih, me nejeverno gledajo,
ko jim pripovedujem, da sem rada hodila v šolo, kjer je
bilo vedno večinoma prijetno, vspodbudno in prijetljivo.

Kljub poznejšim malotrvajnim sčeanjem se moje misli
pogosto in hvaležno mudijo pri dragih sopolstih iz moje
mladosti - ali iz dobrih starih časov - zato

... za dobre stare čase, dragi moji,

za dobre stare čase,

drignimo črto srečnosti,

za dobre stare čase. (R. Burns)

Ena (Sava) Petrič

M **Moja gimnazijska in službena leta**

Vlado, november 2003

Moja druga gimnazija

Moje življenje je bilo, vsaj do sklenitve zakonske zveze, kratka zgodba o migraciji, pogostem preseljevanju. Ni mi bilo prav posebej stresno, v določenih trenutkih pa vendarle kanček boleče. Ko je človek mlad, je vse nekam lažje kot v starosti, v kar smo sedaj, nič hudega sluteč, kolektivno zabredli. Rojen v Dvoru na Uni, prva leta v Sisku, vrtec, osnovna šola in prvi letnik gimnazije na Jesenicah, matura v Brežicah, študij v Zagrebu, vojaščina v Puli, pripravništvo v Celju, prva redna služba na Vranskem. Danes Ljubljana z vikendi na Bohinju. Prav vsi naštetih kraji so se mi zapisali v srce. Da me kdo vpraša,

v katerem mestu mi je bilo najlepše, bi brez oklevanja odgovoril, razen v Puli, prav v vseh. Ni me zajela nobena vojna vihra, ni me zaznamovala kaka huda bolezen, nisem bil žrtev kakšnega travmatičnega dogodka, vsaj do trenutka tega pisanja ne. Namen publikacije, ki jo gimnazijski sošolci sedaj soustvarjamo, je razgrnitev naših spominov na naš skupni čas. Ali vsaj spominskih utrinkov. Ampak tudi to nekaj šteje. Nekam tesnoben ugotavljam, da se mnogih niti ne spominjam več.

Gimnazijska leta zaznamujejo prehod iz otroštva v čas, ko se toliko veliko stvari spremeni, mnoga za vse življenje. Že v svojem prvem letniku na Gimnaziji Jesenice sem doumel, da je osnovna šola le uvod v zahtevnejše oblike izobraževanja, ki terjajo več naporov in ustaljene delovne navade. Komaj sem si oddahnil od tega spoznanja, je udarila naslednja novica. Oče se je odločil, da bo svojo bodočo delovno dobo nadaljeval v bolnišnici v Brežicah. Posledično je to pomenilo selitev in vse logistične naloge in težave, ki spremljajo tako odločitve. Ni mi bilo prijetno pri srcu. Zapuščal sem kraj, v katerem sem preživel otroštvo, sorodnike, prijatelje, znance, sosede ... Ko sem neko deževno, temačno poletno soboto, leta 1972 prvič izstopil na brežiški avtobusni postaji, se je ta občutek le še poglobil. Takrat so Brežice ponujale za spoznanje slabši vtis, kot ga danes. Spominjam se prvega pogovora s tedanjim gimnazijskim ravnateljem g. Gregoričem. Prišel sem v njegovo

pisarno, mu izročil spričevalo prvega letnika jeseniške gimnazije in vprašal, ali se lahko vpišem na brežiško. S pogledom je preletel dokument pred seboj in odgovoril: »Lahko, ni zadržkov«. In potem je šlo vse samo še navzgor.

Prvi novi sošolec, ki sem ga spoznal, je bil Mik Rainer. Razumljivo. Naša družina se je vselila v stanovanje, iz katerega se je izselila njihova. Najprej me je vprašal, ali igram tenis. In sem ga razočaral že v štartu. V novi šolski kolektiv sem se vživel takoj, na mah. Zelo lepo so me sprejeli. Tu res ni bilo nobenih težav. Prav nasprotno. Učne obveznosti mi niso predstavljale težave. In se tudi nisem prav posebej pretegnil z učenjem. V razredu smo že imeli tri odličnjakinje, kar je povsem zadostovalo. Edina razlika je bila priprava na maturo, ki je terjala več dela in je bila prva nekoliko bolj stresna situacija v dotedanjem učnem procesu. Dobro se spominjam, da sem si izbral biologijo za četrti predmet. S sošolko iz paralelke sva se kar resno pripravljala in ni bilo zaman. Morda pa sem le iz kartonske škatle izvlekel modro kuverto z dobrimi vprašanji, kdo ve. Ena sošolka se je tako prestrašila ustnega izpita mature, da je ušla nazaj proti železniški postaji, a smo jo prestregli še pred prihodom vlaka in dostavili nazaj v gimnazijo. Maturu je opravila, jasno.

Vlado in sošolci z Jesenic - pri Matjažu, 1974

Nostalgija po jeseniški gimnaziji me še ni povsem zapustila, zato sem spodbudil športno srečanje nekdanjih in sedanjih sošolcev. Pri njih in pri nas. Igrali smo nogomet, rezultata se ne spominjam več. Pač pa dejstva, da so bili Jeseničani, ob vrnitvi iz Brežic, prav židane volje in so se narobe presedli v

Zidanem mostu. Z vlakom so se zapeljali proti Mariboru. So si vsaj zapomnili svoje gostovanje na Štajerskem. Športno smo se pomerili tudi z gimnazijci ene od ljubljanskih gimnazij, kamor se je preselil sošolec Darči. V košarki so nas ljubljanski tako nadigrali, da mi je še danes nerodno. Skromno pripominjam, da smo pa nosili imenitnejše drese kot oni. Bele majice smo skuhali v rumeni barvi, tako da smo bili bolj vidni na igrišču.

*4. b, nogometaši, na Jesenicah,
september 1973*

na Jesenicah, 15. 9. 1973

Sošolke so prav posebno poglavje, ki bi terjalo samostojen in poglobljen prispevek. Za to priložnost ga strnem v odstavek. Bežna spogledovanja ob koncu osnovne šole in prvega letnika gimnazije so v brežiški gimnaziji pridobila neke druge obrise. Zdaj je šlo že malo bolj zares. Meni so nekako bile bolj pri srcu sošolke iz drugih razredov kot iz našega. Ne vem, kako to, se opravičujem, a tako je bilo. Pomembna stična točka s sošolkami so bili plesni večeri v hodniku prvega nadstropja starega objekta, pred razredom za zgodovino. Tam je bilo dovoljeno, da si soplesalko objel, vsaj okoli pasu, kar ni bilo povsem od muh in je prebilo led. Od tam do statusa »da si z nekom hodil« je bil zgolj korak. Sošolec Slavko Cerjak je te dogodke sila rad popestril še s kakšnim nastopom v obliki skeča. Prav on mi je tudi pokazal korake preprostejših plesov, da sem jih doma vadil po sobi. Ob eni priliki nam je zaigral in zapel celo New Swing Quartet, ker so fantje služili vojsko v Cerkljah. Ja, to so bili časi ...

Vsakodnevni dogodkov pri pouku je bilo nešteto. Kot mnogi, sem tudi sam imel zelo rad telovadbo. Nismo imeli telovadnice, pogrešali smo jo, vendar je obveljala tista, »kar te ne ubije, te ojekleni«. Smo telovadili na rokometnem igrišču na prostem. V dežju in po hudi zimi pa v manjšem pritličnem prostoru pod fonolaboratorijem za angleščino. Ampak nič ne de, je kar šlo, nihče zaradi tega ni telesno zakrnel. Zelo rad sem imel tudi geografijo in prof. Krofla.

Pri njegovih urah ni bilo hude napetosti. Občutek sem imel, da je prej naš sošolec kot naš profesor. Vladovalo je družabno vzdušje, naravnost tovariško, kot se je za tiste čase spodobilo.

Ni mi ravno v ponos, a vendarle je potrebno priznati, da smo se prav takrat, večinoma fantje, prvič pričeli preizkušati v odpornosti na alkohol. Iz radovednosti, zaradi želje po odraslosti, tudi zaradi želje, da nam je lepo in da se lahko medsebojno pohvalimo, »kako smo se ga nažrli«. In vinorodno brežiško in krško okolje je s svojimi zidanicami naravnost klicalo v skušnjava. Obstaja celo tovrstna video dokumentacija, ki je bolj za zasebno kot javno rabo. Sošolec Zdenko se je že takrat zavedal pomena arhivskega video gradiva. Malikovanje rujne kapljice se mi je takrat zdelo sila imenitno, danes pa menim, da smo občasno vendarle malo pretiravali. Sploh, ko smo prvič sedali za volan in se podali v noč, novim dogodivščinam naproti. Usoda nam je bila naklonjena, nihče ni utrpel nobenega trpkega dogodka.

Naj strnem svoj zapis z dvema dogodkoma, ki sta nesporno nepozabna. Maturantska izleta. Prvega smo imeli še v času četrtega letnika. Šli smo v Bovec v hotel Kanin. Sprehod do izvira Soče in kopanje v hotelskem bazenu nas nista toliko utrudila, da ne bi zmogli še dolge hrupne noči. Ja, bili smo mladi. Če je bilo nam brezmejno brezskrbno, je bilo našemu razredniku prof. de Costi ravno obratno. Čudim se, kako je sploh preživel tiste dni. Po opravljeni maturi pa smo se podali z vlakom in avtobusom še nekaj dni šotorit v kemp v Poreč na Hrvaško. Tokrat sami, brez nadzora, na lastno odgovornost. To so bili naporni dnevi, saj smo si dali duška. Gimnazijska leta so bila za nami, študijska pa pred nami, zato je bilo, prav poletje 1975, v nekem pomenu življenjsko prelomno. Vedeli smo, da se nam bodo poti razšle, da bo vsak šel svojo pot. Preneseno in dobesedno.

A smo se, na našo srečo, vendarle nekoliko ušтели. Med nami so se prepletle nevidne, drobne vezi, ki so se z leti krepile. Vsaj tako, da smo pričeli negovati vsakoletne obletnice mature. Ni mi znano, ali tudi drugi razredi brežiške gimnazije, ali drugih gimnazij širše, počnejo podobno. Nam je ta ritual zlezel pod kožo, radi ga imamo, pomeni nam neko tajno in trajno vez, ki se v zavedanju lastne minljivosti le krepi. Upam in želim si, še mnogo let.

Med maturo in njeno 50-letnico

50 let, torej pol stoletja, je dolgo obdobje. Ampak, ko človek enkrat prehodi to pot, dojamem, da niti ni tako zelo dolga. Če se ozrem nazaj, se mi v bistvu zdi kar nekam kratka. Morda celo prekratka. Komaj smo dodobra spoznali življenje, že se poslavljamo od marsikoga in marsičesa doslej nam pomemb-

nega. Če bi sestavljal nekakšno bilanco svojega dosedanjega življenja, lahko povem, da so mi, do trenutka tega pisanja, zvezde bile naklonjene. Nisem bil deležen kakšne hude bolezni, ni me zajela vojna niti lakota, ni me odplavila povodenj, nisem bil brez zaposlitve, ni me zapustila žena in tudi nisem bil deležen kakega drugega tragičnega družinskega dogodka. Torej ni razlogov, da bi tarnal nad čemerkoli. Slovenski pregovor pravi, da je vsakdo svoje sreče kovač. Drži, ampak že ščepec srečnih okoliščin lahko usodno vpliva na naša življenja. In obratno, seveda.

Strniti lastnih 50 let življenja v kratek oris, je izziv. V vsakem pogledu. Kaj in kako zapisati nekaj, kar ni pomembno samo zame, temveč utegne zanimati tudi koga drugega? Živimo v času, ko imamo komaj kaj časa sami zase, kaj šele za koga drugega. In osnovna dilema. V kolikšni meri se razkriti drugim, če sploh. Morda gre to lažje mlajšim generacijam, ki so aktivne na družbenih omrežjih in jim je to pomemben sestavni del življenja. Mi pač nismo digitalna generacija, smo bolj analogna, ampak tu ni pomoči.

Če začnem v obdobju takoj po maturi, nikakor ne morem mimo tistega nepozabnega izleta v Poreč, kjer smo taborili v enem od kampov. Nismo šli vsi, velika večina pa. In smo si dali duška, tako in drugače. Občutek svobode, ki preveva telo in dušo, je imel svojo težo. Osvobojeni šolskih skrbi, osvobojeni nadzora profesorjev in osvobojeni nadzora staršev. Na trenutke se mi je dozdevalo, da se je ravno takrat pravo življenje šele pričelo. Naključje je nanese, da je ravno v istem času in na istem mestu imel maturantski izlet tudi moj nekdanji razred gimnazije z Jesenic. V mestni pivnici smo se »pomerili«, kdo ga »več nese«. Alkohola, seveda. Z neprikritim ponosom lahko povem, da smo Štajerci potolkli Gorenjce na celi črti. Še danes sočustvujem z njimi. Ko sedaj uzrem kakšno skupino maturantov v podobni vlogi, se melanholično spomnim naše zgodbe, ko je bilo prav vse še pred nami.

Ni dvoma, naslednji pomemben korak je bil vpis na fakulteto. Ker sta bila oba starša zdravnika, se mi je zdelo kar nekam samoumevno, da grem po njunih stopinjah. A se ni izšlo. V tretjem letniku gimnazije smo imeli obvezno dvotedensko prakso. Brigita Bukovinsky, Meta Kostevc, Niko Rainer in jaz smo šli v Bolnico Brežice. Tu sem dokončno in predvsem pravočasno spoznal, da mi zdravniški poklic ni usojen. Tiste dni je rešilec pripeljal preveč hudo poškodovanih in trpečih ljudi. Za nameček so nam dovolili prisotnost v kirurški operacijski dvorani, kjer je bilo hudo. Tudi za gledat. Prav nič mi ni nerodno priznati, da sem bil nekajkrat na meji slabosti. Z zdravnikom, ki omedleva, pa si ponesrečenec nima kaj pomagati.

Na srečo sem po zadnjem letniku gimnazije bil na praksi na Gozdnem gospodarstvu Brežice. Delo z inženirjem Petrom Hujsom me je na mah prepričalo, da so gozdovi in gozdarstvo področje, ki ga želim spoznati in v njem delati. Nisem se zmotil. Če bi se odločal ponovno, bi izbral isto. Zaradi bližine Zagreba je bil študij na njihovi gozdarski fakulteti logična izbira. Sploh zaradi hiše, ki so jo tam zgradili moji stari starši. Z Mikom Rainerjem sva bila cimra pri moji babici, ki je skrbno varovala kakšne najine male tajne pred mojimi starši. Študentska leta so bliskovito minila. Posebnost študija so bile terenske vaje. Z avtobusom gozdarskega faksa smo prevozili mnoge kraje na Hrvaškem, od Slavonije, preko Gorskega Kotarja, Like do Dalmacije. So pa bile omenjene terenske vaje naporne. Čez dan stroka, zvečer pa pesem in veselje. Ampak, ko si mlad, kar gre. V absolventskem obdobju se mi je študij malo zataknil. Težave srca lahko človeku vzamejo veliko volje do dela. Vsaj meni so. Tiste najtežje izpite sem odrival proti koncu, najlažje nekako opravljal. Kar preveč sem se fokusiral na nočno življenje, ki ga je Zagreb ponujal z zvrhano mero. Resno učenje sem usmeril na stranski tir, zato sem se čez čas odločil, da grem k vojakom, da se malo resetiram. Odločitev je bila na mestu. Eno leto služenja v garnizonu v Puli me je prepričalo, da ne želim ostati gimnazijski maturant. Po zaključku vojaščine sem v nekaj mesecih opravil vse študijske obveznosti. Mene je JNA postavila na noge. Dobesedno in preneseno. Tega ji nikoli ne pozabim.

Sledili so obiski uprav skoraj vseh slovenskih gozdnih gospodarstev. Jasno, najbolj sem si želel delati v brežiškem, vendar ni bilo prostega delovnega mesta. Niti na blejskem, ljubljanskem, novomeškem, kranjskem, mariborskem, tolminskem ali postojnskem. Imel pa sem srečo na celjskem. V službo so me vzeli že en teden po prvem pogovoru. Še več. S prvim delovnim dnevom so mi dodelili v uporabo garsonjero v stavbi uprave. Čez eno leto, po opravljenem strokovnem izpitu, pa manjše stanovanje v Žalcu. Za delovna mesta v zasebnem sektorju se velika večina gozdarjev ni ravno pulila. Preveč je specifično, ker bazira bolj na obvladovanju medosebnih odnosov z lastniki gozdov, kot na sami stroki. Ampak mene to ni motilo, prav nasprotno. Spoznavaš ljudi v vseh mogočih karakternih odtenkih.

Nadaljnjo zasebno in službeno pot je zaznamovala sklenitev zakonske zveze. Soproga je Ljubljankanka, ki je takrat imela že prav imenitno službo v prestolnici. Selitev iz Ljubljane v Žalec, ali kamorkoli drugam, se ji ni zdela optimalna opcija, ravno obratno. Prosto delovno mesto na Biotehniški fakulteti, Oddelku za gozdarstvo, je omogočilo, da sem se lahkega srca preselil v Ljubljano. In spet sem imel na nek način srečo. Zaposlitev na fakulteti ni nekaj, kar bi si želela večina inženirjev gozdarstva. Niti slučajno.

Večina ljudi se je odločila za ta študij, da dela v naravi, ne pa za delo v predavalnici. Bil sem edini kandidat na razpisu. Narava dela na Gozdnem gospodarstvu Celje je bila povsem različna od tiste na gozdarski fakulteti. Razumljivo. Sicer je imelo delo s študenti nek prav poseben pečat v vseh pogledih. Spomini na to me grejejo še danes. Kot težavo sem videl predvsem delovno vzdušje v kolektivu, torej medosebne odnose zaposlenih. V Celju je bilo sproščeno, tovariško, v Ljubljani pač ne. Tu je individualni duh znatno prekašal kolektivnega. Večino profesorjev krasi ego do neba, kar se posledično še kako čuti v kolektivu. Razen tega terja vsaka akademska pot nenehno izobraževanje in dokazovanje na habilitacijskih postopkih. V življenju se dejansko dá vse naučiti, a jaz preprosto nisem bil iz tega testa. Nepretrgano učenje in intenzivno izpopolnjevanje ter dokazovanje ni bilo, kar sem si želel. Potreboval sem proste popoldneve in večere, proste vikende in počitnice, ko se lahko v celoti izklopiš.

Ob neki priliki jutranje kave fakultetnega osebja je starejši kolega navrgel, da je Tehniški muzej Slovenije prenovil in razširil gozdarski oddelek in da iščejo kustosa. Ta informacija mi je spremenila življenje. Prijavil sem se na razpis in komisija mi je čez čas sporočila, da sem po njihovem mnenju najprimernejši kandidat. Od tistega sporočila je preteklo nekaj več kot 37 let. In spet sem imel srečo. Prav kmalu sem spoznal, da mi je vloga muzejskega kustosa pisana na kožo. Vsebinska kombinacija tehnike, zgodovine in naravoslovja. Dodaten študij na Filozofski fakulteti, na Oddelku za etnologijo, mi ni povzročal nobenih težav. Bil mi je v razvedrilo. Družboslovni zorni kot je tudi v gozdarskih in lesarskih vsebinah izredno zanimiv in nesporno podaja neko širšo sliko obeh strok. Brez zadržka poimenujem svoje tretje delovno mesto kot sanjsko službo. Kako tudi ne, saj lahko prebiraš literaturo in raziskuješ arhivske vire, zbiraš gradivo na terenu, delaš z roko v roki z restavratorsko službo, pripravljaš razstave, lahko objavljaš, izvajaš vodstva po zbirki ... V omenjenem obdobju sem štiri leta tudi vodil ta javni zavod. Za to nehvaležno in neprijetno delovno mesto sem si bil sam kriv, saj sem se sam potegoval zanj, nihče me ni silil.

Čez kakšen dan se odpravljam v pokoj. Nisem si še povsem na jasnem, kakšni občutki me prevevajo. Iskreno povedano, nisem nesrečen, a tudi ne zelo srečen. Verjetno bi zmozel še kakšno leto, vendar sem spoznal, da niti kognitivno niti telesno nisem več, kot sem bil še pred kratkim. Slehernemu pride čas, ko se velja umakniti mlajšemu. In lepo je, če greš lahko po svoji volji, da te ne odslovijo drugi.

Drugi del:

Literarno-umetniški prispevki

Življenje – Učenje

*Življenje je valovanje morja,
mirno in nemirno,
nežno, valovito,
razburkano in burno.*

*Kaj se v življenju naučimo?
Veliko in hkrati malo,
vir znanja in izkušenj
je nepresahljiv.*

*Mnogim vir je narava,
nekaterim modre misli starejših,
drugim knjiga,
so pa tudi taki,
ki z medgeneracijskim druženjem
znanje pridobe si.*

*Koliko bogastva vsakdo
izmed nas skriva?
Kaj v glavah kuha se?
Kaj ob tem srce občuti?
Toplino,
izpopolnjenost,
zadovoljstvo,
bogastvo,
pogum,
moč,
radovednost,
Prijetnost,
radost, krepost.*

*Torej združimo se vsi,
v znanju in z ljudmi,
saj tukaj moč živi.
Bogati bomo vsi,
če znanje in izkušnje delimo si.*

Sožitje

*Regrat na zeleni trati brhko čepi
radi nabiramo ga vsi,
z vitamini nas podkrepi
in telo osveži.*

*Ob soncu zacveti,
z rumeno barvo zažari.
Na njem mala bitja obsedijo,
tudi ona njegovih dobrot si zaželi.*

*Sok posrkajo,
cvet oprašijo in naprej hitijo.
Med seboj niti prepletajo,
drug drugemu dobro delajo.*

*Iz cveta »lučke« dozorijo,
kot padalci v svet poletijo.
Kaj vse čaka jih,
vsak od njih sprašuje se:
Ali za življenje zemlja dobra je?
Kje s svetlobo rastel bo?
Kje srkal vodo bo lahko?
Na novo neznano pot se odpravil bo.*

*Kaj naučil se je že prej?
Kdo od koga se uči,
to sprašujemo se mi.
Znanje je okoli nas,
to narava nas uči,
z veseljem poiščimo ga si.
Znanje nas kot regrat krepi.*

MONOLOG

Star sem 16 let. Od včeraj. Sem zaljubljen in to v črnolasko. In baraba sem tudi. Pa še večja bom! Začel bom kaditi. Trošil bom očetov denar. Razred bom ponavljal. Ja, bom! In to nalašč! Samo, da bom njega zabil. Grrr... Da bo videl, da se njegov smrkavec ne bo učil zato, da bodo ljudje rekli: »Od ... pob je naredil že drugi letnik.« Od ...! Ja, to mu ugaja.

»Haus bal« sem imel. In tu nisem mogel več vzdržati. Sicer pa prav, da sem jim povedal. Plesala sva v zakajeni in zatemnjeni sobi, tesno objeta. Božal sem jo po laseh in ji to šepnil. Ovijal sem roko v njene dolge lase in jo čutil. Želim si, da bi se ta trenutek ponovil, da bi trajal večno. Vendar večnosti ni in tudi nje ni zame. Ja, vem, kreten sem! To besedo sem ujel, ko je bila namenjena meni. Prvič sem jo slišal in vseeno sem vedel, kaj pomeni. Pomeni mene! Sicer sem pa bedak in to velik. In baraba bom postal, čisto zares! »Fantek, daj spusti tiste solze! Saj te nihče ne vidi. Daj, no! Bolje ti bo.« Jaz, jaz bom znorel! »Izvrsten brandy — Admiral!« Natočil bi si ga lahko. Tu pred mano stoji. In bi se ga napil. Potem bi si prižgal cigareto in se primajal pred očeta: »Ej foter, sem ti tako kaj všeč?« In potem bi si na cesti vlekel copato iz zadnjice.

Otroška, čudna in neumna želja me obdaja. Želim si nekaj velikega in vendar se vam bo zdelo smešno. Želim si, da bi me imel nekdo rad. In danes je bil zame srečen dan. Ona druga, s kratkimi lasmi in iskrivimi očmi, dobra in razumevajoča prijateljica je bila pri meni. Celo popoldne sem zapravil. Risal sem jo in potem sva brala Prešerna. Smejala sva se, si gledala v oči in bila sva iskrena. Potem pa je dejala, da me ima rada. Dobil sem poljubček in lahko sem jo spremil domov. Dala mi je štiri cigarete in potem sem v nizkih čevljih gazil po največjih lužah. Kadil sem in premišljeval o tem, kar mi je bila rekla. In vsaj malo mi je bilo toplo. Mislim sem nanjo. Ne bi ji mogel izpodbiti fanta. Mogoče sta srečna. Ko bi jaz to lahko čutil! Sanje, sanje, sanje... Prekleta! Učil bi se. Učil... Pa se ne bom! Samo, da bom njega... Fuj! Reva!

Slavko

Slavko - Besede 1971-72, 4. b

Bliža se konec šolskega leta in čas je, da malo pogledamo, kaj smo v preteklem šolskem letu storili. Besede v tem sestavku bom namenil izvenšolski dejavnosti, predvsem dejavnosti recitatorjev in delu dramske skupine.

Ne moremo reči, da se je kulturno življenje na naši šoli razmahnilo do zadnjih mej mogočega. Ne, še veliko več bi se dalo storiti! Vendar nekaj smo le storili, in ne tako malo, da bi se nam vzbujale črne misli - vse, kar je bilo storjenega, je lahko le vzpodbuda za delo v prihodnjem šolskem letu.

Poglejmo si delo recitatorjev! Pripravili smo recital v počastitev slovenskega kulturnega praznika, recital ob dnevu žena, literarno uro, recitatorji so dali delež pri skromni proslavi praznika dela in tridesete obletnice osvoboditve. Res ni veliko, vendar zaradi kupa različnih težav več nismo mogli. Tokrat o težavah ne bi pisal, raje bi posvetil nekaj besed odmevom, ki so jih naši nastopi izzvali. V drugi številki Odmevov je bilo dokaj prostora namenjenega mnenju nekaterih, ki so bili prisotni na Menartovi literarni uri. Veseli me, da je ura uspela. A žal mi je, ker je bila tudi zadnja! V načrtu smo sicer imeli še več takih "recitalov", ki naj bi gimnazijce seznanili z nekaterimi sodobniki, vendar časovna stiska in moje težave v šoli so nam uredništev preprečile. Tako sem že pripravil in delno tudi režijsko obdelal tekst za recital poezije Ervina Fritza, vendar z vajami nisem upal začeti, ker zahtevajo dosti truda in vzamejo čas, ki naj bi ga posvečal učenju. V odgovor Tatjani, ki je izrazila mnenje, da sem se na recitalu Menartovih pesmi hotel izkazati s tem, da sem eno daljših pesmi recital na pamet, bi spregovoril nekaj malega o našem delu, ki namreč ni v učenju na pamet. Lahko mirne duše rečem, da se je izmed vsega najlažje naučiti na pamet, to zahteva najmanj truda in zaradi tega ni treba vaj, vsak to stori sam. Na vajah se počenjaajo čisto drugačne stvari. Treba je vaditi čisto izgovorjavo, oblikovati glasove, popraviti napake v tehniki izgovorjave, dajati pravilne poudarke besedam, stavkom, ustvariti je treba enotno sliko, poleg tega pa paziti, da bo pestra, zanimiva in da bo vsakogar pritegnila. Se in še je stvari, ki zahtevajo mnogo dela. Če bi se pred gledalca - poslušalca postavil z napisom "Občuduj me, ki sem talent!", bi bila to velika goljufija. Nikoli nisem gledal nase kot na človeka z velikim darom in prav tako ne na recitatorje, s katerimi sem delal. Zavedal sem se, da smo si vsi enaki: občinstvo in mi. Brez tega zavedanja bi sošolce žalil, ker imamo vsi isto izobrazbo in smo vsi enako vredni: ne delimo se na tiste, ki jim je treba ploskati, in na tiste, ki morajo ploskati. Kot recitator sem se vedno zavedal velike odgovornosti, ki sem jo z nastopom prevzel: posredovati sem moral lepe in včasih globoke besede, misli, prikazati sem moral nekega človeka, poglavitno pa je, da sem poslušalca moral obogatiti, ga poučiti in spoznati z nečim novim, vrednim in pomembnim. Namen

nastopajočega torej ni in ne sme biti v tem, da se v tako negativnem smislu hoče izkazati, kot misliš ti, draga Tatjana. Sicer pa upam, da boste taki misleci spremenili svoje mišljenje, ko si boste ogledali komedijo, s katero se vam bomo kmalu predstavili in v kateri bomo vsi govorili tekst "na pamet". To bo komedija v treh dejanjih Zares čuden par. Upamo, da bo ta ključek letošnjega kulturnega delovanja uspel in da bo povod za nadaljevanje uspešnejšega v naslednjem šolskem letu.

Sprejmite dobrohoten nasvet "izkušenega" gimnazijca: podajte roko pripravljenosti na delo profesorjem / mentorjem /, saj sami ne zmorejo vsega! Na koncu se moram v imenu recitatorjev in dramske skupine zahvaliti za vodenje pri delu naši mentorici tov. prof. Mariji Leličevi, ki nam je res veliko pomagala.

Pero

Pero - Odmevi maj 1975, 4. b

 Snel bi okove

*

*Drevo nad tabo, dišijo njega cvetovi,
zreš v nebo, plavilo in globina kot morje.*

*

*Kot da gledal bi v njeno oko, tiščijo te okovi.
Snel bi okove, zrl v morje, a utonile so želje.*

 Prijatelj

*

*Skupaj si z nami, a sam med ljudmi.
Človek se sprašuje, zakaj da senca malo ti pomeni?*

*

*Šepet vetra zaveje ti v odgovor,
da prijatelj ni ti drug.*

*

*Da je le nekdanja senca,
ki nekoč ti padla je preko pota.*

Vlado

Milan

Brane

Zdenko

Z NATURENARODNEGA PLESA

Vzajem te v roke - naghen, sun, stienjen ovet. Ostal si prav tak, kot sem vedno tiha upala. Dokala sem in zdaj ležiš tam, na kupu not.

Gaudeamus je izzvenel in 27. maturantski ples je minil. Mesec dni bo še tega, ravno na prvi pomladni dan je bilo. Zdaj je vse odšlo, ostal si samo ti - nageljček, spomin brez obraza in imena.

Pero je bil zaposlen, da še nikoli tako. Glasba je še vedno bučno napolnjevala dvorano, ko smo si v avli že prižigali sveče. Za zabavo je skrbel Vlado, ki je vtrajno iskal dve "majhni" dekletki. Končno so luči ugasnile, mogočen akord trobente je zamrl in vstopili smo v dvorano. Gaudeamus, žal samo iz orgel, je paral mučno tišino. Pero se je obupno trudil: "Tri, štiri..." Končno nam je uspelo spraviti skupaj eno kitico, ostali dve pa smo karadi trene malo pojedli. Nato je tovariš ravnatelj uradno otvoril ples in v govoru malo orisal to tradicionalno prireditev in - ja, pograbil nas je, vendar! A že je bil tu ples s starši. Hčerka smo pohitele počete, sinovi pa so se zavrteli s materami. Polke in valčki so se vrstili in nihče ni hotel odnehati - ni plesati, glasbeniki pa igrati. Po plesu smo se maturanti zgrnili v separe, kjer smo najprej spodobno zapeli našo himno. Peli smo tako pogumno, da nas je bilo veselje slišati. Obvezno je sledila še zdravica, potem pa so nam postregli z obilno večerjo. A kaj, ko nihče ni mogel jesti. Vse nas je tako prijetno stiskalo v grlu, še vedno smo imeli občutek mogočnosti, slavnosti, ki je sajela dvorano v tistem najlepšem trenutku. No, da se povrnem k večerji. Cast omizja je rešil Mik, ki so ga proglasili za zlato ptičko. Joj, skraj bi pozabila! fantje so mi naročili, da naj napišem, da so se obnašali "kravatam primerno". / Jaz pa sraven štejem tudi tistega, ki je imel metuljčka, kajne, Milan?! / Glasba nas je zvalila na plesišče in pozno v noč smo se vrteli. Med odnosi nas je Pero seznanil s gimnazijko Rozi, ki živi na vasi in nekoč pripelje domov dolgočase Charlije, Janko in Metka sta nam predstavila Brežice, "kjer je doma kultura, civilizacija", na koncu pa je sledila matura, kjer sta Janko in Metka dokazala svojo zrelost in sposobnost za nadaljnje življenje. Izpit iz biologije, zgodovine / joj, Vlado, kaj je že AFP? Hm, ...Amancio je isuliral Jaisinhia.../ in slovenščine / hvala bogu, da je bilo samo pet sklonov!! Kaj? Samostalnika presi, vendar!!/ sta uspešno opravila in s tem dokazala svojo zrelost / ampak to je bilo šele na prvi pomladni dan, kaj bo šele junija!?!/.

No, tako je vse minilo. Meni pa vedno znova silijo v ušesa tisti akordi. Spomin, ki se al je zapletel v kopreno misli, a vse, vse je odšlo. Ostal je le nageljček.

Alenka Dular

Alenka - Odmevi maj 1975, 4. b

»Kaj pa je tvoj ati?«

Njena rokica je zanesla novo kocko na tisto, kar bi lahko bilo grad ali pa tudi kaj bolj modernega, ekstravagantnega. Kakšna novodobna konstrukcija z razstave. Vprašanje se je slišalo kar samo od sebe, kot da bi ne bila nič izrekla. Pri otrocih je vse tako samoumevno.

»Diplomat.«

Njegova rokica je zanesla novo lopatko mehkega peska, ravno dovolj oprijemljivega, da se ni raztresal in da se je z njim dalo zidati. Tudi to bi lahko bilo grad ali pa skoraj karkoli drugega, arhitekturnega. Pridih srednjeveške romantike v trdi vsakdanjosti.

»Kaj je pa tvoja mami?«

Tudi njegovo vprašanje se je slišalo kar samo od sebe in niti ne kot ponovitev njenega. Lahko bi celo bilo, da bi on to vprašal, četudi ona njega ne bi. In tudi njegov odgovor je bil povsem samoumeven; kot da ne bi bil odgovor na vprašanje, ampak kar tako izrečen stavek. Stavek, ki ga pač poveš, ne da bi s tem kaj nujno posebnega mislil ali izrekel ali kakorkoli že. Kako je pri otrocih resnično vse samoumevno in logično in prav.

»Umetnica.«

Delo, se pravi ustvarjanje, ju je ponovno prevzelo in odneslo iz stvarnosti.

Nekaj časa je bilo slišati samo postavljanje in popravljanje kock in drsenje lopatke po pesku, v ozadju pa je ves čas potiho šumel vetrč. Samoumevnost izrečenega, povedanega in mišljenega: diplomati so umetniki in umetnice so diplomatke. Nič neobičajnega in nič čudnega, razumljivo in sprejemljivo, kot še marsikaj drugega.

Ležerno zazibana zavzetost ju je prenesla v stanje radovednega razmišljanja in očitnega iskanja tistega, kar po navidezno spontanem premisleku ni več šlo povsem skupaj, v isti kalup.

²³ Črtica je bila objavljena v knjigi Diplomati v novih oblačilih (zbirka Diplomatske kronike, prva knjiga), založba Kulturni center Maribor, 2023.

»Moj ati pravi, da diplomati popravljajo tisto, kar je narobe. Zraven pa skrbijo, da tisto, kar je dobro, ne bi šlo narobe.«

Pihljanje, polno slanege vonja in okusa, ki odraslim na opojnih plažah meša glave, se ni dalo motiti s to nedolžno in brezбриžno konverzacijo.

»Veš,« je fantovski glasek nadaljeval, »jaz tega ne razumem dobro. In malo smešno se mi tudi zdi.«

»Jaz tudi ne,« je dodala in se nasmejala, njen glas pa je božal nežna ušeska. Smeh je idealen medij za razumevanje, odkritosrčnost in sprejemanje. Četudi včasih nastane samo zaradi ali pa iz zagate.

»Moja mami pa pravi, da umetniki z barvami prekrivajo tisto, kar so prej naredili narobe.«

Spet se je zasmejala.

»Jaz pa temu pravim packanje.«

Tudi on se je zasmel. Njeno razpoloženje je resnično bilo nalezljivo dovzetno in naravno sprejemljivo.

»To se pravi, da so oboji do ušes v packarijah?«

Njun smeh se je moral slišati daleč naokoli po veliki in razpotegli peščeni plaži, ki ji skoraj ni bilo videti konca. In na njej sta bila sama, kot da sta na koncu sveta. Že skoraj tik ob mavrici.

Neopazno in morda tudi nesluteno vrtanje po mislih se je nadaljevalo. Ustvarjalnost je vedno sprašljiva, ne more brez vprašanj, ki jo peljejo naprej in vodijo v višave. Brez vprašanj bi bilo težko morda tudi diplomatom in umetnicam, čeprav se morebiti marsikomu na prvi pogled niti ne bi zdelo tako. S kopico vprašanj, a nikakor ne vprašljivo.

»Kaj pa bi ti rada videla, da bi bila tvoja mami?«

Vprašanje je prišlo mimogrede, morda že skoraj tako, kot da ne bi bilo sodilo zraven, h gradu, pesku, vetrču in soli.

»Diplomatka.«

In seveda je bilo jasno, da bo k odgovoru dodala še samoumevno vprašanje.

»Pa ti tvoj ati?«

»Umetnik.«

Oseka jima je šla na roke pri njunem ustvarjanju, besednem in dejanskem. Ni jima bilo treba paziti ne pri enem ne pri drugem in zato sta se lahko povsem posvetila ustvarjanju. In otroci so vedno zelo ustvarjalni. Daleč od odraslega sveta, sama zase, z vsem časom samo njima na voljo in na razpolago. Kdo ve, ali se bosta še kdaj imela tako razkošno.

»Zakaj pa si želiš, da bi bila tvoja mami diplomatka?«

»Kar tako, nič posebnega. Da bi bila kaj drugega, ne pa ravno slikarka. Doma imamo že vse polno njenih umetnij.«

Malo je pomolčala, nato pa nadaljevala. Očitno je bilo treba odgovor še malo dodatno utemeljiti.

»In potem bi lahko veliko potovali in se srečevali z mnogimi ljudmi. Jaz tako rada potujem.«

In še preden je lahko kaj dodal, ga je že vprašala:

»Zakaj pa si ti želiš, da bi bil tvoj ati umetnik?«

Njegov odgovor je bil tudi takoj pri roki.

»Zato, da ne bi toliko potovali. Bili bi doma, ati bi mešal barve in slikal in veliko bi se pogovarjali. Ne da se mi potovati, veš.«

Drug drugemu sta se zazrla v oči in nekaj časa molčala.

Izrekla sta bila precej modrih misli, ki jih je bilo treba premisliti in dati v pravi okvir, med peščeni grad in kockasti nebotičnik. To pa ni bilo lahko in enostavno delo. Vetrč se je neopazno igral sam zase, valovi pa so se kar malo potuhnili, samo da ju ne bi motili. Če se otroci navadijo razmišljati ob pomembnih rečeh, bodo to navado gotovo obdržali tudi pozneje, ob nepomembnih rečeh, ko bodo odrasli. Tem pa, pravijo, tako primanjkuje razmišljanja.

»Ampak, veš kaj, ali bi se potem midva sploh spoznala? Mislim, če bi tvoj ati bil umetnik in moja mami diplomatka?«

Zaskrbljenost je zavela iz njenega vprašanja in nekako je bilo čutiti, da v življenju kakšna stvar pa le ni povsem samoumevna. Tako zelo samoumevna. In tudi on je pogledal negotovo in videti je bilo, da ne ve, kaj bi rekel. Človek bi na hitro dejal, da sta izgledala skoraj že kot dva odrasla. Kako malo je treba, da človek dozori, in kako hitro se to lahko zgodi; mimogrede se znajdeš na robu odraslosti, ne da bi to sploh vedel ali slutil. In imeti moraš precej sreče, da te ne odnese čez rob. Pravijo tudi, da imajo otroci praviloma srečo.

»Ne vem,« je čez nekaj časa počasi rekel. In nato previdno, že kot kak diplomat, dodal: »Morda pa le.«

Tudi ona je pričela previdno razvijati misli, do katerih se je dokopala med tem kratkim in silnim premišljanjem.

»Ja, morda pa res. Saj tudi tako ni bilo nujno, da se bova spoznala. Mislim, ko sta najina ati in mami tu na dopustu. Saj se še onadva komaj da poznata. Tudi tukaj bi midva sedaj lahko bila kje drugje, vsak zase in se sploh ne bi srečala. Ti bi se, recimo, igral s fanti v hotelu, jaz bi pa pomagala mami mešati barve. In tako bi minil dopust in šli bi vsak nazaj na svoje, od koder smo prišli sem. In midva potem sploh ne bi vedela, da sva oba bila tukaj, kajne? Hecno. In se tudi ne spoznala in pogovarjala in igrala.«

Kaže, da je to bila točka, ko je njemu popolnoma odleglo in se je takoj zavzeto vključil v tok misli, ki je očitno šel v pravo smer za oba. Kako hitro lahko včasih otrokom, ki so skoraj odrasli, odleže. Še posebej, če niso sami, temveč v dvoje.

»Ampak, saj jaz se nočem igrati z ostalimi fanti. Tako so dolgočasni in otroški. In kar naprej me dražijo.«

»In tudi jaz nočem mami pomagati pri mešanju barv.«

Pomolčala je za hip in nato brž dodala: »Mislim, da moja mami tudi noče, da bi ji jaz pri tem pomagala. Vse zna sama in vse hoče delati sama. Jaz pa nisem taka. Jaz imam rada družbo.«

»Veš,« je tudi on dodal, »tudi moj ati je najraje sam pri svojih depešah. In je bolje tako, saj jaz niti točno ne vem, kaj so to depeše, in mu pri tem ne bi mogel pomagati, tudi če bi že hotel. Pa itak nočem.«

Kako misli tečejo, samo povod in motiv moraš imeti.

»A veš, da jaz niti ne želim, da bi odrastel.«

Pomolčal je in nato nadaljeval: »Če bom kdaj odrastel, bom potem moral kaj delati. Jaz pa nočem nič delati.«

Bistro ga je pogledala in vprašala: »Kaj pa boš počel, ko boš odrasel? No, če boš sploh, ko si pa itak ne želiš.«

»Nič ne bom počel in nič ne bom delal. Igral se bom in razmišljal.«

»Vidiš, potem boš pa lahko umetnik.«

»Kako to misliš?«

»Ja, moja mami tudi pravi, da se umetniki igrajo.

Ob tem pa včasih še razmišljajo, včasih pa tudi čisto nič.«

»Zanimivo, moj ati pa pravi, da se diplomati ponavadi igrajo.«

Malo je pomolčal in zatem nadaljeval: »Seveda delajo. Ampak delajo tako, da se igrajo. Tudi tega ne razumem najbolj, toda važno je, da to razume moj ati, ki je diplomat.«

Spet je malo pomolčal.

»Pravi tudi, da je dober diplomat. Torej se mora znati dobro igrati.«

Nato je še ona dodala svojo nejevero.

»Se pravi, nočeš odrasti, ker ne bi rad delal. Če pa boš odrastel, se boš igral, saj tvoj ati, ki je odrasel in veliko dela, pravi, da se igra. In tudi moja mami, ki je odrasla, pravi, da veliko dela, ampak da je njeno delo igra.«

Spogledala sta se.

Zamišljeno je zavzdihnil in nato rekel: »Veliko je še reči, ki jih pri odraslih ne razumem. Jaz pa bi rad vse razumel. In zato mi je še težje – če bom odrasel, bom moral delati, jaz pa ne želim delati in zato si tudi ne želim odrasti. Če pa ne bom odrasel, potem ne bom razumel vseh teh zapletenih reči.«

»In v vsakem primeru se hočeš igrati. Kakor tudi jaz.«

Prijela sta se za roke in vsak s svojo kanglico čofotaje odšla iz delavnice sanj. Tudi njuni senci sta se prijeli za roki, kanglici sta šepetaje čebljali, morski valovi pa so v toplem pesku uživaje nežno božali stopinje, ki so ostajale za njima.

Samo nebo ve, kaj bodo te stopinje, ko enkrat odrastejo in odidejo v širni svet.

Freska z ekvatorja ²⁴

*V daljo pogled nese zaneseno,
ubira pota, pot išče,
kaj to je, sam ne ve, ne razmišlja,
brez cilja zase samega posebnega
korak naprej, morda navzgor, ga nese
pomirjeno, zazrto, a vseeno za
stezo novo odprto, brez predstav hotenih,
saj minili časi so iskanja, kaže,
zdi se, tako vsaj intuicija pravi.*

*Velevata nič mu duh, duša,
ničesar noče, le pogled jasen,
o, nemogoče, tako
v knjigi življenja med vrsticami piše,
v opombi prezrti, skriti,
odvečni nikakor ne, le
shranjeni za čase samote sprejeti.*

*A pisec poti usode
čas je svojeglav, čeprav hvaležen,
le dobro hoče, ko namige seje,
ki um prepoznati jih ne more,
duša sorodna odpre jih morda sama.*

*Zasanjan, omotičen začuti samo,
a ne razume, ne ve, kaj usoda
mila pokloniti hoče, nevede objame zazibano.*

*Grafitno ga nebo razsijano zbudi,
podari srca mu mano.*

Ko bom umrl ²⁵

*Ko bom umrl
hočem
da me pokopljejo
tukaj
med kostmi očetovimi
in dedovimi
kamor sem hodil
dneve
tedna in leta
prižigat svečke
ihtet /v duši/
vekat v temne noči
poslušat
čričke zavijanje vetra
občudovat
drobne utripajoče lučke
na gomilah
posejanih po holmu
v veter
globoko pod zvezdami
temnimi
na nebu visokem
ihtet
v gluho noč.*

²⁴ Pesem je bila objavljena v pesniški zbirki »Odprla so se nebesa: Poezije za Magdo«, založba Kulturni center Maribor, 2025.

²⁵ Pesem je bila objavljena v dvojezični slovensko-makedonski pesniški zbirki »Po robu sveta hodim«, založba Center za kulturno dekontaminacijo, Bitola, 2019.

Martin Krpan med slovenskimi in evropskimi ljudskimi junaki ²⁶

Martin Krpan je osrednji slovenski ljudski junak. Seveda ni edini, pred njim in po njem se jih je zvrstila cela plejada (Lah in Inkret, 2002). Obenem pa je Martin Krpan še pomemben evropski ljudski junak, nenazadnje tudi zaradi številnih prevodov v tuje jezike v minulem več kot stoletju (Oravcova, 1990), pa tudi zato, ker ga lahko razumemo kot habsburški mit (Baskar, 2008). Da bi nazorneje uvideli Krpanovo mesto med njimi, predstavljamo v nadaljevanju primerjavo Krpana s petimi slovenskimi in s petimi evropskim ljudskimi junaki.²⁷ Najprej bomo predstavili pogled na termin ljudski junak ter zatem povzeli pet temeljnih značilnosti, zaradi katerih smatramo Krpana kot diplomata. Sledi kratka predstavitev omenjene deseterice ljudskih junakov ter primerjava s Krpanom.

Najprej na kratko komentirajmo tip oz. profil ljudskega junaka. V osnovi lahko rečemo, da je ljudski junak proizvod srednjeveške vladarske paradigme. Ljudski junak je v samem bistvu obeležen s svojim nasprotovanjem oz. uporništvom do konkretnega vladarja. Uporništvo kot drža izhaja iz dejstva, da je ta isti koncept vladanja po eni strani temeljil na absolutni in brezprizivni moči vladarja, ki je bil lastnik vsega (ljudje, zemlja, živina, gozdov), in po drugi strani na strahu pred njim. Ljudstvo je tak odnos razumelo kot nepravilen in je simpatiziralo z vsakim, ki si je upal upreti takšni vladarski drži, in takšne posameznike na skrivaj tudi podpiralo.

Seveda pa so vsi takšni junaki bili za tedanje pojme izobčenci, ker so delovali protizakonito, od tihotapcev, rokovnjačev do ostalih, njim podobnih. Ravno tako večina med njimi, tj. tisti, ki so to počeli samo zaradi lastne koristi in niso imeli posluha za tlačane, niso pridobili slovesa ljudskih junakov. Tako bi lahko rekli, da je bil ljudski junak pogumen, prav tako pa upornik, dobrotnik in zabavljaj, v osnovi pa izobčenec. Srednjeveška vladarska paradigma sama po sebi ni omogočala uporništva znotraj formalnih pravil; tisti, ki je kakorkoli nasprotoval vladarju, je bil ali takoj kaznovan ali pa je postal izobčenec, če se je prej uspel izogniti kaznovanju. To je veljalo za vsakega upornika, tako tistega iz ljudskih vrst kot tudi iz plemiških, če se je to zgodilo.

²⁶ Objavljeno v knjigi »Diplomat in svetovljan Martin Krpan: Ne lazim rad okoli gosposke«, založba Kulturni center Maribor, 2023.

²⁷ Kriterij izbora obeh peteric je avtorjev subjektiven glede na njegov spomin iz osnovnošolskega branja in spoznavanja slovenskih in evropskih ljudskih junakov. Njihovo splošno poznavanje je bilo preverjeno v nekaterih osnovnih spletnih virih, navedenih v seznamu literature.

Krpana, ki ga razumemo kot ljudskega junaka iz vrst preprostega ljudstva, vidimo kot diplomata zaradi naslednjih njegovih petih lastnosti: prvič, ni se bojeval z vladarjem oz. bil z njim v direktni konfrontaciji, ampak je z njim sodeloval; drugič, izpolnil je njegovo željo oz. naročilo, diplomatsko rečeno navodilo; tretjič, to nalogo je opravil v mednarodnem prostoru; četrtič, za opravljeno delo je prejel plačilo; petič, vladarju je ostal na razpolago tudi pozneje. Navedeno je, v osnovi rečeno, definicija diplomata.

Pri slovenskih ljudskih junakih obravnavamo naslednjo peterico (po abecedi): Peter Klepec, kralj Matjaž, Erazem Predjamski, kralj Samo in Štampihar, pri evropskih pa naslednjo peterico: El Cid (Španija), Till Eulenspiegel (Nemčija), Robin Hood (Velika Britanija), Janošik (Slovaška) in Wilhelm Tell (Švica).

Slovenski ljudski junaki

Peter Klepec je kot pravljичni lik postavljen v dolini Kolpe in ga za svojega ljudskega junaka štejejo tako v Sloveniji kot tudi na Hrvaškem. Kot junak je zrasel iz mladega fanta revne matere, ki je šel od doma služiti, da je lahko preživel. Trdo je delal, a trpel je pa zaradi zaničujočega odnosa starejših, ki so se iz njega norčevali in ga ustrahovali. Velikansko moč mu je podarila gozdna vila v zahvalo, ker jo je rešil. Svojo moč je uporabljal za dobra dela, izkazal pa se je tudi v bojih s Turki, zaradi česar ga je cesar oprostil podložništva. Gre za precej tipično pravljичno podobo, kako iz revnega fanta zraste junak, ki ni maščevalen, ampak dela dobra dela ter tako pomaga revnim, kakor je sam nekoč bil. Njegov lik je obeležen v različnih delih slovenske besedne umetnosti, bil naj bi tudi med navdihi za Levstikovega Krpana.

Kralj Matjaž je že skoraj mitološka osebnost slovenske ljudske zgodovine, plemič, ki, kot pravi bajka, spi pod Peco. Njegov spanec traja že zelo dolgo in ob tem se mu brada počasi ovija okoli kamnite mize. Ko se bo ovila devetič, se bo zbudil in se kot rešitelj vrnil na površje in s tem se bodo povrnila dobri časi in blaginja. Kralj Matjaž je srednjeevropski ljudski junak in prisoten v ljudskem pripovedništvu, njegovo zgodovinsko ozadje naj bi bil ogrski kralj Matija Korvin. Bil je legendarno dober vladar in je pomagal vsem, ki so ga prosili. Zato so se drugi vladarji zarotili proti njemu in da se je rešil, je skupaj s svojimi vojaki zbežal v votlino pod Peco, ki se mu je sama odprla. Nauk zgodbe je idealizirana podoba vladarja, ki skrbi za svoje ljudstvo in je pravičen.

Erazem Predjamski, kranjski vitez in ropar, je bil resnična osebnost in najbolj znan lastnik Predjamskega gradu (sredina petnajstega stoletja), ki je sicer

kot največji jamski grad na svetu vpisan v Guinnessovo knjigo rekordov. Kot izredno hraber vojščak je nekaj časa služboval v cesarski gardi, pozneje je bil zaradi političnih sporov izobčen. Dolgo časa je živel v obleganem gradu, po skrivnih rovih pa so mu od naklonjenih in hvaležnih domačinov prinašali hrano in druge potrebščine. Zaradi izdajstva je umrl pod ruševinami v lastnem gradu. Med ljudmi je bil zelo priljubljen in o njem se je širil glas kot o pravičnejši in dobrotniku. Zaradi slednjega ga nekateri enačijo z Robinom Hoodom, čeprav, seveda, med njima ni nikakršne direktne povezave.

Kralj Samo, resnična osebnost, neznanega, a verjetno slovanskega porekla, je živel v sedmem stoletju in kot prvi slovanski vladar v slovansko politično plemensko zvezo (623–658), katere del je bila tudi Karantanija, združil Slované v srednji Evropi in s tem ustvaril protiutež Ogrom, Germanom, Italijanom in Bizancu. Bil je znan po svojem pogumu in vojaških zmagah, v času njegove vladavine je zveza doživela stabilnost in razvoj. Po njegovi smrti je Samova plemenska zveza, v današnjem smislu država, kmalu razpadla.

Štempihar, neustrašen in tako močan mož, da so ga menda klicali kranjski Herkules, je bil resnična osebnost iz druge polovice osemnajstega stoletja. S svojo močjo je ljudi malo ustrahoval, dosti pa jim pomagal; več ali manj se je preživil s tihotapljenjem tobaka s Hrvaškega, zaradi česar so ga zalezovali orožniki. O teh njegovih dejanjih je krožilo nešteto različnih zgodb, ki povečujejo njegovo moč, iznajdljivost in tudi smešenje tistih, ki jim ni bil povšeči. Njihovo junaško sporočilo je bilo med navdihi Levstiku za povest o Krpanu, kot sklic nanj ga navaja že na samem začetku, v drugem odstavku: » ... *poštenega boja ž njim so se bali ravno tako kakor pozneje Štempiharja.*«

Evropski ljudski junaki

El Cid (Španija), s pravim imenom Rodrigo Diaz, je bil španski plemič, ki si je sloves ljudskega junaka ustvaril s svojimi zmagami v bojih proti muslimanom in kristjanom, ki so si hoteli podjarmiti Iberski polotok. Njegova junaštva, življenje in vladanje je opisano v epu Pesem o Cidu, prevedenem v mnogo jezikov. Bil je zelo močan in pogumen, neustrašen bojevnik ter vojskovodja. Zadnja leta življenja, do smrti (1094–1099), je vladal Valenciji. Njegova življenjska zgodba je upodobljena v številnih literarnih, glasbenih in filmskih delih.

Till Eulenspiegel (Nemčija) je bil srednjeveški popotni zabavljak, satirik in drzni pripovedovalec zgodb, predpostavlja se, da je bil resnična osebnost. Njegova narava in delovanje naj bi bila bistroumna zrcalna odslikava (die Eule – sova, der Spiegel – zrcalo) tedanjih razmer v svetem rimskem cesarst-

vu nemške narodnosti. Predvsem je imel na muhi grešno naravo pomembnejšev in visoke gospode, njihov pohlep, svetohlinstvo ter podobne nečednosti. Njegova popularnost kot zabavljaka in direktnega družbenega satirika je bila po eni strani rezultat njegovih neprestanih in številnih potovanj in nastopov, po drugi strani pa je do današnjih dni narasla predvsem zaradi številnih knjig o njem in njihovih prevodov v večino evropskih jezikov, kakor tudi dramskih in glasbenih uprizoritev in stripov.

Robin Hood (Velika Britanija) je verjetno najbolj znan evropski ljudski junak sploh. Njegovo junaštvo je prišlo do pravega izraza, ko se je uprl hudobnemu princu Johnu, ki je poskušal zasesti angleški prestol in od tam spodriniti brata Richarda Levjesrčnega, ko je bil ta odsoten zaradi bojov v tujini. Robin Hood je v smislu srednjeveškega ljudskega junaka še bolj znan po svojem socialnem občutku, saj je jemal bogatim in dajal revnim, izkoriščanim tlačanom, s čimer je postal že nekje vrste ikona. To ga je kvalificiralo kot ljudskega junaka, čeprav je s tem svojim početjem, striktno vzeto, kršil elementarno pravilo, da se ne prisvaja tuje lastnine. Vrnitev Richarda Levjesrčnega v domovino povzdigne Robina Hooda, preko njegove poroke s princeso Mariane, v plemiški stan.

Janošik (Slovaška), njegovo osebno Juraj se širše praktično ne omenja, je bil preprost človek iz ljudstva, ki so ga bolele krivice, ki so se dogajale tlačanom, zato je ropal plemiče in naropano bogastvo oz. plen delil med reveže. S temi svojimi dejanji je postal ljudski junak na Slovaškem, Češkem in v južnih delih Poljske, kar je bilo v preteklosti severni del ogrskega cesarstva. Ko se je njegov sloves razširil, so ga pričeli primerjati z njegovim angleškim sodobnikom in prijel se ga je vzdevek slovaški Robin Hood (čeprav med njima ni bilo nikakršne siceršnje povezave). Skratka, postal je simbol ljudskega upora proti tujim zatiralcem ljudstva. Janošik je bil resnična osebnost, njegova dejanja so pridobila status legendarnosti, njegovo ime pa simbol upora sploh.

Wilhelm Tell (Švica) je bil resnična zgodovinska osebnost, pomembna za oblikovanje moderne švicarske konfederacije. Zaradi svojih del in zmag proti habsburškim zavojevalcem si je pridobil status ljudskega junaka. Bil je izredno močan in velik mojster v streljanju s samostrelom. Najbolj je znan po svojem mojstrskem strelu, ko je zadel in prepolovil jabolko na glavi svojega sina; ko so ga kot izobčenca oz. upornika, ki se ni hotel prikloniti tujemu vladarju, ujeli oblastniki in oba obsodili na smrt, se je lahko rešil samo tako, da bi zgolj z enim dovoljenim strelom zadel to jabolko, kar mu je, čeprav nemogoče na prvi pogled, tudi uspelo. Njegova poznejša junaštva so sprožila vsesplošni švicarski upor za samostojnost.

V nadaljevanju predstavljamo primerjavo med omenjeno deseterico, in sicer po naslednjih značilnostih junakov: plemič, podložnik, izobčenec, dobrotnik, zabavljač ter resnična osebnost.

Tabela: Primerjava deseterice ljudskih junakov

	<i>Plemič</i>	<i>Podložnik</i>	<i>Izobčenec</i>	<i>Dobrotnik</i>	<i>Zabavljač</i>	<i>Resnična oseba</i>
<i>Slovenski</i>						
Peter Klepec	-	*	-	*	-	-
Kralj Matjaž	*	-	-	*	-	*
Erazem Predjamski	*	-	-	*	-	*
Kralj Samo	*	-	-	*	-	*
Štempihar	-	*	*	*	-	*
<i>Evropski</i>						
El Cid	*	-	-	-	-	*
Till Eulenspiegel	-	*	-	-	*	*
Robin Hood	-	*	*	*	-	-
Janošik	-	*	*	*	-	*
Wilhelm Tell	*	-	-	-	-	*

Vir: Lasten

Primerjava deseterice nam nove, da so med izstopajočimi slovenskimi in evropskimi ljudskimi junaki tako vladarji (ubranili oz. ustanovili cesarstvo, kraljevino ipd.) kot tudi podložniki (uporniki in zabavljači); tako resnične kot tudi izmišljene osebe; tako izobčenci (uporniški podložniki) kot tudi ne (vladarji oz. plemiči, pa tudi ti so lahko deloma postali izobčenci, kadar so zaradi bitk prišli navzkriž z vladarjem, a so pozneje sami postali vladarji); večinoma so bili dobrotniki v odnosu do podložnikov, nekateri pa tudi samo zabavljači. Časovni razpon njihovega delovanja se razteza od vrha srednjega veka pa do njegovega poznega obdobja in celo do njegovega izteka (Štempihar v 18. stoletju, a kralj Samo kot izjema že v sedmem). Med njimi ni diplomatov, če kot kriterij upoštevamo pet lastnosti, po katerih definiramo Krpana kot diplomata.

Kot metodološko pojasnilo dodajamo, da pri junakih ocenjujemo izpolnjevanje posameznega kriterija v celoti: npr. Štempihar je bil do določene mere zabavljač, saj se je norčeval iz tistih, ki ga niso resno jemali, ampak to ni zabavljač v polnem pomenu besede, kot je bil Till Eulenspiegel (zato Štem-

piharja nismo označili tudi kot zabavljača, saj to ni bistveno zanj v opazovanem smislu). Tudi npr. kralj Samo in El Cid sta bila upornika, a drugačne vrste kot Robin Hood in Janošik.

V komentarju po primerjavi dodajamo k razumevanju srednjeveškega ljudskega junaka kot upornika: Ljudski junak je lahko tudi plemič iz vladarskih vrst ali pa kar sam vladar, kadar poskrbi za varnost dežele oz. cesarstva, če premaga osvajalce in se pri tem izkaže v očeh vseh, kot sta se npr. El Cid ali kralj Samo. Vendar to ni tipična matrica junaka – upornika, kajti ljudski junak – upornik je tisti, ki se s svojim bojem zavzame za pravice tlačanskega ljudstva znotraj državnega okvirja zoper njegovega vladarja in ne z zunanjo, mednarodno dimenzijo. In ravno pri Krpanu pa lahko ugotovimo oboje: rešil je cesarstvo s tem ko je premagal zunanjega izzivalca Brdavsa in zavzel se je za svoje ljudstvo (simbolna odprava cesarskega monopola na prepoved tovorjenja angleške soli).

Naprej, ko upoštevamo še Krpanove diplomatske poteze oz. lastnosti, lahko iz prej opravljenih primerjav ugotovimo, da je Martin Krpan edini od obravnavnih tak, ki ga lahko razumemo kot diplomata; nihče drug nima kombinacije diplomatskih lastnosti. Takšna interpretacija osrednjega slovenskega ljudskega junaka jasno pokaže njegovo nedvomno izstopajoče mesto med evropskimi ljudskimi junaki. Obenem se s tem pokaže tudi izvirnost, unikatnost in specifičnost Levstikove povesti in Levstikovega pogleda na povest kot zvrst literarnega ustvarjanja in sporočilnost, ki naj jo ima.

Krpanova unikatnost dodatno pokaže, da vladar ni diplomat (razen do določene mere pač po svojem položaju, saj se pogovarja in pogaja z drugimi vladarji in ureja meddržavne zadeve); dobrotnik ni diplomat, ravno tako tudi zabavljač ni, pa tudi obe dejavnosti oz. značilnosti (dobrotnik in zabavljač) nimata izhodišč za diplomatsko delo. Obenem pa tudi konkretna oseba ni diplomat sama po sebi, ampak šele odnos konkretne osebe z vladarjem oz. obratno naredi diplomata. Razmerje z vladarjem naredi posameznika za diplomat, če je uporabljen za takšno delo, ga opravi in če je to delo tako tudi prepoznano, torej kor diplomatsko.

Levstik pa s svojo povestjo, kot smo opozorili na več mestih, v literarno umetnino zavije državotvorno sporočilo, junaški, da ne rečemo pustolovski vidik povesti oz. dogajanje pa je pri njem in v Krpanu zraven splošne privlačnosti zgolj sredstvo za uprizoritev državotvornega sporočila, ne pa temeljno sporočilo in vsebina povesti. To je pomemben element Levstikovega najmanj posrednega politično-programskega sporočila njegove povesti o Martinu Krpanu z Vrha pri Sveti Trojici. Ker je nastala v ključnem času pre-

oblikovanja Slovencev iz ljudstva v narod, je izjemnega pomena za tedanji čas, zaradi svoje zimzelene narave pa tudi za današnji, povsem drugačen čas.

Tudi to je pomembna razlika med Krpanom in ostalimi navedenimi ljudskimi junaki. Njihove zgodbe so danes verjetno enako pustolovsko privlačne, sicer pa nimajo neke izstopajoče politične teže in sporočilnosti, kaj šele državotvorne. In dodatno, vsi navedeni ljudski junaki so dandanes predvsem branje za mlado publiko, ravno zaradi svoje pustolovske narave in zgodbe, medtem ko pa je Krpan enako privlačen za mlado publiko kot za odraslo, za slednjo zaradi svoje, pravkar navedene politične in državotvorne strani pa še toliko bolj uporaben.

Navedimo še nekaj ugotovitev, ki se nam kažejo iz poznavanja obravnavanih junakov in njihove primerjave. Tako lahko rečemo, da je upiranje tujim oblastnikom posebnost narodov, ki niso imeli svoje države, npr. Slovaki (Janošik) in Slovenci (Krpan). Tu ne gre za boj za oblast (kralj Samo) ali za upor proti svoji oblasti (Robin Hood), čeprav se oboje lahko tudi prepleta, kot smo videli, ampak za upor proti tuji nadvladi (Ogri oz. Habsburgi). Naprej, obstaja določeno enačenje z Robinom Hoodom in njegovim dobrotništvom. A tu je treba imeti v mislih, da gre predvsem za poznejše primerjave, ne pa za sodobnike, ki bi svoj odnos dobrotnišтва prevzemali od angleškega ljudskega junaka. Izkoriščevalski odnos srednjeveške gosposke do tlačanov je tisti, ki je pri nekaterih ljudskih junakih ustvaril dobrotnike, pri nekaterih roparje, pri nekaterih pa tudi oboje.

Nenazadnje, Martin Krpan in Peter Klepec sta (zraven Robina Hooda) edina izmišljena ljudska junaka med obravnavanimi. To je vsekakor pomembna razlika in poudarek, saj se pri resničnih osebnostih zgodbe o njih spletajo na osnovi bolj ali manj resničnih dejstev oz. izhodišč in gre bolj za pripovedništvo, kot pa za kaj drugega. Pri obeh navedenih pa gre za to, da sta njuna lika, zlasti Krpanov, ustvarjena oz. nadgrajena na osnovi različnih zgodb in junakov, torej iz širšega resničnega konteksta, iz več dejstev, okoliščin in osebnosti. Povest o Krpanu izstopa tudi po tem, da je prva slovenska umetna povest in s tem zvrstno nad pripovedništvom kot takim. Kot se ve, je Levstik teoretična izhodišča in kriterije zanjo postavil v Popotovanju iz Litije do Čateža (1978, zlasti str. 58).

Kot rečeno, so se številne zgodbe spletale o njihovih junaštvih, a povest o Krpanu je izrasla iz tovrstnih različnih junaških zgodb o drugih oz. zgodovinskih ozadij in jih nadgradila, Levstik pa je z njo ustvaril prvo slovensko umetno literarno delo. To je posebnost povesti o Krpanu in jo zvrstno

dviguje nad siceršnja pripovedovanja o ljudskih junakih. Lahko bi še rekli, da je ravno ta nadgradnja, ki je zrasla iz pripovedništva o drugih, šele omogočila oz. naredila Krpana kot diplomata, saj bi kaj takega v resničnem življenju komaj bilo mogoče. Seveda so v obdobju klasične diplomacije (1648–1920), če govorimo o tedanjih slovenskih deželah, Slovenci lahko postali habsburški diplomati, tako plemiči kot tudi kmetje, a so se morali slednji izkazati s svojo nadarjenostjo in pridnostjo v šolah ali na bojnem polju (Krpanova zmaga je v simbolnem smislu nekaj takega). Drugače ne bi imeli nikakršne možnosti postati diplomati.

In če se za konec še malo pošalimo v Krpanovem stilu, bomo zapisali, da ne vemo, kaj vse je »minister Gregor dal v bukve zapisati«, da se je govorilo o Krpanovem podvigu potem, ko cesarja in Krpana »ne bo [ne vas ne mene,] kosti ne prsti«. (1978:23) Ampak to pravzaprav ni več predmet tega razmišljanja, ravno tako kot tudi Krpana to ni zanimalo oz. skrbelo: »Pa naj stori, kakor če; meni se ne bo s tem ne prikupil ne odkupil«. (1978:23) No, pa saj tudi vsi vemo, kaj je "postavač" (1978:22) Levstik zapisal o vsem tem na osnovi Močilarjevega pripovedovanja.

Vklenjene lastovke ²⁸

*misli, čustva so kot lastovke,
včasih dvignejo se in polete,
koder telo naše zmore ne,
koder duša naša sploh ne sme,
ker lastna vest jih prej zatre,
ko v varuha templja preodene se,
budno nadzoruje in pove,
kaj prav je in kaj ne ...*

*a včasih prav te nežne lastovke,
nevede, prav levjo moč dobe,
tempeljskim čuvajem uidejo,
ker preprosto morajo
razprejo krila in zamahnejo,
si dajo duška ker vedo,
da le za kratek hip,
svobodo si ugrabijo*

*vendar prav kmalu,
spustiti morajo se na zemljo,
drugam ne znajo in ne zmorejo,
tu vse enako je, kot je bilo,
sprejmejo, kar jim je usojeno,
vedo, da dihati pač morajo,
čeprav to njihovo telo,
v okove spet bo vklenjeno,
čeprav le za letenje,
je ustvarjeno ...*

Junaki 3. nadstropja ²⁹

*ne vem zakaj usoda ta,
vas je pripeljala tja,
lahko bi bila,
malo bolj usmiljena,
staršem vašim dodelila je,
tesnobne dni in budne noči,
težko jim je vedeti,
kako tolažiti te vaše,
prestrašene oči,
ko lastna duša jim ječi*

*prav oni vam žele,
kar vsak otrok naj izve,
kako lep je ta svet,
ko v brezskrbno radost,
prelestnega otroštva je odet,
kjer vsa milina tega sveta,
naj bi segala,
do obronkov sinjega neba,
kjer starši so velikani vašega srca,
ki vedno varno vodijo vas tja,
kjer ni bolezní, bolečine, ne solza,
koder le cvetoče polje,
vaša opojna je igralnica ...*

*prav oni koprne,
da v učkah vaših nikoli,
ne bi odsevalo gorje,
da v vseh dneh, ki še pridejo,
užijete mnoge prelepe stvari
in dragi Bog ve,
da tudi srca vseh nas,
ki tu smo okoli vas,
bijejo za vas ...*

²⁸ Pesem je bila objavljena v pesniškem zvezku
»Drevesni velikani«, Ljubljana,
samozaložba, 2020.

²⁹ Pesem je bila objavljena v pesniškem zvezku
»Srebrnolas«, Ljubljana, samozaložba, 2021.

Srebrnolasa ³⁰

*sanjam sanje,
mnoge te noči,
v teh sanjah,
si srebrnolasa ti,
slediš korake moje,
kot, da moja senca si ...*

*in tudi ko zbudim se,
vidne tvoje so sledi,
sledi najinih poti,
skozi srečne dni,
ki podarila si mi jih ti,
ali sem ti sploh kdaj rekel,
hvala ti ...*

*ne mine ura in ne dan,
ki s podobo tvojo,
ni zaznamovan
in tudi, ko molčiva oba,
čutim tvoj utrip srca ...*

*in ko enkrat bom zaspal,
zaspal za vse dni,
naj mi dragi Bog odpusti,
če kdaj ti nisem bil, kot moral bi,
naj mi dopusti,
še vedno sanjati te,
sanjati do večnosti,
lepša bo, če tam srebrnolasa,
boš tudi ti ...*

Tolmuna dva ³¹

*v tolmunih teh tvojih čutnih oči,
kot da žarka žeja tli,
da življenje nikoli ne spremeni,
ljubih ti ljudi,
da ne bi več,
kot sprva so bili ...*

*oči pogosto govore,
kar ustnice molče,
zrcalijo prav vse,
kar duša jim pove,
hotele to al ne ...*

*ta tolmuna tvoja dva,
vodita do skrivnih labirintov
tvojega srca,
kjer valovi minulih dni,
pustili svoje so sledi
in samo ti veš vedeti
al duša tvoja,
k miru le spokojnem koprni,
ali v tolmunih svojih,
odseve skritih ognjev,
želiš le zase čuvati ...*

³⁰ Pesem je bila objavljena v pesniškem zvezku »Srebrnolasa«, Ljubljana, samozaložba, 2021.

³¹ Pesem je bila objavljena v pesniškem zvezku »On in ona«, Ljubljana, samozaložba, 2022.

Oprosti mi, verjemi mi ³²

*oprosti mi,
da vedno nisem bil,
kot bila si ti ...*

*oprosti mi,
da vedno nisem bil,
kot moral biti bi ...*

*verjemi mi,
so stvari,
katere rad popravil bi,
še sam verjamem,
da to zmoget bi ...*

*a če te dobre želje,
se v vetru izgube,
verjemi mi,
v drugem tam življenju,
kot drug, boljši človek,
podal ti bom roke ...*

*tam kjer Krka igriva,
Savi se preda,
tam sem bil doma,
onkraj vrbine,
polne šelesteče topolovine,
ob vznožje hriba,
ki varuje ga cerkev,
svetega Vida ...*

*rad vedel bi,
so tam še tiste gimnazijske klopi,
ki poznale vse so naše,
radosti, dvome in skrbi,
ko prvič smo se poljubili,
prvič kupico pelina spili,
življenje začutili ...*

*bilo je lepo, kdaj grenko,
ponovilo se ne bo,
le spomini so,
čeprav že pol stoletja je prešlo ...*

*hvaležen sem usodi,
hvaležen za vse,
kar mi namenila je
in tudi to me ne potre,
da odhajanje je vse,
kar stalno teče, gre ...*

*na bregu sotočja stojim,
večnim valovom s pogledom sledim,
spokojni mir je vse,
kar želim si le ...*

³² Pesem je bila objavljena v pesniškem zvezku »Most«, Ljubljana, samozaložba, 2024.

³³ Pesem je bila objavljena v pesniškem zvezku »Most«, samozaložba, Ljubljana, 2024.

Park poljubov ³⁴

*v parku poljubov vse brsti,
tam ni temnih oblakov,
tam ni hudih stvari,
so le objemi in poljubi,
srečnih mladih ljudi ...*

*jih bodočnost ne skrbi,
zakaj le bi,
med gimnazijskimi klopmi,
še zima po pomladi koprne,
trenutki mnogi,
kot pozlačeni bi bili,
ne dvomi, ne težave, ne skrbi,
jih ne morejo zasenčiti,
vsa lepota sveta,
svoj dom je tu našla,
še kako strto srce,
lažje tu pozdravi se ...*

*v parku poljubov,
kjer križajo gimnazijske se poti,
zdaj jesen rumeni,
korak mi zastane,
se nič ne mudi,
učna leta povest so davnih dni,
le rdeče ustnice na steni,
topel spomin budi ...*

³⁴ Prvič objavljena.

ČERTOSOLEC

" Vlado, pojdi k steklarju po trimilimetrsko steklo petdesetkrat šestintrideset centimetrov ! " ališim iz kuhinje, veder očetov glas. Kaj hudiča me spet nadleguje s tem trapastim steklom ! Ravno sem se preoblekel v trenerko, da bi šel igrat košarko. K vragu on in njegovo steklo, jaz bi igral košarko. Pa še napravljen sem. Saj sem mu že včeraj prinesel tako steklo, a je bil neroden in ga je razbil. Kaj me briga, če ga je razbil, ampak hudiča, jaz sem pometal ! Naj se gre vse skupaj solit ! Preklinjam vse po vrsti, medtem ko se bližam steklarni. Hudiča, prekleto ! Zaklenjeno je in sploh zaprto. Torej bom jutri spet moral sem. Hitro domov, da bom čim prej na igrišču.

" Vlado, jaz grem k frizerju, ti ostani pri telefonu, oče je dežurni, in če ga bodo klicali, mu povej. V kleti pospravljaja, " mi zdolgočaseno naroči mama. Pograbi me taka jeza, da bi jo kar sam sfriziral, samo da bi mogel ven. Ampak me ona ne on ne razumeta, da bi jaz rad šel igrat košarko. Molim boga, da bi se kdo kje ubil ali polomil, samo da bi ga klicali v bolnico. Telefon molči, mene pa razganja od besnosti, preklinjam kot cigan, hodim gor in dol, kar na jok mi gre. Še kaka dobra ura in zunaj bo tema. Ampak jaz hočem ven, na igrišče !

Nemočno se usedem na divan, vzamem enciklopedijo umetnosti, zavrtim nežno longplejko za pomiritev živcev. Počasi, počasi pozabljam na žogo. Ta slika je pa zares lepa ! Tudi ta kip unirajočega sužnja je lep, sveti se, kot da je ulit iz stekla. Hudiča, saj so lepe stvari tu notri ! Obrnem ploščo in vzame drugo enciklopedijo. Vedno bolj uživan ob poslušanja glasbe in gledanju reprodukcij. K vragu košarka ! Kaj sem bil tako neumen ! Če bi vse ure, prebite na igrišču, koristno uporabil za spoznavanje umetnikov in njihovih umetnin, bi bil že lepo razgledan na tem področju. Samo da se mama ne vrne hitro. Želim si, da bi naletela na dolgo vrsto pri frizerju. In upam, da ne bo kje kakšna prometna nesreča, ker mi bo potem oče naložil spet kakšno delo. Toda če bi samo listal te bukve, ah, traperija ! Nikdar ne bi igral košarka, nikdar ne bi užival na tekmi, če bi dal koš, nikdar ne bi treniral in tako pozabljal na vsakdanje skrbi, nikdar se ne bi počutil tako lahkotnega kot po napornem treningu. Zaprem knjigo, stopim k oknu. Presneto, saj se že mrači ! Nervozno prižgem televizijo. Naj se gre solit mali tobogan ali veseli vrtiljak ali kaj je še skupaj z Marjanom Kraljem. Jaz hočem ven ! Brez volje sedem za mizo in začnem pisati nazsko domaćo nalogo. Ja, saj to pa ni tako težko ! Kar vesel sem, ko končam z delom. K vragu košarka, glavno, da sem napisal nalogo in sem fraj za jutri. Prižgem radio, poiščem dobro glas-

bo, vzamem časopis, prebiram " zaupne besede " in pijem koka kolo. Slaba volja me mineva. Medtem se vrne mama. Začneva se pogovarjati o vsakdanjih stvareh in lep občutek imam, da me smatra že za odraslega otroka. To ne traja dolgo, ker me kmalu pokliče oče, da bi mu pomagal prenesti neko omaro v klet. Spet ga preklinjam, ker mi ne da miru, ampak gren, kaj pa morem. Ko je to storjeno, je treba pomesti še tla, pobrisati jih, odnesti smeti in očistiti motorno kolo. Grozno sem spet razdražen in kolnem. Delo se počasi bliža koncu, ne čutim več take jeze. Imam dober občutek, ker sem opravil koristno delo. Po večerji zaidemo vsi trije v zanimiv pogovor o mojem bodočem šolanju. Grozno se zresnim, ker mi ta tema ne diši preveč, ampak me kljub temu zelo zanima mnenje staršev. Nič več nisem jezen nanje. Sedim v postelji in berem Vio Malo. Zgodba me zelo privlači, a nima neke globlje misli. Na koncu vzamem v roke dnevnik in vpišem dogodke, vse po vrsti, in vsa občutja. Potem preberem nekaj dni nazaj in vidim, kako grozno neumne ideje so mi pred dnevi letale po glavi. Potem zaspiim. Ne sanjam ničesar, le godrnjam zjutraj, ko me mama zbudi. Pono, spet se bomo v šoli zafrkavali, ampak že spet nimam matematične naloge. Tragično je to, da je nisem znal. K vragu !

Ja, tako je. S tem malim izrezom iz vsakdanjega življenja želim nakazati, da povprečnemu četrtošolcu zelo malo časa ostane za razmišljanje o svetu, ki ga obdaja. Poleg tega, da niti nima preveč časa, pa največkrat ne želi premišljevati o svetu, v katerem živi. Ne želi, ker bi tako lahko nehote uvidel lastne napake. Povprečnemu četrtošolcu oziroma osemnajstletniku se ne ljubi preveč brskati po svoji vesti, ne mara samokritike, rad, zelo rad pa je v srcu vseh dogodkov življenja. Ne boji se sveta, v katerem živi danes. Rad vidi, če ga to življenje nosi po svojih zakonih usode. Le skrbi ga jutrišnji dan, a ne priznava rad tega. Pozna svoje pomanjkljivosti, a ne želi o njih premišljevati, ne želi jih odpraviti s delom, ampak želi čim prej pozabiti nanje. Premišljevati noče, ker ve, da ga bodo ravno te pomanjkljivosti jutri drago stale. Zakaj je mlad človek tako raznolik in obsežen v svojih interesih ? Prav verjetno zato, ker ga zanimajo. Obenem pa je to beg od učenja ali dela. Psihologi pravijo, da je to sekundarno področje dejavnosti. Zato ni čudno, če najde časa za šport, glasbo, kino, televizijo, konjičke, simpatije in podobno. To je torej ta filozofski četrtošolec. Enkrat v treh mesecih se zresni, običajno ob konferencah, drugače pa ga filozofsko obremenjujejo vprašanja, kako se bo jutri zmazal pri spraševanju, od koga bo prepisal domačo nalogo, ali ga bodo doma pustili zvečer ven, kdaj bo športni dan, ali bodo šli starši za teden dni na službeno potovanje, kako bi dobil od staršev kaj cvenka, ali bo prišla na zmenek in tako dalje. Četrtošolca ne zanima gospodarska situacija, niti zaostritev na Sredozemlju, niti družbenopolitične dejavnosti, niti POZDI, niti najnovejši dosežki znanosti, niti Mozartov koncert v cis-molu, ampak to, kako bo Hajduk našel Zvezdo, ali se bodo Beatlesi spet sestali, kakšna krila bodo spet moderna spomladi in po koliko bodo rajferce v Trstu. Takšni smo v glavnem. Ampak poboljšali se bomo, vsaj poskusili bomo !

Vili

3. september

Torek. Sonce zahaja in mi blešči naravnost v obraz. Srečen sem, najraje bi skakal od veselja. Ljubim vse. Sedim na kavču in poslušam mehke zvoke ljubezenske melodije iz filma Boter. Spominjam se, kako sva sedela takrat v kinu in se držala za roke. Nisem žalosten, kot sem bil včeraj. Srce mi je lažje, duša mi je svetlejša, življenje se mi zdi spet lepo, kajti danes je moj drugi najsrečnejši dan v tej gimnaziji. Spet sem prijatelj z njo. Sploh ne morem verjeti, da je vse to resnica. Skoraj eno leto sva se ignorirala, molčala. Spet sva človeka, ki se poznata med seboj. In vprašam se, zakaj sem bil eno leto takšen slabič, taka šleva, zakaj sem se vedel tako osnovnošolsko, zakaj sem bil tako neodločen, oklevajoč. Zbudil sem ji upanje, prijateljstvo, jo razgrel, potem pa pustil na cedilu. Ne razumem, kako more biti človek tako grozno slab. Ne razumem, kako sem lahko dovolil, da sva se eno leto le čudno spogledovala. In vsak njen podled me je bolel, budil kesanje in prezir do samega sebe. Neštetokrat sem se odločil, da se ji približam in se pobotam z njo. Neštetokrat sem bil poleg nje, da bi se je lahko z roko dotaknil, toda vedno sem v zadnjem trenutku zgubil pogum. Ne vem, zakaj so bili potrebni dnevi in dnevi, ko sem preziral sebe in svojo neodločnost, preklinjal samega sebe in si dopovedoval, da ne smem biti takšen. Neštetokrat sem vse planiral do natančnosti, kako se bom obnašal, ko se bova spet dobila. In ko je prišel tisti trenutek, me je stisnilo pri srcu, grlo mi je otrpnilo, srce močnejše utripalo, korak zastal. Spet sem klenil sam sebe in se potrto vračal domov.

Ampak danes se je zgodil čudež. Sedel sem na svoje novo kolo in se peljal na sprehod. In nehote sem se spomnil, da grem proti njenemu domu. In spet me je stisnilo pri srcu in čuden občutek se mi je porodil v prsih. Kar naenkrat sem vedel, kam bom šel in kaj hočem. Vedel sem, da je konec mučnih dni. Sedaj ali nikoli. Čudno sem se razdvojil v svoji notranjosti. In vsak meter bliže njeni hiši me je huje tlačil. Neprestano sem si dopovedoval, da sem norec, ko prihajam po enem letu po opravičilo. Vedno bolj me je vlekle nazaj, vedno slabše sem pritiskal na pedala in spet sem začel preklinjati samega sebe in to svojo korajžjo. Ampak nekaj mi je le pravilo, da imam lahko še srečo. To me je vodilo kot slepca. Spet sem si pričel očitati preveliko sentimentalnost in stalno premišljevanje in mozganje ob vsakem problemu. Bolj počasi, a kljub temu hitro so mi tekli metri izpod koles. Da, to je njena hiša. Globoko sem zajel sapo, se v mislih prekrižal in prvič odločno pritisnil na pedal. Ampak novo razočaranje. Nikjer žive duše. Zgrabila me je taka jeza, da bi pretepel njo, vse svoje sosede in še svoje kolo povrh. Leto dni sem zbiral korajžjo, sedaj pa je tako nesramna, da je ni niti ven. Pljunil sem v obeestni jarek, zaklel in se počasi vračal po poti. In takrat mi je v glavo šinila rešilna ideja. " Če se vrnem sedaj, bo sigurno kje na dvorišču! " Rečeno, storjeno. Bila je na dvorišču, samo ne ona, ampak njena mama. " Življenje je krvavo, " sem pomislil in jo vprašal, kje je. Bila je doma. Prišla je ven in mi šla z nasmehom naproti. O moj bog, tega obraza in nasmeha ne bom nikoli pozabil! Odvalil se mi je velik kamen od srca, počutil sem se kot grešnik, ki je pomiloščen, občutil sem ljubezen do nje, ker me ni zavrnila v tistem trenutku, zavrnila,

čeprav je imela vso pravico. Hudiča, saj dekleta sploh niso tako napačna bitja! Še imajo srce. Nekaj sva se pogovarjala, ne vem kaj. V meni je zraslo nekaj novega, lepega, čistega. Pokazala mi je, kakšen mora biti človek: vedno odpuščati napake drugim in oni bodo odpuščali drugim. Tudi jaz moram sedaj odpuščati. Lahek kot pero sem skočil na kolo. Pri ovinku sem padel zaradi prevelike hitrosti, si potolkel koleno. Ni me bolelo. Divjal sem po cesti. Skoraj bi povozil belo kuro.

Ko sem prišel domov, sem moral očetu oprati avto, mami prinesiti miksar in toaletni papir iz trgovine. Ampak vse skupaj me ni prav nič ganilo. Le ona mi je stala pred očmi. Avto sem slabo opral, v trgovini pozabil pralni prašek, ampak to sploh ni bilo važno. O moj bog! Sedaj sem že zmučen in grem spat.

Vili

PRIČAKOVANJE

" Saj ničesar ne pričakujem, jaz še ne..." Prav začudil me je ta prostodušni, neprizadeti vsdih neke moje sošolke v trenutku, ko se je po tabli izvil izpod profesoričine roke naslov današnje naloge. Zakaj, ali je kaj takega sploh mogoče? Kako more iti mimo vsega pričakovanja, kako lahko stopa naprej, ne da bi vedela, kakšna pot ji beži izpod mladih nog, ne da bi trpela in v svojih vsakdanjih upih sibalala neko lepo, najlepše, neznano pričakovanje? Kakor koli se obračaš in iščeš pravo pot, pravi vetrič za svoja jadra, pravo, najsvetlejšo zvezdo vodnice na nebu svojega življenja, povsod te kakor blažilo ovija toplota upanja, pričakovanja.

Vem, teh besed gotovo ni premislila, odletele so kot poredne ptice mimo sveta, kamor spravljajo ljudje svoj drugi, podzavestni jaz, vem, ker nemalokrat uidejo tudi meni, se izneverijo mislim dekleta, ki bi bilo rado drugačno, ne takšno, kot v resnici je - otrok. Ne znam si pomagati, ves moj prelepi, včasih še kar sanjski svet najnežnejše mladosti je še vedno tako blizu, da vonjam dišeče seno in krave in prismojeno mleko, da slišim mamo, kako me vsako jutro zaman hodi klicat. Pride prvič, pokliče tiho, popustljivo. A sanje so še tako blizu, da bi lahko stegnila roko in jih dosegla, pobožala. Pahniti sem jih morala vstran, tu je bil svetel, bleščeč dan, sonce se je nasmejalo čez vso neskončno modrino neba. Zakor danes. Teda, kdo ve, kolikokrat še? Neusmiljeno te preganja vedno enako, vedno pereče vprašanje: kakšen bo moj jutrišnji dan, lep ali trpek? Odrivam ga, skušam se ga otresti kakor misli na angleško šolsko, a zaman. Jasno je, šolsko pišemo jutri in moja prihodnost: se je začela že včeraj, z mano je tu, z mano bo jutri. Sedim na kamnu na razpotju cest, ki se izgubljajo v daljavi, ozke, razhojene od tisočerihih mladih, ki so hodili tod pred mano. Popotnik sem, ki bi si rad oddahnil, za trenutek posedel, da si nabere moči in otre skrbi z obraza, a za mano jih je novih tisoč, ki me potiskajo naprej, ki hočejo na pot v svojo pomlad, v svojo praviljno deveto deželo. Vetani, dekle, za tabo je svet, ki se ga zdaj ne smeš spominjati, ker si za spomin premlada, ker nate čaka čas, ki ti bo dal to možnost, a za vedno vzel ono drugo: moč, spoznanje, sanje in - pričakovanje.

Pričakujem... Saj sama ne vem kaj. Preveč lepo mi je, da bi spleatala in gradila gnezda, topla zatočišča, ki bi se podirala kot kartonske zgradbe na pajčevini. Včasih me je strah kovati upe in načrte - ali bom sploh našla pot v svet, na neskončne poljane, kjer bi jih lahko razporedila in uživala njihovo lepoto? A vem, da nekje ovetijo, da so dobre in bogate, da bodo rodile tudi zame sad, ki ga bom vredna. Zame in za tiste, ki jih imam rada, ki mi derujejo toplino, dobre, velikodušne roke,

iz katerih jemljem moč za življenje, ki odpirajo zaklade svojih svetov in jih delijo v pričakovanju, da bodo nekje zablesneli še bolj sveže in razkošno. To so moji učitelji, to je koračnica, ki vspodbuja utrujeni, naveličani korak. Velikansko srce, ki vleče nekam - saj ni pomembno kam, le da gre naprej, tja, kjer se srečujejo sanje, hrepenenje, načrti in življenje. In če nekje zahrbtno preži razočaranje, naj. Upajočega je težko prizadeti, mu uničiti celo svet, ki ga ni; kajti, če ga ne doseže, ne užije, upanje živi naprej, še vedno utriplje upanje, da na neznenih obalah pristajajo ladje, ki niso nikoli izplule.

Erna

MATURANTSKI IZLET

Maturantski izlet - ti besedi menda vsak četrtošolec rad sliši. Za nekaj dni biti stran od kupov zvezkov in knjig, učenja in skrbi... Tudi mi smo letos ponavljali ti besedi, a samo ponavljali. Le želje so dosegle Ižerdap, saj je bila Sava kar dovolj visoka! "Ampak mi bi nekam šli, četrta b pač ni kar tako!" je kljuvalo v nas tisto izletniško vzdušje. Kam? "Bovec!" je bilo izrečeno na mladinski uri.

Rečeno - storjeno. 25. oktobra smo vsi izletniški in s potovalkami prispeli v šolo. Komaj smo čakali pol dvanajste ure, ko smo se z vlakom popeljali do Ljubljane. V vlakcu je bilo na moč zabavno. Vsepostransko smeh, pesem, šala. Kar naenkrat smo se znašli v objemu bele Ljubljane, ki si danes ne zasluži več tega naziva. Na Trgu revolucije nas je čakal lep, moderen avtobus, ki nas je potem popeljal na dolgo pot do Bovca. Med potjo smo postali dobri prijatelji z vodičem, ki je bil kakor naš pripravljen za vsako našo norčarijo. Vožnjo je popestril z neštetimi dovtipi in venomer je ponavljal: "4.b, 4.b!" Idrinja je bila naša prva postaja. Hoteli smo si ogledati metalurški muzej in znane idrijske čipke, a smo bili prepozni. Gost stebel dima nas je opomnil na bližnji rudnik. Joj, skorajda bi pozabila - bili smo v Nebesih! "Naš razred - pa v Nebesih?" No, to je bila zgolj stara, znana kröma, ki nosi takšno ime. Pol ure je hitro minilo in odpeljali smo se po dolgi, vijugasti cesti Bovcu naproti. Bila je že tema, ko smo prispeli pred hotel, ki je v soju luči izgledal še lepši in mogočnejši, obdan od okoliških gor. Razdelili smo se po sobah in pri večerji smo bili zopet vsi skupaj. Bazen, barvna televizija, kegljišče, žičnica... vse to nas je vabilo.

Naslednje jutro smo se po zajtrku napotili proti spodnji postaji žičnice na Kanin. Dobre pol ure in bili smo na vrhu - 2220 m visoko. Tisti dan so na Kaninu odkrili spominsko ploščo dvema letaloma, ki sta se smrtno ponesrečila pri gradnji žičnice. Sneg! Dober meter in pol ga je bilo, a še vedno premalo za zahtevne smučarje. Razgled na okoliške hribe nam je zastirala megla, tako da smo videli zgolj vrhove, ki so se vzdigovali proti nebu.

Po kosilu smo se odšli kopat, svačer pa v sosednji klub, kjer s zavrteli celo neko pesem "posebaj za 4.b", kot so dejali. Naslednji dan smo se z avtobusom odpeljali k izviru Soče. Vreme je bilo sončno in tako nam bo ta izlet ostal vedno v spominu. Gore - vse je bilo kot ena sama živa pisana paleta barv in sredi tega sveta je med skalami šumela kristalno čista Soča. Po klinih smo se povzpeli prav do izvira, nazaj grede pa smo se ustavili še pri Kugijevem spomeniku in v deržnici v Soči. Cer-

kav je delo Toneta Kralja, ki jo je poslikal. Zanimive so podobe - sami slovanski svetniki in podoba kače, ki ima Mussollinijevo glavo. Vse to, kakor nam je razložil tamkajšnji župnik, ima simboličen pomen in predstavlja odpor proti okupatorju.

Še bi ostali, a nas je čas priganjal in po kosilu smo se poslovili od Rombona, kjer je potekala med prvo svetovno vojno znamenita soška fronta, Kanina, Krna in prelepe doline Trente ter se odpeljali proti domu. V Kobaridu smo videli še Gregorčičev spomenik, potem pa nas je pot vodila po dolini S.če in Idrijce proti Ljubljani. Vseskozi je bilo veselo, hrupno in morda kdo poreče: "Tako kot v 4.b!" In ne bo se smotil.

Alenka Dular

KAKO RECITATORJI

Naj nam bo vseeno, ali je torek ali petek,
v glavnem eden izmed njih naj bo:

12¹⁵

12²¹ in trideset sekund.

Predavalnica slovenskega jezika:

Bobo ni

in je tudi ne bo, ker mora k zobozdravniku,
ampak se je opravičila in to se ji šteje
skoraj v dobro.

Dimčeta tudi ni, ker je bolan.

Ampak Milan! Niti opravičil se ni in

tev. prof. je res lahko jesna.

Janja je.

Prvič je prišel Bojan, potem pa Romanca in Branka.

Pero je.

Ne, tudi Milan je.

" Bi začeli... "

- Minatti je gimnazijcem zelo blizu in
Menart s satiričnim, kritičnim tonom tudi.

Zveni kot trditav, a je le želja -

uboga majhna želja,

vsak torek in petek v predavalnici slovenskega jezika

nasproti fonolaboratoriju,

in bi rada postala velika,

da bi odtrgala železne zapake,

za katerimi je zaprta

- vsak torek in petek

nasproti fonolaboratoriju,

in bi rada odšla malo nižje - po stopnicah,

čisto dol

skozi vhodna vrata

na igrišče

in bi zajela svežega zraka

in bi

rasla,

rasla

in rasla

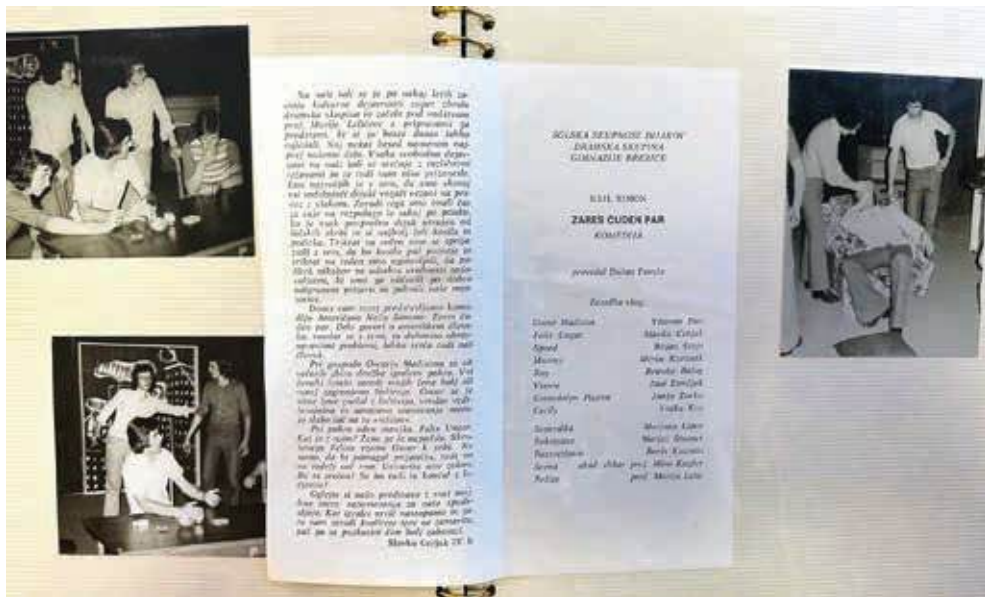
- v trditav.

- Kmalu : Recital Minattijevih pearl

Literarna ura : Janez Menart

Pero

Dramski krožek 1975

Gimnazija, dramski krožek 1975

Razred 1. b

Na Lisci, 29. 5. 1972

Verjetno v 2. letniku spomladi 1973

Maturantski ples, spomladi 1975, Motel Čatež

Maturantski ples, spomladi 1975, Motel Čatež

Maturantski ples

1. obletnica mature, Lisca, 1976

6. obletnica mature, Les, Čatež, 1981

*16. obletnica mature, Gostilna Žolnir,
Kostanjevica na Krki, 1991*

25. obletnica mature, Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki, 2000

27. obletnica mature, Čateški dvorec, 2002

28. obletnica mature, Šmarješke Toplice, 2003

*34. obletnica mature, Gostilna Magdalena,
Jesenice na Dolenjskem, 2009*

39. obletnica mature, Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki, 2014

*40. obletnica mature, Gimnazija Brežice,
Grad Rajhenburg, Brestanica (gostilna Pečnik), 2015*

*41. obletnica mature, Gostilna Magdalena,
Jesenice na Dolenjskem, 2016*

44. obletnica mature, Turistična kmetija Vimpolšek, Brežice, 2019

48. obletnica mature, Radeče, 2023

49. obletnica mature, Gadova peč, Podbočje, spomladi 2024

Brežice

*Pogled
skorzi objektiv*

*Staro mestno
jedro Krško*

Sevnica

*Avtor fotografij:
Boštjan Colarič*

Tretji del:

Razni prispevki

*N***Naše obletnice mature**

Zdenko Bautin

*L***Leta 1971 smo postali sošolci v 1. b razredu Gimnazije Brežice:**

Jadranka Anđelić
Brane Balog
Zdenko Bautin
Franci Curhalek
Bojan Dernovšek
Alenka Dular
Dušanka Goljevšček
Nina Hadžimulić
Milan Jazbec
Bojan Kaplan
Irena Kastelic
Ksenija Keršič
Metka Knific
Miran Koritnik
Anton Koršič

Metka Kostevc
Danica Metelko
Marjeta Mirt
Darinka Munič
Ivanka Novoselič
Darko Petauer
Ivanka Piltaver
Vitomir Pirc
Erika Povh
Mik Rainer
Erna Škvarč
Matjaž Štajner
Marjan Urek
Rudi Založnik

*V***V naslednjih letih sta se nam pridružila:**

Slavko Cerjak
Vlado Vilman

Nekateri so šli drugam, na druge šole:

Metka Knific
 Anton Koršič
 Marjeta Mirt
 Darko Petauer
 Marjan Urek

Leta 1975 smo maturirali:

Jadranka Anđelić	Miran Koritnik
Brane Balog	Marjetka Kostevc
Zdenko Bautin	Danica Metelko
Slavko Cerjak	Darinka Munič
Franci Curhalek	Ivanka Novoselič
Bojan Dernovšek	Ivanka Piltaver
Alenka Dular	Vitimir Pirc
Dušanka Goljevšček	Erika Povh
Nina Hadžimulić	Mik Rainer
Milan Jazbec	Erna Škvarč
Bojan Kaplan	Matjaž Štajner
Irena Kastelic	Vlado Vilman
Ksenija Keršič	Rudi Založnik

Darko Petauer je maturiral na Gimnaziji Poljane v Ljubljani.

Ob obletnicah mature smo se sošolci iz 4. b razreda od samega začetka sestajali redno vsako leto. Ne spomnim se, če smo že takrat imeli takšen namen. Mislim, da je do tega prišlo bolj spontano; ko se jih je nabralo nekaj zaporednih, se je porodila zamisel, da se še naprej sestajamo vsako leto in bomo videli, do kdaj bo šlo. Dogovorili smo se tudi, da se bomo dobivali v različnih krajih, od koder prihajamo oziroma na primernih točkah v njihovi okolici. Kar sedemkrat, kar je rekord, smo bili v Gostilni Žolnir, Kostanjevica na Krki.

Kdo so bili organizatorji na začetku, se ne spomnim. Po nekaj letih, težko bi rekel kdaj točno, sem to nalogo prevzel jaz in jo ob občasnem sodelovanju in podpori nekaterih drugih sošolcev opravljal do leta 2003 in tistega leta sem vabila sošolcem prvič poslal po elektronski pošti. Do takrat je bilo treba vabila pošiljati še s klasično pošto, v kuverti in z znamko. Ob 30. obletnici se je Duša, ki je tudi sicer že prej bila naša predstavnica pri organizaciji skupnih

okroglih obletnic, prijazno ponudila, da vzame v svoje roke tudi organizacijo naslednjih "naših" obletnic.

Tako smo se v 49 letih zbrali 46-krat. Okrogle obletnice, tiste na vsakih deset let, smo imeli skupaj s paralelkama, 4. a in 4. c, ostale pa sami.

Teh naših srečanj ob obletnicah mature smo se udeleževali dokaj pridno, v povprečju se nas je zbralo približno 13 sošolk in sošolcev, včasih nekaj več, včasih manj. Rekordna udeležba je bila na Lisci leta 1976, ko se nas je zbralo 22. Tudi v letih 1985 in 2010 smo se temu močno približali, obakrat nas je bilo 19. Celo v kovidnih letih 2020 in 2021 smo se srečali. Po Dušini briljantni zamisli smo se podružili in nazdravili tako, kot je v tistih časih tudi sicer potekal velik del naših aktivnosti: od doma, na daljavo, on-line. Seveda, prek Zooma.

Leto	Kraj	Udeležba
1976	Lisca	22
1977	Piknik ob Krki	19
1978	Hotel Sremič, Krško	8
1979	Hotel Turist, Brežice	12
1980	Motel Petrol, Čatež	12
1981	Les, Čatež	15
1982	Hotel Sremič, Krško	15
1983	Dolinšek, Vrh nad Boštanjem	9
1984	Les, Čatež	11
1985	Lesova zidanica	19
1986	Les, Čatež	11
1987	Kužnik (Polovič), Krško	14
1988	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki	18
1990	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki (namesto 1989)	15
1990	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki	14
1991	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki	11
1992	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki	10
1993	Ni podatka	
1994	Tri lučke, Krško	14
1995	Hervol, Bukošek	12
1996	Kužnik (Jurman), Krško	11
1997	Herakovič, Kostanjevica na Krki	10
1998	Gadova peč, Podbočje	7
1999	Racman, Brezina	9

Leto	Kraj	Udeležba
2000	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki	14
2001	Les, Čatež	11
2002	Čateški dvorec	7
2003	Šmarješke Toplice	8
2004	Ni podatka	
2005	Les, Čatež	17
2006	Ni podatka	
2007	Ni podatka	
2008	Gostilna Kalin Jesenice na Dol.	13
2009	Gostilna Magdalena, Jesenice na Dolenjskem	13
2010	Gostilna Prah, Krška vas	19
2011	Tehniški muzej Slovenije, Bistra	5
2012	Oštarija Margareta, Krško	10
2013	Gostilna Magdalena, Jesenice na Dolenjskem	13
2014	Gostilna Žolnir, Kostanjevica na Krki	12
2015	Gimnazija Brežice, grad Rajhenburg, Brestanica (gostilna Pečnik)	15
2016	Gostilna Magdalena, Jesenice na Dolenjskem	13
2017	Pri Martinovih, Globočice	14
2018	Gadova peč, Podbočje	16
2019	Turistična kmetija Vimpolšek, Brežice	13
2020	Zoom srečanje	12
2021	Zoom srečanje	8
2022	Pr' Šefu, Brežice	14
2023	Radeče	16
2024	Gadova peč, Podbočje, spomladi	15
2024	Gadova peč, Podbočje, še jeseni (da bo bolj držalo)	13

45. obletnica mature,
obletnica na ZOOMU

46. obletnica mature,
obletnica na ZOOMU

Spominski prispevek učiteljev

**Tako pa se nas danes spominjajo naši
nekdanji gimnazijski profesorji:**

Ob jubileju generacije 1971-1975

Ne moremo verjeti, da čas tako hitro teče in je minilo že pol stoletja od vašega izobraževanja na gimnaziji Brežice. Bili ste zanimiva razredna skupnost. Vpisali ste se v prvi letnik gimnazije državnega šolskega leta 1971/72 v 1 b. Ze v prvem letniku ste se zavedali, da srednješolska izobrazba veliko pomeni in zato smo profesorji zelo radi prihajali v vaš razred. Jasno vam je bilo da je znanje moč in da se ne učimo za šolo, ampak za življenje.

"Scientia ipsa potentia est."

(Znanje je samo po sebi moč.)

"Scientia vinces." (Z znanjem boš zmagal.)

"Non scholae, sed vitae discimus."

Vedno ote šolsko mor vzeli resno. Imeli ste radi tuje jezike naravoslovne ter družboslovne predmete. V šolskem letu 1974/75 ste zaključili srednješolsko izobraževanje na gimnaziji Brežice. Podali ste se v širni svet in uspeli zaradi vaše pridnosti in prizadornosti. Veseli smo vašega uspeha. Sedaj se zavedajte, da je življenje lepo, zanimivo in dolgo, če ga znaš izkoristiti.

Srečno! "Vita si uti scias, longa est."

(Življenje je dolgo, če ga znaš izkoristiti.)

Antolovič Kemija
ana Mamič
Bavčar Meta
Jstovnik
Lj. J. Rusanek

Brežice 4.3.2025

*A***Adolf de Costa – Bobi, naš razrednik (1933–2023)**

*Profesor Adolf de Costa,
naš razrednik, junij 2015*

V življenju dijakov je tako, da pridejo in odidejo, pri njihovih učiteljih, tj. srednješolskih profesorjih, pa je ravno obratno: oni ostajajo in si predajajo generacije vedoželjne mladine. Če bi naša generacija prišla v brežiško gimnazijo leto poprej ali pozneje, bi bil Adolf de Costa – Bobi predvsem eden od številnih iz profesorskega zbora. Tako pa je bil, ne da bi si ga mi izbrali ali imeli kakršenkoli vpliv na to, naš razrednik polna štiri gimnazijska leta. In nič ni bilo treba, da bi si kaj izbirali, nam dodeljen izbor je bil dober. In tak nam ostaja v spominu tudi po pretečenega pol stoletja in njegovem odhodu, ki se je zgodil ne tako dolgo tega.

Naš razrednik je bil pravi intelektualec, razgledan in velik retorik, človek širokih obzorij. Snov je podajal, in to kar pri treh, niti ne tako lahkih, predmetih jasno, razumljivo in s pedagoško natančnostjo ter doslednostjo. Tudi sam je deloval tako: urejeno, rahlo zadržano, znal se je, seveda, nasmejati in biti duhovit, čeprav, gledano iz šolskih klopi, to ni bila njegova izstopajoča osebna lastnost. Z njim smo dobro, zanesljivo in tudi naklonjeno prepluli kdaj pa kdaj izzivalna in razburkana gimnazijska leta. Njegov glas je bil umirjen, včasih že s pridihom monotonosti (samoupravljanje res ni bilo kaj posebej zabavna učna snov), a vedno človeški.

Seveda smo ga naslavljali tako, kot vse ostale profesorje, s tem da smo dodali »razrednik«, nikoli po imenu, kaj šele po vzdevku. Vendar pa nam je ravno zaradi slednjega takoj postal bolj simpatičen in bližji, celo nekako domač. Za nas in naše pogovore, kolikor smo se pač z njim pogovarjali izven šolske snovi, je vedno imel razumevanje. To je bilo tisto, kar smo od njega rabili in pričakovali. Če se je pri kom morda kdaj kaj pojavilo izven tega, gre to pripisati toku naših življenj. Po skoraj 54 letih od septembra 1971 ostaja Adolf de Costa naš spoštovani razrednik in mi njegovi dijaki.

Pravzaprav pa smo si ga na nek način le izbrali: 1. b / 4. b je bil paralelka, ki je imela za drugi tuj jezik nemščino. S tem, ko smo si jo izbrali, smo posredno vplivali na to, kdo bo naš razrednik. Nihče od nas, razen Brežičanov, ga ni poznal. A ko smo odhajali, je bilo, kot da smo se poznali že od nekdaj. To je bila najlepša popotnica in ostaja ravno takšen spomin nanj.

*D***Danica Metelko, por. Doberšek (1956–1979)**

Danica Metelko (1956–1979)

Naša sošolka Danica, uradno sicer Danijela, je bila po duši umetnica, a v ciljih pa realna in osredotočena. Privlačil jo je novinarski poklic ali delo v turizmu, zato je bil po zaključeni osnovni šoli gimnazijski program logična izbira za nadaljevanje njenega izobraževanja. Rojena v znamenju device je bila urejena in sistematična. Posledično je pridobila zaupanje sošolcev in postala razredna blagajničarka, za vzorno opravljanje dela pa je prejela tudi šolsko priznanje.

V Brežice se je vozila z avtobusom. To je bil poseben privilegij, saj je proga avtobusa peljala mimo njene domače hiše in ji je avtobus v primeru podaljšanega jutranjega spanca po potrebi ustavil tudi na domačem dvorišču. Vožnje pa so bile sestavni del njenih štirih gimnazijskih let.

Po zaključeni maturi se je odločila za študij zemljepisa in zgodovine na Filozofski fakulteti, na koncu pa se ji je zgodilo življenje. Zaljubila se je, se zaposlila na Občini Krško in vpisala izredni študij ekonomije. Načrte ji je prekrizala bolezen. Že v tretjem letniku je bila zaradi bolezni dlje časa odsotna od predavanj. Bolezen se je nato ponovila in marca 1979 je umrla.

Sp. Pohanca, marec 2008

Slavko Cerjak (Delo 23.3.2008)

S Perotom sva bila soseda, sošolca in prijatelja. To so redke kombinacije, ki še bolj redko zdržijo na daljši rok. Ampak ko enkrat zdržijo, jih nobena sila ne izniči.

Kmalu po začetku osnovne šole, prva je bila v Artičah, so se preselili na Videm. Spomnim se ga, ko je med našo in Kosovo domačijo zavil domov, na Zgornji Obrež. Včasih je tekel mimo, včasih je bil v družbi, dostikrat tudi sam. Iskriv in morda globoko v sebi malo zasanjan fant. Po tistem odhodu v zgodnjem otroštvu sva se zares srečala šele v brežiški gimnaziji, sošolca. Njegov glas je bil takrat že umetniški, obetaven, globok in poln. Mislim, da je bila ravno želja po razdajanju glasu tista, ki ga je zanesla na bre-

žiški radio, pred mikrofonom, urejat in vodit mladinske oddaje. Takrat, jaz sem se mu pridružil malo kasneje, sva se dokončno zblížala in postala prijatelja. Tudi ko sva tekmovala v teku na 1000 metrov – zelo dober atlet je bil. Nesebično je vzbudil moje tekaške ambicije, jaz pa sem se mu oddolžil pri šolski nalogi iz angleščine. Desetletja pozneje naju je na svojevrsten način dodatno zblížala in povezala diplomacija – njegova tašča je bila prva slovenska veleposlanica.

Igralsko poslanstvo so mu sojenice sila pretanjeno dahnile v zibelko. Prijelo se je, kot se le malokje. Z gorečim navdušenjem mi je pripovedoval, kako vznemirljivo je bilo na sprejemnih izpitih na igralski akademiji. Sir Laurence Olivier, vrhunski igralec, je nekoč dejal, da je najboljši takrat, ko ni več meje med igranjem in življenjem in ko ne ve, kje se giblje. Ravno zaradi tega je bil

³⁵ In Memoriam, objavljeno na: https://www.lokalno.si/2008/03/28/44395/aktualno/zadnje_slovo_slavka_cerjaka_na_dan_gledalisc/ in pozneje še v drugi knjigi moje trilogije Znanstvena misel in publicistično delo Milana Jazbeca z naslovom Dan je vsak na novo stkan, 2021, str. 135-136. Dodatek: Objavi na spletni strani je bila priložena Perotova fotografija v klobuku, zato sem objavi v navedeni knjigi dodal naslednjo opombo: »Fotografija zadnjega Perotovega umetniškega nastopa je presunljivo simbolična: po opravljenih sprejemnih izpitih za študij na Akademiji za gledališče, radio, film in televizijo mi je povedal, da je za nalogo dobil, da naj s klobukom v rokah izrazi vse, kar je mogoče. Komisijo je prepričal več kot uspešno.«

Pero pravi profesionalec: nadarjen garač, ki se je razdajal in je bil velik. Stremel je k perfekcionizmu in se zato povzpel v sam vrh slovenskega ustvarjanja. Za njim ostaja serija izpiljenih gledaliških vlog, filmski nastopi in televizijska pojavljanja, literarna branja... Za njim ostaja na daleč in iz mladosti prepoznaven glas, od nekdanj malo raskav, za njim ostaja pronicljiv, včasih tudi malo ironičen humor.

Velik je bil – pa ne samo kot gledališnik – ker je to svojo vrhunskost hotel, znal in tudi uspel prinesti domov, tam, od koder je izšel, da bi še na našem podežlju pognala korenine. Zakopal se je med scenarije in rekvizite, spremenil hišo v atelje in ga napolnil z besedami, s svojim donečim glasom, z izvirnim zanosom. Morda pa je to še najpomembnejše od vsega. Posavsko mladino je začel zastrupljati z gledališčem, kje drugje, kot na svoji domačiji – kjer hiša mojega stoji očeta – in kako dobro je šlo in kazalo. Predobro?

Zadnjič sva se videla predlansko jesen v Kostanjevici, ko smo s prijateljem in sošolcem Francijem uprizorili prijeten večer, poln spominov, šegavosti in brezskrbnega koketiranja s politiko, do katere je imel vedno – upravičeno – kritičen odnos. Pred predstavo sva debelo uro sedela in se pogovarjala in vse življenje se je strnilo v en sam kalejdoskop. Podarjen čas za zrelo premišljevanje o smislu, dobroti in sreči. In potem spoznaš in veš, da prijateljstvo seže čez čas in prostor. Premosti in nadomesti vse razpoke, obrusi misel in okrepi smisel. Osnovne poteze, misli, poze ostanejo iste, le poglobijo se in dozoriijo; požlahtnijo. Morda kakšna postane tudi trpka.

In ko človek odide, ostane za njim veliko. Perotova zapuščina je taka, velika in razkošna, a čez njo se pne huda bolečina. In ko bo ta bol jenjala do te mere, da bomo lahko videli čez njo in z njo tudi živeli, bomo šele uvideli, v kaj je zrasel in kam se je vzpel eden izmed nas. Tisti, ki je imel čarni glas, tisti, ki je bil hudomušen, a rahločuten in obetaven, naš Slavko.

Perota smo pokopali včeraj, na svetovni gledališki dan, na ljubljanskih Žalah. Odšel je tja, kamor bomo odšli vsi, in počakal nas bo, kakor bomo tudi mi počakali naše zanamce.

Milan Jazbec

Ivanka Piltaver, por. Žibert (1956–2024)

*Ivanka Piltaver Žibert
(1956–2024)*

Naša sošolka Ivanka je bila majhno in drobno dekle, gimnazijka, nato žena in mati. Ustvarila si je družino in postala mama dvema čudovitima hčerama. Do sebe je bila skromna. Rada je prebirala knjige, doma vrtičkala in živela z naravo.

Kot Sevnica se je v gimnazijo vozila z vlakom in bila del nešteti dogodivščin, ki so napolnjevale gimnazijsko življenje. Bila je dobra in nasmejana sošolka, čeprav v osnovi bolj tiha kot ne in tudi malo zadržana. Če malo bolj pomislimo, smo se je take navadili in je bilo tako tudi čisto prav.

Imela je veliko srce in empatijo do drugačnih ljudi, kar je pokazala pozneje pri delu z otroci s posebnimi potrebami. Zaposlila se je na Osnovni šoli Ane Gale Sevnica in večji del svojega aktivnega delovnega življenja ostala z otroki. Pomagati otrokom, družinam – to je bilo njeno poslanstvo. Njena vrata pisarne so bila vedno odprta za vse, ki so potrebovali pomoč. Tudi za tiste, ki so z njo delali. Znala je poslušati, svetovati in včasih samo prikimati. Bila pa je tudi vesela in zabavna, kar je pokazala s svojo humorno platjo. Veliko smo se skupaj presmejali v tistih naših štirih letih. Druženje z njo je bilo tudi v pogimnazijskih letih prijetno in polno smeha. Sproščena med prijatelji in delavna med sodelavci, kot tudi gimnazijska sošolka.

To je bila naša Ivanka, ki nas je zapustila januarja 2024.

Naš seznam (4. b)

Jadranka Andjelić, por. Kržan

Branko Balog

Zdenko Bautin

Slavko Cerjak (1956–2008)

Franc Curhalek

Bojan Dernovšek

Alenka Dular

Dušanka Goljevšček

Nina Hadžimulić

Milan Jazbec

Irena Kastelic

Bojan Kaplan

Ksenija Keršič

Miran Koritnik

Marjetka Kostevc

Danica Metelko (1956–1979)

Darinka Munič

Ivanka Novoselič

Ivanka Piltaver (1956–2024)

Vitomir Pirc

Erika Povh

Niko Rainer

Erna Škvarč

Matjaž Štajner

Vladimir Vilman

Rudi Založnik

Seznam učiteljev

Jože Antolovič, fizika

Ksenija Antolovič, italijanščina (izbirni predmet),

latinščina (izbirni predmet)

Metka Berglez, angleščina

*Adolf de Costa (razrednik), zgodovina, sociologija,
samoupravljanje*

Jožica Cvetko Tomić, matematika

Sonja Gabersček, nemščina (samo 1. letnik)

Jurica Grakalić, glasbena vzgoja

Cvetka Hladnik, kemija

Josip Klepac, glasbena vzgoja

Adolf Korbar, tehnični pouk

Ivan Krofl, zemljepis

Miroslav Kugler, likovna vzgoja

Dušanka Lipej, biologija

Ana Mamilovič Stopar, filozofija

Ivan Novak, fizika

Polde Rovan, telesna vzgoja (fantje), obramba in zaščita

Franc Savnik, osnove računalništva (izbirni predmet)

Jože Senica, telesna vzgoja (fantje)

Tatjana Štern, nemščina

Anton Tasič, psihologija, angleščina (izbirni predmet)

Marija Veble, telesna vzgoja (dekleta)

Anka Volčanšek, slovenski jezik s književnostjo

Marija Zorko Lelić, dramski krožek.

Jadranka Andjelić, por. Kržan

Branko Balog

Zdenko Bautin

Franc Curhalek

Bojan Dernovšek

Alenka Dular, por. Koritnik

Dušanka Goljevšček, por. Bulut

Nina Hadžimulić

Milan Jazbec

Irena Kastelic, por. Dvoršek

Bojan Kaplan

Ksenija Keršič, por. Lupšina

Miran Koritnik

Marjetka Kostevc

Darinka Munič

Ivanka Novoselič

Vitomir Pirc

Erika Povh, por. Jesenšek

Niko Rainer

Erna Škvarč, por. Petrun

Matjaž Štajner

Vladimir Vilman

Rudi Založnik

Summary

It Was Fifty Years Ago Today

This book speaks about our generation: *Gimnazija Brežice, 1971–1975, 4. b.*

Half a century passed since we finished our high school years and graduated in the summer of 1975. It was a beautiful summer. Séverine, who won the Eurovision song contest that very year with her evergreen *Un banc, un arbre, une rue*, paved us the way to our future life and career. Each page witness about it.

We composed our memorial high school graduation day book in three main parts. The introductory section brings welcoming words from Uroš Škof, the current director of Gymnasium Brežice, as well as from mayors of municipalities Brežice, Krško and Sevnica, accompanied with the presentation of city Brežice, contributed by Alenka Černelič Krošelj, director of the Posavje Museum Brežice.

The first and the main part reveals our memories and reflections of the gymnasium years and our lives in general. In a dynamic kaleidoscope of impressions, combined, intertwined and complementary, we walk through what marks the beginning of our adult personalities. There were 26 of us in that summer; three of them are gone. A major part is coming together on an annual basis to keep the record and memories alive.

The second part offers a handful of literature and poetry, including a few drawings, that some of us creatively continue to produce. The third part presents some statistic of our years and annual gatherings, including a letter of congratulations from our teachers. Impressive and grateful. Numerous photographs enriched the volume, try to recognize us all.

We should raise a toast to many of those, who supported us, encouraged and were with us on this journey: parents, families, friends, school teachers, our idols, sympathies and many more. Thank you so much! And, last but not least, we shall raise a huge toast to our generation, to ourselves, to our class: we stick together after all those years, different and diverse as we are. We remember those days and are still inspired by them. Let our book keep this story alive for generations to come.

Long live our class 4. b, *gaudeamus igitur!*

Seznam sponzorjev in podpornikov

HGEM d.o.o.
Zaloška cesta 143
1000 Ljubljana

*Občina Brežice | Občina Krško | Občina Sevnica
T&T AOP d.o.o. | Kovis d.o.o. | HGEM d.o.o. | GEN Energija
ter še nekateri posamezniki.*

Šola je zgradba s štirimi stenami
in prihodnostjo vmes.

Lon Watters